

Ο Νίκος Καζαντζάκης

Οι αδερφοφάδες

Никос Казандзакис

роман "Братоубийцы"

1-3 главы

перевод на русский язык <http://kapetan-zorbas.livejournal.com/3994.html>

<p>1</p> <p>Ο ήλιος είχε δύσει στον Καστέλο, είχε πλημμυρίσει τις στέγες, ξεχείλιζε τώρα και χύνονταν στα λοξά, όλο ανήφορο και κατήφορο σοκάκια και ξεσκέπαζε ανελύπτητα την τραχιάν ασκήμια του χωριού. Άγριο, σταχτόμαυρο, τα σπίτια του όλο ξερολιθιά, οι πόρτες χαμηλές, Έσκυβες να μπεις, και μέσα σκοτάδι.</p> <p>Μύριζαν οι αυλές καβαλίνα, βερβελίδα και βαριά βόχα ανθρώπου. Κανένα σπίτι δεν είχε στην αυλή του δέντρο, μήτε κελαηδοπούλι στο κλουβί, μήτε γλάστρα στο παραθύρι με μια ρίζα βασιλικό ή μ' ένα κόκκινο γαρούφαλο' παντού πέτρα πάνω στην πέτρα.</p> <p>Κι οι ψυχές που κατοικούσαν ανάμεσα στις πέτρες ετούτες ήταν σκληρές κι αυτές κι αφιλόξενες. Βουνό, σπίτια, άνθρωποι, όλοι ήταν από την ίδια στουρναρόπετρα.</p> <p>Σπάνια, και στα καλά τα χρόνια ακόμα, ακούγονταν στο χωρίο ετούτο γέλιο' ενάντια στη φύση τους φάνταζε, ξετσιπωσιά μεγάλη' οι γέροι στρέφονταν, μάζευαν τα φρύδια, και το γέλιο κόβονταν.</p> <p>Κι όταν έφταναν οι τρανές γιορτάδες, τα Χριστούγεννα, οι Απόκριες, η Λαμπρή, κι έτρωγαν οι κακόμοιροι οι άνθρωποι λίγο πιο πολύ, έπιναν λίγο πιο πολύ, και σήκωναν τον άχαρο λαιμό να τραγουδήσουν, τι μοιρολό ήταν εκείνο, μονόκορδο, σπαραχτικό, που το</p>	<p>Глава 1</p> <p>В Кастелло взошло солнце, оно затопило крыши и теперь разливалось по петляющим узким улочкам, безжалостно обнажая грубое убожество деревни: суповой, пепельно-черной, дома – сплошь наваленные друг на друга камни, двери низкие, нужно согнуться, чтобы войти, а внутри тьма.</p> <p>Дворы источали запах конского навоза, козьего помета и тяжелое людское зловоние. Ни в одном дворе не росло дерева, не висело клетки с певчей птицей, ни на одном окне не стояло горшка с цветами, с базиликовым корнем или красной гвоздикой; повсюду только камень на камне.</p> <p>И души тех, кто жил внутри этих каменных груд, были суровы и неприветливы. Горы, люди, дома – все были из одного гранита.</p> <p>Даже в хорошие годы редко в этой деревне можно было услышать смех; он считался недостойным, противоестественным действием; старики поворачивались, хмурили брови, и смех обрывался.</p> <p>А когда наступали дни великих праздников – Рождество, Троица, Пасха – и несчастные люди ели чуть больше обычного, пили чуть больше обычного, и вытягивали свои неуклюжие шеи, чтобы запеть, какое же это было завывание, душераздирающее,</p>
---	--

'παιρνε το ένα στόμα και το περνούσε στο άλλο και το τερέριζε θρηνητικά και δεν είχε τελειωμό!

Τι παμπάλαιες τρομάρες και σφαγές και σκλαβιές και πείνα αιώνια!

Περισσότερο κι από το κλάμα, το τραγούδι τους ξεσκέπαζε την αγιάτρευτη δοκιμασία της ζωής τους, τις χλιάδες τα χρόνια που πέρασαν από πάνω τους, όλο πείνα και βούρδουλα και θάνατο 'μα αυτοί, σαν τα γκρεμόχορτα, είχαν αγκριφωθεί από τις απάνθρωπες ετούτες γκρίζες πέτρες και πια δεν ξεκολνούσαν όσο να στέκεται ο κόσμος, οι ξεροκέφαλοι ετούτοι Ήπειρώτες δε θα ξεκολλήσουν.

Τα κορμιά τους κι οι ψυχές τους είχαν πάρει τα χρώματα και τη σκληράδα της πέτρας· είχαν γίνει ένα μαζί της, βρέχονταν, λιάζονταν, χιονίζονταν μαζί, σα να 'ταν όλοι άνθρωποι, σα να 'ταν όλοι πέτρες.

Κι όταν ένας άντρας και μια γυναίκα ξεμονάχευαν, κι έρχονταν ο παπάς και τους πάντρευε, λόγο τρυφερό δεν είχαν να πουν, δεν κάτεχαν αμιλητοί έσμιγαν κάτω από τις αδρές μάλλινες αντρομίδες κι ένα μονάχα είχαν στο νου τους: να κάμιον παιδιά, για να τους παραδώσουν τις πέτρες ετούτες, τα βουνά και την πείνα.

Γυναίκες περισσευούμενες, άντρες λιγοστοί· σαν παντρευτούν και μπιστευτούν, τις πρώτες νύχτες, το γιο στα σωθικά της γυναίκας, οι πιο πολλοί παίρνουν τα μάτια τους και ταξιδεύουνται' πως να ζήσουν στα κατσάβραχα ετούτα;

Πάνε μακριά πολύ κι αργούν να γυρίσουν «μακροπεραματάρηδες κι άργοπογυριστάδες» τους ονοματίζει το τραγούδι και τους το 'χει παράπονο μεγάλο· γιατί παρατούν ολομόναχες τις γυναίκες τους, κι αυτές μαραίνονται, σακουλιάζει το στήθος τους, βγάζει τρίχες το απάνω χείλι τους· κι όταν πέφτουν τη νύχτα να κοιμηθούν, κρυώνουν.

Πόλεμος ακατάπαυτος με το Θεό, με τους αγέρηδες, με το χιόνι, με το θάνατο

трагическое, вызывающее трепет и скорбь, идущее от уст к устам, бесконечное!

Какие только древние ужасы – рабства, резни, вечного голода – оно не воскрешало!

Выразительнее любых слёз, песня передавала их неискоренимые злоключения, тысячи лет, что прошли над ними – лет полных голода, кнута, смерти. Но они, подобно сорнякам на утесах, вросли в жестокие серые камни, и пока стоит мир, этих упрямых людей Эпира ничто бы оттуда не выдернуло.

Тела их и души приобрели цвет и твердость камня, стали с ним единым целым, вместе омывались они дождем, опалялись солнцем, покрывались снегом – люди, неотличимые от камней, и камни, неотличимые от людей.

А когда мужчина и женщина прощались со своим одиноким существованием, и священник приходил обвенчать их, они не говорили друг другу ни единого нежного слова – они не знали как. Молча совокуплялись они под грубыми шерстяными одеялами, держа в уме лишь одно: произвести детей, дабы передать им эти камни, горы и голод.

Так много женщин и так мало мужчин! Когда они женятся, и во чреве женщины зарождается сын, большая часть мужчин уходит. Как еще можно выжить на этих бесплодных скалах?

Они уходят далеко и не торопятся возвращаться. «Отчаянные странники, не спешащие вернуться домой» – поется про них в одной жалобной песне, ибо они оставляют своих жен совсем одних. И женщины увядают, их груди обвисают, на верхней губе у них растут волосы, а вечером, ложась спать, они страдают от холода.

Их жизнь есть непрекращающаяся битва с Богом, с ветрами, со снегом, со смертью, и

είναι η ζωή τους· γι' αυτό, όταν πλάκωσε ο άδερφοσκοτωμός, δεν ξαφνιάστηκαν οι Καστελιανοί, δεν τρόμαξαν, δεν άλλαξαν συνήθειες· μονάχα ό,τι ως τότε κουφόβραζε μέσα τους, βουβό κι αφανέρωτο, ξεσπούσε τώρα κι αυθαδίαζε λεύτερο· τινάχτηκε από τα στήθια τους αχαλίνωτη η αρχέγονη λαχτάρα του ανθρώπου να σκοτώσει.

Καθένας είχε κι ένα γείτονα ή κι ένα φίλο ακόμα ή κι αδερφό, που τον μισούσε, χρόνια, χωρίς αφορμή, κάποτε χωρίς κι ο ίδιος να το ξέρει, στέρνιαζε χρόνια το μίσος και δεν έβρισκε κανάλι να βγει' και τώρα, να, ξαφνικά τους μοίραζαν τουφέκια και χειροβομβίδες, ανέμιζαν απάνω από τα κεφάλια τους τρισεύγενες σημαίες, τους ξόρκιζαν οι παπάδες, οι γαλονάδες, οι γαζετατζήδες, να σκοτώσουν το γείτονα και το φίλο και τον αδερφό, έτσι μονάχα, τους φώναζαν, η πίστη κι η πατρίδα θα σωθούν.

Ο φόνος, η παμπάλαιη ανάγκη του άνθρωπου, έπαιρνε ένα υψηλό μυστικό νόημα, κι άρχισε το αδερφοκυνηγητό.

Άλλοι κότσαραν κόκκινους σκούφους και πήραν τα βουνά, άλλοι, ταμπουρωμένοι στο χωριό, είχαν καρφωμένα τα μάτια τους αντίκρια στην κορφή του βουνού, στην Αετοράχη, όπου λημέριαζαν οι αντάρτες· πότε ροβολούσαν χουνγιάζοντας οι κοκκινοσκούφηδες, πότε έκαναν γιουρούσι οι μαυροσκούφηδες και πιάνονταν μέση με μέση κι άρχιζε το γλυκό το άδερφοφάγωμα.

Ξεπετιούνταν αναμαλλιάρες κι οι γυναίκες από τις αυλές, σκαρφάλωναν στις ταράτσες και σκλήριζαν, ν' αγκρίσουν τους άντρες· ούρλιαζαν και τα σκυλιά του χωριού, έτρεχαν ξεγλωσσισμένα πίσω από τ' αφεντικά τους κι έμπαιναν κι αυτά στο κυνήγι' ωσότου έπεφτε η νύχτα και κατάπινε τους ανθρώπους.

Ένας μονάχα στέκονταν ανάμεσα τους ξαρμάτωτος, απελπισμένος, με τις αγκάλες ανοιγμένες κι αδειανές, ο ιερέας του χωριού, ο παπα-Γιάνναρος.

Κοίταζε πότε δεξά, πότε ζερβά, δεν ήξερε κατά που να πάρει' μέρα και νύχτα ένα μονάχα

поэтому кастеллианцы не удивились, когда разразилась братоубийственная война, не содрогнулись и не изменили своих привычек. Но то, что медленно накипало внутри них, немое и затаенное, теперь взрывалось,зывающее и ничем не сдерживаемое, из их груди лилась первобытная страсть человека к убийству.

У каждого был сосед, или друг, или брат, которого он годами ненавидел, беспричинно, часто того не осознавая, и ненависть медленно копилась, не находя себе выхода, а теперь вдруг им вручали ружья и гранаты, над их головами реяли благородные флаги; духовенство, армия, пресса заклинали их убить своего соседа, своего друга, своего брата – только так, кричали они, можно спасти веру и страну.

Убийство, эта древнейшая человеческая потребность, приобрело высокий таинственный смысл, и брат начал охотится на брата.

Некоторые надели красные береты и ушли в горы, другие же забаррикадировались в деревне и не сводили взор с вершины горы Аэторахи, где скрывались мятежники; с громким гиканьем краснобереточники неслись вниз по горе, или же снизу в атаку шли чернобереточники; они набрасывались друг на друга, и начиналось желанное братоубийство.

Женщины с взъерошенными волосами сбегались со дворов на террасы, криками подстрекая мужчин; деревенские собаки выли и, высунув языки, с пыхтением бежали за своими хозяевами, присоединяясь к охоте, пока не наступала ночь, поглощавшая людей.

Лишь один человек стоял между ними, безоружный и лишенный иллюзий, протягивая к ним руки: отец Яннарос, деревенский священник.

Он стоял в одиночестве, посматривая налево и направо, не зная, какой путь

αναρωτιόταν με αγωνία, ετούτο:

Αν κατέβαινε ο Χριστός, με ποιους θα πήγαινε; Με τους μαύρους; με τους κόκκινους; Ή θα στέκονταν κι αυτός στη μέση, με τις αγκάλες ανοιχτές, και θα φώναζε:

«Αδέρφια, αδερφωθείτε! Αδέρφια, αδερφωθείτε!» Όμοια στέκονταν κι ο αντιπρόσωπος του Θεού στον Κάστελο, ο παπα-Γιάνναρος, με ανοιχτές τις αγκάλες και φώναζε.

Φώναζε, μα όλοι, μαύροι και κόκκινοι, προσπερνούσαν και τον γιουχάιζαν:

- Έαμοβούλγαρε, προδότη, μπολσεβίκο!
- Λαοπλάνε, φασίστα, ταυραμπά!

Κι ο παπα-Γιάνναρος κουνούσε τη βαριά κεφάλα του, ανταρεμένος, και προσπερνούσε.

«Ευχαριστώ σε, Θεέ μου» μουρμούριζε «ευχαριστώ σε, γιατί μ' ἔβαλες σ' ἐνα τέτοιο επικίντυνο πόστο να πολεμώ· όλους τους αγαπώ, κανένας δε με αγαπάει, μα αντέχω. Μα μην παρατεντώνεις το σκοινί, Χριστέ μου, ἀνθρωπος είμαι, δεν είμαι βουβάλι μήτε ἄγγελος, είμαι ἀνθρωπος, ως πότε θ' αντέχω; μια μέρα μπορεί και να σπάσω' σου το λέω, γιατί - ήμαρτον, Θεέ μου-καμιά φορά το ξεχνάς και ζητάς από τον ἀνθρωπο πιο πολλά κι από τους αγγέλους.»

Το πρωί που ξυπνούσε κι άνοιγε το σταυρωτό παραθυράκι του κελιού του κι έβλεπε κατάστηθά του το κακοτράχαλο βουνό, την Αιτοράχη, χωρίς νερά, χωρίς δέντρα, χωρίς πουλιά, όλο πέτρα, αναστέναζε· ο νους του έφευγε και γύριζε πίσω στο άρχοντοχώρι όπου τώρα κι εβδομήντα χρόνια είχε γεννηθεί, στον Αι-Κωνσταντίνο, πέρα, μακριά πολύ, σ' ένα αιμιουδερό ακρογιάλι της Μαύρης θάλασσας.

Τι ησυχία· τι ευτυχία, πόσο το φρόντιζε ο Θεός! Σίγουρα ότι ιστορούσε το μεγάλο κόνισμα, ζερβά του Χριστού, στο τέμπλο της

выбрать, и постоянно задаваясь одним и тем же мучительным вопросом:

«Если бы Христос сегодня спустился на землю, чью бы сторону Он занял – черных или красных, или Он бы тоже стоял посередине, протягивая руки и крича:

«Обнимитесь, братья! Обнимитесь, братья!» Так же стоял и представитель Бога в Кастелло, отец Яннарос, взывая к людям.

Он кричал, но все они – черные и красные – проходили мимо, насмехаясь и выкрикивая:

- Болгарин! Предатель! Большевик!
- Мошенник! Фашист! Мерзавец!

И ошеломленный отец Яннарос качал своей головой и шел дальше.

«Благодарю Тебя, Господи, - бормотал он, - благодарю Тебя за то, что ты выбрал меня для этой опасной задачи. Я способен это выдержать, пусть меня тут и не любят. Только совсем уж не затягивай веревку, Господи, я человек, а не бык или ангел, я всего лишь человек; сколько еще способен я выдержать? Однажды я могу и сломаться. Прости мне эти слова, Господи, но иногда Ты, кажется, забываешь об этом и от человека требуешь больше, чем от Твоих ангелов.

Каждое утро, когда отец Яннарос просыпался и открывал маленько оконце в своей келье, он глядел на упрямую гору Аэторахи, на которой не было ни воды, ни деревьев, ни птиц – лишь камни; и он вздыхал. Мысленно он уносился вдали, к песчаному берегу Черного моря, к славной деревне Святого Константина, где семьдесят лет назад он родился.

Какое спокойствие, какое счастье, как хорошо Господь заботился об этом месте! Конечно, большая икона в церковном

εκκλησιάς του χωριού, δεν ήταν θεοπαρμένη φαντασία του ζωγράφου, ήταν αληθινό: ο προστάτης του χωριού, ο ισαπόστολος Κωνσταντίνος, κρατούσε στην απαλάμη του, σα μια φωλιά αυγά, το χωριό και το απίθωνε στα πόδια του Θεού.

Κι óταν ἐμπαινε ο Μάης κι ἔφτανε η γιορτή του Ἅγιου, τι μεθύσι iερό χωρίς κρασί, τι θεοκατάνυξη κυρίευε το χωριό!

Πώς óλοι ξεχνούσαν τις καθημερινές ἔγνοιες, ξεχνούσαν πως ήταν ανθρώπινα σκουλήκια, και πετούσαν πολύχρωμες, μεγάλες ίσαμε τον ουρανό, φτερούγες!

Μπορεί το λοιπόν ο ἄνθρωπος να ξεπεράσει τον ἄνθρωπο; αναρωτιόταν ο παπα-Γιάνναρος μπορεί, μπορεί, αποκρίνονταν ο ίδιος, μα μονάχα για μιαν ώρα, για δυο ώρες, μπορεί και για μια μέρα ολάκερη, μα φτάνει· αυτό θα πει αιωνιότητα, αυτό θα πει Πυρκαγιά Θεού, που οι απλοί ἄνθρωποι το λένε Παράδεισο.

Πολλές φορές είχε μπει στον Παράδεισο ετούτον ο παπα-Γιάνναρος, το αναθυμόταν στο ἀγριό πετροχώρι ετούτο κάθε πρωί, κι ο νους του ἐφευγε και ταξιδεύονταν πέρα, ξαναγύριζε στη Μαύρη θάλασσα.

Ήταν ἔνα iερό αδελφάτο μέσα στο χωριό, εφτά νομάτοι, οι Αναστενάρηδες, αυτό ήταν το iερατικό τους τ' όνομα, κι αυτός, ο παπα-Γιάνναρος, ήταν ο αρχηγός, ο Αρχιαναστενάρης.

Παλιά, παμπάλαιη τελετή, που μπορεί να ξεπερνούσε τα χρόνια της χριστιανοσύνης και ν' απόκρατούσε από την παμπάλαιη ειδωλολατρία.

Αναβαν μεγάλη φωτιά στη μέση του χωριού, μαζεύονταν ψαλμουδώντας τριγύρα ο λαός, έρχονταν οι μουζικάντες με τη λύρα και την γκάιδα, άνοιγε η πόρτα της εκκλησιάς και πρόβαιναν γυμνοπόδαροι οι Αναστενάρηδες, σφίγγοντας στην αγκαλιά τους τους «παππούδες» τα παλιά κονίσματα του Αγίου Κωνσταντίνου και της μάνας του της Αγίας Ελένης.

иконостасе, по левую сторону от Христа, не была безумной фантазией художника; она изображала правду: святой Константин, их покровитель, держал деревню на своей ладони, словно гнездо с яйцами, готовясь поставить ее к ногам Господа.

И когда наступал май, а вместе с ним праздник Святого, какое странное возбуждение охватывало город, это было священное опьянение, опьянение без вина!

Все забывали о своих повседневных заботах, забывали о том, что они всего лишь черви, и распускали разноцветные крылья, достигавшие небес.

«Значит, может человек преодолеть человеческое? - спрашивал себя отец Яннарос и отвечал, - может! Да, может, но только на час, или на два, возможно даже на целый день, но не дольше. В этом смысл вечности; в этом смысл Божественного Огня, который простые люди называют Раем».

Отец Яннарос не раз попадал в такой Рай. Каждое утро здесь, в этой дикой каменной деревне, он вспоминал те дни и мысленно возвращался к Черному морю.

В деревне там существовало одно святое братство из семи участников, взявшее себе религиозное название «Анастенариды», и отец Яннарос был его главой, старшим Анастенарисом.

Они исполняли один ритуал, который, возможно, был старше, чем христианство, восходя корнями к древнему идолопоклонству.

Он помнил, как они разжигали посреди деревни огромный костер; вокруг собирались люди, распевая псалмы; приходили музыканты с лирой и гайдой; дверь церкви открывалась, и оттуда появлялись Анастенариды, босые, сжимая в руках своих «прапорителей»: старые иконы святого Константина и его матери, святой Елены.

Δεν ήταν οι άγιοι αυτοί ζωγραφισμένοι, όπως συνηθίζεται πάντα, σε ιερατική ακινησία· είχαν ανασηκωμένα τα πόδια τους, ανασκούμπωναν τα χρυσά ρούχα τους και πηδούσαν στον αέρα χορεύοντας.

Ως να τους δουν, αγρίευναν η λύρα κι η γκάιδα, πηδούσε ξεφρενιασμένος ο αχός, έσερνε φωνές ο λαός, πολλές γυναίκες έπεφταν κάτω και σπάραζαν κι οι Αναστενάρηδες προχωρούσαν γοργά, ο ένας πίσω από τον άλλο, και τραβούσε μπροστά ο παπα-Γιάνναρος, βιαστικός, με σηκωμένο το λαμό, και τραγουδούσε άγρια ερωτικά τραγούδια στο θάνατο το θυροκράτη, που μας ανοίγει - ας είναι καλά!- τη θύρα και μπαίνουμε στην αιωνιότητα.

Οι φλόγες είχαν κατακάψει τ' αγιασμένα ξύλα, τριζοκοπούσε η Θρακιά, και μ' ένα πήδο σάλτερνε μέσα ο παπα-Γιάνναρος και πίσω του το αδελφάτο όλο, οι πυροβάτες, λαχπατούσαν τ' αναμμένα κάρβουνα κι άρχιζαν το χορό· κι ο παπα- Γιάνναρος Έσκυβε, φούχτωνε αναμμένα κάρβουνα και τα πετούσε, τραγουδώντας, στο λαό' σα να κρατούσε αγιαστούρα και ράντιζε τους πιστούς με αγιασμένο νερό.

Τι θα πει Παράδεισο κι αιώνια ζωή και Θεός; Να, ετούτη η φωτιά είναι η Παράδεισο, ετούτος ο χορός είναι ο Θεός και δε βαστούσε μια μονάχα στιγμή, μα στους αιώνες των αιώνων!

Κι όταν ξεθηκάρωναν έξω από την άγια πυρκαγιά, μήτε μια τρίχα των ποδιών τους δεν είχε τσουρουφλιστεί, μήτε μια καηματιά στις πατούσες. Στραφτάλιζαν τα κορμιά τους, σα να 'βγαιναν, το καλοκαίρι, από τη δροσάτη θάλασσα.

Ολάκερο το χρόνο φωτίζονταν οι ψυχές από το αντιλάμπισμα της αγίας ετούτης φωτιάς. Και βασίλευε αγάπη, ειρήνη, ευτυχία στους ανθρώπους, στα ζά, στα σπαρμένα. Παχιά χώματα, πλούσια τα ελέη του Θεού, τ' αστάχια καρδάμωναν ένα μπόι, οι ελιές φορτώνονταν με τον ευλογημένο καρπό, σωροί στο κάθε μποστάνι τα πεπόνια, τα καρπούζια, τα φλογοσπειρωτά τ αραποσίτια.

Но эти святые были изображены не в традиционно строгой религиозной традиции; напротив, они подпрыгивали, плясали, подобрав свои золотые мантии.

До момента выхода Анастенариев лира и гайда неистовствовали; вопли доходили до истерии; люди кричали, женщины дрожали и падали наземь. Анастенариды шли торопливо, один за другим, а во главе процессии, вытянув шею, шел отец Яннарос, распевая исступленные чувственные песни во славу Смерти-Привратницы, которая открывает для нас двери в вечность.

Когда пламя поглощало освященные поленья, и угли потрескивали, отец Яннарос прыгал в костер, а за ним и остальное братство, и огненодцы пинали горящие угли, начиная танец. Во время своего пения отец Яннарос сгребал пригоршни горящих угольев и бросал в людей, словно окропляя верующих святой водой.

Что есть Бог и вечная жизнь в Раю? Рай есть этот костер, а Бог – есть этот танец, и длится он не одно мгновение, но веки-вечные.

И когда они выходили из этого святого костра, на их ступнях не было ни единого, ожога, ни один волосок на их ногах не был опален; тела их блестели, словно они вышли из прохладного моря жарким летним днем.

И целый год сердца жителей деревни были озарены отблеском этого святого огня. Над людьми, зверьми и урожаем в полях царствовали мир, любовь и счастье. Земля была плодородной, пшеница и кукуруза росли высокими, оливковые ветви сгибались под тяжестью благословенных плодов, в полях грудами лежали арбузы и дыни. Щедрыми были дары Бога!

Κι η τόση καλοπέραση δεν εξευτέλιζε τους ανθρώπους· γιατί, εκεί που πήγαινε να παραπαχύνει η ψυχή και να γίνει σάρκα, έρχονταν η γιορτή πάλι του Αγίου, άναβαν πάλι οι μεγάλες φωτιές και ξαναπετούσαν οι άνθρωποι φτερούγες.

Μα ξαφνικά, γιατί; ποιος έφταιξε; Καμιά μεγάλη αμαρτία δεν πλάκωσε το χωριό· όπως πάντα οι χωριανοί νήστευαν τις σαρακοστές, Τετάρτη και Παρασκευή δεν έτρωγαν κρέας και ψάρι, δεν έπιναν κρασί, πήγαιναν κάθε Κυριακή στη λειτουργία, έφερναν πρόσφορα, έκαναν κόλλυβα, ξομολογούνταν και μεταλάβαιναν, γυναίκα δε σήκωνε τα μάτια της να κοιτάξει ξένον άντρα, άντρας δε σήκωνε τα μάτια να κοιτάξει ξένη γυναίκα, όλοι ακλουθούσαν τη στράτα του Θεού..

Όλα πήγαιναν καλά· και ξαφνικά, εκεί που ήταν ο Θεός σπλαχνικά σκυμμένος κατά το ευτυχισμένο χωριό, απόστρεψε πέρα το πρόσωπο του· το χωριό ευτύς σκοτείνιασε, κι ένα πρωί φωνή σπαραχτικά ακούστηκε στην πλατεία του χωριού: «Ξεριζωθείτε, οι Δυνατοί της Γης προστάζουν, φύγετε! Όλοι οι "Ελληνες στην Ελλάδα, όλοι οι Τούρκοι στην Τουρκιά! Πάρτε τα παιδιά σας, τις γυναίκες σας, τα κονιάματα, ξεκουμπιστείτε! Δέκα μέρες διορία!»

Θρήνος σηκώθηκε μέσα στο χωριό, σάστισαν γυναίκες κι άντρες, πήγαιναν κι έρχονταν κι αποχαιρετούσαν τους τοίχους, τους αργαλειούς, τη βρύση του χωριού, τα πηγάδια· κατέβαιναν στην ακρογιαλιά, κυλιούνταν στα χοχλάδια του γιαλού, αποχαιρετούσαν τη θάλασσα κι έσερναν μοιρολόι.

Δύσκολα, δύσκολα πολύ, μαθές, ξεκολνάει η ψυχή από τα γνώριμα της νερά κι από τα χώματα. Κι ένα πρωί ο γέρο παπα- Δαμιανός, μοναχός του, δεν αφήκε τον τελάλη, μήτε τον άλλο νιότερο παπά, τον παπα- Γιάνναρο, μοναχός του σηκώθηκε αξημέρωτα, πήρε σβάρνα το χωριό, γύριζε από πόρτα σε πόρτα, φώναζε: «Στ' όνομα του Θεού, παιδιά, ήρθε η 'ώρα!»

Однако такая благополучная жизнь не портила людей; как только их души заплывали жиром или готовы были превратиться в плоть, снова наступал праздник Святого, снова разжигались огромные костры, и снова у людей распускались крылья.

Но вдруг – почему? Кого винить? В этой деревне не совершалось великих грехов; ее жители как обычно держали великий пост, не ели мяса и рыбы по средам и пятницам, не пили по этим дня вина, каждое воскресенье ходили в церковь, брали священный хлеб, готовили кутью, исповедовались и причащались. Ни одна жена не устремляла свой взор на другого мужчину, и ни один муж не устремлял свой взор на другую женщину, все следовали пути Божьему.

Всё шло хорошо, как вдруг Господь, милосердно склонявшийся над счастливой деревней, словно отвратил Свой лик; деревня немедленно погрузилась во тьму, и однажды утром с площади раздался истошный крик: «Переселяйтесь! Приказ сильных мира сего! Уходите! Греки в Грецию, турки в Турцию! Забирайте своих детей, жен, иконы и убирайтесь! У вас есть десять дней!»

Горестные стенания поднялись по всей деревне; в смятении люди бегали взад-вперед, прощаюсь со стенами, ткацкими станками, деревенским родником, колодцами. Они спускались к морю и падали на песок, катались по морским ракушкам, прощались с морем и пели панихиды.

Душе трудно, очень трудно, когда ее вырывают из знакомой почвы и знакомых вод. И однажды утром отец Дамианос, священник постарше, встал на рассвете и один, без глашатая или отца Яннароса, священника помладше, пробежал по деревне. Он бегал от двери к двери с криками: «Во имя Господа, дети мои, час настал!»

Από τις βαθιές αυγές χτυπούσαν λυπητερά οι καμπάνες, όλη νύχτα οι γυναίκες ζύμωναν, οι άντρες διαγούμιζαν βιαστικά από τα σπίτια τους ότι μπορούσαν να πάρουν μαζί τους, κάπου κάπου μια γριούλα έσερνε ακόμα το μοιρολόι, μα οι άντρες, με πρησμένα μάτια, γύριζαν και της φώναζαν να πάψει.

Τι φελούν τα κλάματα; είπε ο Θεός θα γίνει, ας γίνει το λοιπόν να ξεμπερδεύουμε! Και γρήγορα γρήγορα, προτού να λυγίσει η ψυχή μας και πριν καλά καλά να καταλάβουμε τη συφορά. Ελατέ, γρήγορα χέρια, βρε παιδιά! "Ας φουρνίσουμε τα ψωμιά, ας σακιάσουμε όσο αλεύρι μπορούμε, μακρινή πολύ 'ναι η στράτα, ας πάρουμε μαζί μας ότι μας χρειάζεται για να ζήσουμε, τσουκάλια, σκάφες, στρώματα, άγια κονίσματα, μη φοβάστε, αδέρφια!

Οι ρίζες μας δεν είναι μονάχα εδώ κάτω στη γη, πιάνουν και τον ουρανό και θρέφονται και γι' αυτό η ράτσα μας είναι αθάνατη. Όρτσα το λοιπόν, παιδιά, κουράγιο!

Φυσούσε αγέρας, χειμώνας καιρός, τα κύματα είχαν αγριέψει, ο ουρανός γεμάτος σύννεφα, κανένα αστέρι.

Οι δυο παπάδες του χωριού, ο γερο-Δαμιανός κι ο μαυρογένης παπά-Γιάνναρος, πηγαίνορχονταν μέσα στην εκκλησιά, μάζευαν τα κονιάματα, το άγιο δισκοπότηρο, τ' ασημένιο Βαγγέλιο, τα χρυσοκέντητα άμφια, στέκονταν κι αποχαιρετούσαν τον Παντοκράτορα, που ενέδρευε ζωγραφισμένος στον τρούλο· ο γερο- Δαμιανός γούρλωνε τα μάτια και τον κοίταζε¹ πρώτη φορά είχε δει πόσο ήταν άγριος, πως έσφιγγε τα χείλια του με θυμό και καταφρόνεση και κρατούσε το Βαγγέλιο σαν κοτρόνα κι ετοιμάζονταν ν' το σφεντονίσει κατακέφαλα στους ανθρώπους.

Κούνησε ο γερο-Δαμιανός το κεφάλι· ήταν χλωμός, αδύναμος, ρουφηγμένα τα μαγουλά του, δεν του 'μεναν στο πρόσωπο παρά δυο μάτια μεγάλα' του 'χαν φάει το κορμί η νηστεία, η προσευχή κι η αγάπη για τους ανθρώπους.

С первыми лучами рассвета горестно зазвонили колокола; всю ночь женщины пекли хлеб, а мужчины поспешно собирали всё, что могли унести из своих домов; время от времени какая-нибудь старуха затягивала панихиду, но мужчины, с распухшими глазами, оборачивались и кричали ей прекратить.

Что толку в слезах? Господь сказал, что так будет – значит, так тому и быть, и покончим с этим! И быстрее, быстрее, пока сердца наши не разорвались, пока мы не до конца осознали всю глубину трагедии. Живее, друзья, подсобите! Испечем же хлеб, ссыплем крупу в мешки; наш путь будет долгим, так возьмем же только самое необходимое: горшки, сковородки, матрасы, иконы. Не бойтесь, братья!

Наши корни не только в земле, они тянутся до неба и пышно растут и там, вот почему наше племя бессмертно. Так что вперед, дети мои, мужайтесь!

Дул зимний ветер, море сделалось бурным, облака заволокли небо, не было видно ни одной звезды.

Два деревенских священника, старый Дамианос и чернобородый отец Яннарос, сновали взад-вперед по церкви, собирая иконы, святой потир, библию в серебряном переплете, расшитые золотом мантии. Они прервались, чтобы попрощаться со Вседержителем, что притаился, изображенный в куполе; отец Дамианос смотрел на Него, широко раскрыв глаза и впервые замечая, каким исступленным Он выглядит, как гневно и презрительно сжаты Его губы, как держит Он библию – словно валун, который вот-вот обрушит на головы людям.

Отец Дамианос покачал головой; он был бледен, слаб, со впалыми щеками; от его лица остались лишь большие глаза; посты, молитвы и любовь к людям съели его тело.

<p>Κοίταζε με τρόμο τον Παντοκράτορα, τόσα χρόνια και πως να μην τον δει! Στράφηκε στον παπα-Γιάνναρο :</p>	<p>Он со страхом взирал на Вседержителя; как так вышло, что за все эти годы он так толком и не рассмотрел Его? Он повернулся к отцу Яннаросу, желая было спросить:</p>
<p>«Ετσι άγριος ήταν πάντα;» έκαμε να τον ρωτήσει, μα ντράπηκε.</p>	<p>«Он всегда выглядел таким исступленным?», но устыдился.</p>
<p>- Παπα-Γιάνναρε, είπε, κουράστηκα· μάζεψε εσύ τα κονίσματα που θα πάρουμε μαζί μας και τ' άλλα να τα κάψουμε, παιδί μου, κι ο Θεός θα μας συχωρέσει, να τα κάψουμε να μην τα μαγαρίσουν οι Αγαρηνοί.</p>	<p>- Отец Яннарос, - сказал он наконец, - я очень устал. Собери те иконы, что мы возьмем с собой, сын мой, а остальные мы сожжем – Господь простит нас; мы сожжем их, чтобы неверные не смогли осквернить их.</p>
<p>Και μάζεψε τη στάχτη, μοίρασε τη στους χωριανούς, να την κρατούν φυλαχτό. Κι εγώ θα σηκωθώ να κουρταλώ τις πόρτες και να φωνάξω: Ήρθε η ώρα!</p>	<p>Собери потом оставшийся пепел и раздай его местным как талисманы, а я пойду стучать в двери и кричать: «Час настал!»</p>
<p>Πήρε να ξημερώσει· μέσα από μαύρα σύννεφα πρόβαλε ο ήλιος, φαλακρός, άρρωστος· ένα φως θλιμμένο άγλειψέ το χωριό, ξεχάσκισαν οι πόρτες, κατάμαυρες· λάλησαν λιγοστά κοκόρια, για στερνή φορά, απάνω στις κοπριές της αυλής·</p>	<p>Занялся рассвет; из-за черных облаков появилось солнце, лысое и больное; деревню лизнул скорбный свет; двери распахнулись, обнажая темноту внутри; несколько петухов в последний раз закукарекали на лежащем во дворе навозе.</p>
<p>άνοιγαν οι στάβλοι, πρόβαιναν τα βόδια, τα μουλάρια, τα γαϊδουράκια και πίσω τους τα σκυλιά κι οι άνθρωποι. Μύριζε το χωριό ψωμί ξεφουρνισμένο.</p>	<p>Распахнулись и стойла, из них выходили быки, мулы, ослики, а следом за ними шли собаки и люди. Деревня пахла свежеиспеченным хлебом.</p>
<p>- Να 'χετε την ευκή του Θεού, παιδιά μου, παρακαλούσε ο γερο-Δαμιανός και πήγαινε από το ένα σπίτι στο άλλο, μην κλαίτε, μη βλαστημάτε.</p>	<p>Отец Дамианос ходил от дома к дому. «Благослови вас Господь, дети мои, не плачьте, не сквернословьте, – молил он. –</p>
<p>Θεού 'ναι θέλημα, μπορεί και για καλό μας· σίγουρα για καλό μας! Πατέρας μαθές είναι ο Θεός - γίνεται</p>	<p>Это Божья воля, и кто знает, возможно, это для нашего же блага. Конечно, это для нашего же блага! Он наш Отец.</p>
<p>Ένας πατέρας να θέλει το κακό των παιδιών του; δε γίνεται! Θα δείτε το λοιπόν, παιδιά μου, πως ο Θεός μας έχει ετοιμάσει εκεί πέρα πιο καρπερά χωράφια να ριζώσουμε.</p>	<p>Стал бы Отец желать зла своим детям? Нет, никогда! Вот увидите, дети мои, Господь уготовил для наших корней более плодородные поля.</p>
<p>Σαν τους Εβραίους ξεσηκωνόμαστε κι εμείς από τη γη των άπιστων και πάμε στη Γη της Επαγγελίας! Εκεί τρέχει το μέλι και το γάλα, και τα σταφύλια γίνονται ένα μπόι ανθρώπου.</p>	<p>Подобно евреям, мы исходим из безбожной земли в Землю Обетованную, где течет молоко и мед, и виноградные лозы достигают роста человека».</p>
<p>Την παραμονή του μισεμού κίνησαν όλοι μαζί,</p>	<p>В канун исхода люди устроили шествие –</p>

λιτανεία, άντρες και γυναικόπαιδα, για το μικρό χαριτωμένο νεκροταφείο απόξω από το χωριό, ν' αποχαιρετήσουν τους προγόνους.

Ανακλαημένος ήταν ο καιρός, τη νύχτα είχε βρέξει και κρέμονταν ακόμα στα φύλλα της ελιάς σταλαγματιές βροχής· και κάτω το χώμα ήταν μαλακό και μύριζε.

Ο παπα-Δαμιανός πήγαινε μπροστά, ντυμένος τα καλά του άμφια, με το χρυσοκεντημένο πετραχήλι του και με το ασημένιο Βαγγέλιο στην αγκαλιά του· πίσω του ακολουθούσε ο λαός, και στερνός, ουραγός, ο παπα-Γιάνναρος, με το ασημένιο σικλί γεμάτο αγιασμό και με την αγιαστούρα του από φουντωμένο δεντρολίβανο.

Δεν έψελναν, δεν έκλαιγαν, δε μιλούσαν, πήγαιναν βουβοί, σκυφτοί και μονάχα κάπου κάπου μια γυναίκα στέναζε, ένα βαθύ Κύριε, κλέθον' ακούγονταν από κανένα γέρικο στόμα κι οι νέες μανάδες είχαν ανοίξει τον κόρφο τους και βύζαιναν τα μωρά τους.

Έφτασαν στα κυπαρίσσια, έδωκε μια ο παπάς, άνοιξε την πορτούλα, μπήκε, και πίσω του ο λαός. Οι μαύροι ξύλινοι σταυροί ήταν μουσκεμένοι, μερικά, φαναράκια έκαιγαν στους τάφους, μισοσβημένες φωτογραφίες πίσω από το γυαλί μαρτυρούσαν πως ήταν οι κοπέλες, πως ήταν οι λεβέντες με τα στριφτά μουστάκια, όταν ζούσαν.

Κατασκορπίστηκε ο λαός, βρήκε καθένας τον αγαπημένο του τάφο, Έπεσαν κάτω οι γυναίκες και προσκύνησαν το χώμα· οι άντρες, όρθιοι, έκαναν το σταυρό τους και σφούγγιζαν με την άκρα του μανικιού τους τα μάτια.

Ο παπα-Δαμιανός στάθηκε στη μέση του κοιμητηρίου, σήκωσε τα χέρια:
- Πατέρες, φώναξε, παππούδες, έχετε γεια!
Έχετε γεια, φεύγουμε! Δε μας αφήνουν πια οι Δυνατοί της Γης να ζούμε πλάι σας, να πεθάνουμε και να ξαπλώσουμε πλάι σας, να ξαναγίνουμε κι εμείς χώμα μαζί σας· μας ξεριζώνουν!

мужчины, женщины и дети, все вместе – направившись к маленькому, ухоженному кладбищу на окраине деревни, чтобы проститься со своими предками.

Погода была грустной; ночью шел дождь, и капли все еще висели на листьях олив, а земля под ними была мягкой и благоуханной.

Отец Дамианос шел впереди, в своих лучших ризах и расшитой золотом епитрахили, неся в руках библию в серебряном переплете; за ним шла толпа, а замыкал шествие отец Яннарос, державший маленькую серебряную купель со святой водой и кропило, сделанное из разросшегося розмарина.

Люди не пели псалмы, не плакали, не разговаривали, а просто шли, сгорбленные и молчаливые, и лишь изредка какая-нибудь женщина вздыхала, или со старческих губ срывалось протяжное «Кирие Элейсон», или молодые матери обнажали грудь, чтобы покормить своих детей.

Они дошли до кипарисов; отец Дамианос толкнул кладбищенскую калитку и вошел внутрь, толпа последовала за ним. Черные деревянные кресты промокли от ночного дождя, на могилах горело несколько лампад, полуистлевшие фотографии за стеклом напоминали о некогда живых девушких и красивых молодых мужчинах с подкрученными усами.

Люди разбрелись в поисках могил своих близких, женщины падали на колени и целовали землю, мужчины же стояли, крестились и вытирали глаза краем рукава.

Отец Дамианос встал посреди кладбища и поднял руки:
- Прощайте, отцы! – воскликнул он. - Мы уходим, прощайте! Сильные мира сего не дозволяют нам боле жить подле вас, умирать и лечь подле вас, чтобы вместе с вами снова стать прахом.

Ανάθεμα στους αίτιους! Ανάθεμα στους αίτιους! Ανάθεμα στους αίτιους!

Σήκωσε ο λαός τα χέρια στον ουρανό, σήκωσε βουνή μεγάλη:

-Ανάθεμα στους αίτιους!

Κυλίστηκαν όλοι χάμω, φιλούσαν το μαλακωμένο από τη βροχή χώμα, το 'τριβαν στην κορφή του κεφαλιού τους, στα μάγουλα, στο λαιμό, έσκυβαν, το ξαναφιλούσαν φιλούσαν τους πατέρες και τους παππούδες, φώναζαν: «Έχετε γεια !»

Προχώρησε με την αγιαστούρα του ο παπα-Γιάνναρος και πήρε αράδα να ραντίζει τα μνήματα.

-Έχετε γεια! Έχετε γεια! φώναζαν ακολουθώντας οι συγγενείς των πεθαμένων, έχετε γεια, αδέρφια, ξαδέρφια, παππούδες! Σχωρέστε μας που σας αφήνουμε στα χέρια των Αγαρηγών, δε φταίμε εμείς, ανάθεμα στον αίτιο!

Γονάτισε ο παπα-Δαμιανός απάνω στο χώμα, άνοιξε το Βαγγέλιο κι άρχισε ν' αναγνώθει το Βαγγέλιο της Ανάστασης· η φωνή του ξαφνικά είχε δυναμώσει, δεν έτρεμε.

Όταν, τώρα που κίνησαν, σήκωσε από την Άγια Τράπεζα το Βαγγέλιο, το άνοιξε και σημάδεψε με μιαν κόκκινη κορδέλα το Βαγγέλιο της Σταύρωσης· αυτό είχε πάρει απόφαση να διαβάσει· μα τώρα, ανάμεσα στους αγαπημένους νεκρούς, δεν το βάσταξε η καρδιά του να τους αφήσει λόγο στερνό το Ηλί, Ηλί, λάμα σαβαχθανί!

αποφάσισε λοιπόν ξαφνικά να τους πει ένα καλό, χαρούμενο λόγο: Ο Χριστός ανέστη! Διάβασε το Βαγγέλιο της Ανάστασης κι ύστερα έσυρε φωνή μεγάλη:

- Κάντε υπομονή, παππούδες, καλήν αντάμωση στη Δευτέρα Παρουσία! Ο Χριστός ανέστη, νικήθηκε ο θάνατος, δεν υπάρχει θάνατος, ο άνθρωπος θ' αναστηθεί, κάντε το λοιπόν υπομονή, παππούδες, καλήν αντάμωση!

Будь они прокляты! Будь они прокляты!
Будь они прокляты!

Толпа воздела руки к небу, поднялся громкий рев:

- Будь они прокляты!

Все катались по земле, целовали мягкую от дождя почву, натирали ею свои макушки, щеки, шеи. Снова и снова они наклонялись и целовали ее – целовали своих отцов и дедов – и кричали: «Прощайте!»

Отец Яннарос ходил меж могил, окропляя их святой водой. Позади него голосили родственники усопших:

- Прощайте! Прощайте, братья! Прощайте, отцы! Простите нас за то, что оставляем вас в руках неверных! Да будут прокляты те, кто этому виной!

Отец Дамианос опустился на колени, открыл библию и начала читать отрывок из Евангелия Воскресения; его голос неожиданно окреп и больше не дрожал.

Вынося из церкви вещи, он взял с алтаря библию, открыл ее и заложил красной лентой Евангелие Распятия, решив прочесть отрывок из него, но теперь, в окружении усопших близких, он чувствовал, что не может покинуть их со словами: «Отче, Отче, почему ты оставил меня?», – его сердце не выдержало бы.

Сейчас он решил прочесть радостные слова: «Христос воскресе!» Он прочел Евангелие Воскресения, после чего воскликнул:

- Терпение, отцы, до встречи на Втором Пришествии! Христос воскрес! Смерть побеждена! Смерти больше нет! Человек воскреснет, так что терпение, отцы, до скорой встречи!

Σηκώθηκε ο λαός από τα μνήματα, με τα χώματα ακόμα στα μαλλιοκέφαλα τους και στα μούτρα, πήραν κι αυτοί κουράγιο, άπλωσαν κι έσμιξαν τα χέρια, σα να 'θελαν να παρηγορήσει ο ένας τον άλλον και, χωρίς να το 'χουν στο νου τους, πήραν, γαληνά, αργοκίνητα, γύρα από τους τάφους να χορεύουν κι ήταν τα μάτια τους κι οι λαιμοί γεμάτα κλάματα.

Χόρευαν ήσυχα, είχαν τα μάτια τους καρφωμένα στους ξύλινους σταυρούς, συλλάβιζαν τα χαραγμένα απάνω τους αγιασμένα ονόματα, κοίταζαν ολούθε αρπαχτικά, λες κι ήθελαν να σηκώσουν να πάρουν μαζί τους όλους ετούτους τους μουσκεμένους σταυρούς και τις φωτογραφίες και τα τενεκεδένια στεφάνια και τα κυπαρίσσια και τα χώματα και τα κόκαλα που ήταν απλωμένα κάτω από τα χώματα. Να τα πάρουν μαζί τους και να φύγουν. Να σηκώσουν τις ρίζες τους και να φύγουν.

Χόρευαν ήσυχα, γαληνά, και ξάφνουν, εκεί που χόρευαν, σήκωσαν τα μάτια κι είδαν ν' απλώνεται στον ουρανό και ν' ακουμπούν τα πόδια του στη γης, πράσινο, κόκκινο, χρυσό, το ούρανοδόξαρο.

- Καλό σημάδι, αδέρφια, φώναξε ο παπα-Γιάνναρος, τούτη είναι η Ζώνη της Παναγίας κι απλώθηκε από πάνω μας, σκέπη και παρηγοριά μας. Σηκώσαμε τα χέρια μας στον ουρανό, φωνάξαμε το Θεό, κι αυτός αποκρίθηκε:

«Αντέστε στην ευκή μου, παιδιά μου» αποκρίθηκε. «Άντεστε στο καλό, η Παναγιά έρχεται μαζί σας· να την Άγια Ζώνη της!»

Μπήκε πάλι μπροστά ο παπα-Δαμιανός, γύρισαν στερνή φορά να δουν τους πεθαμένους· μα δεν είδαν τίποτα' όλα τα μάτια είχαν θαμπώσει, ο κόσμος γίνηκε ένα σύννεφο γεμάτο κλάματα' έσυραν φωνή οι ζωντανοί, τρόμαξαν:

- Κουράγιο, παιδιά μου, κουράγιο, φώναξε ο παπα-7αμιανός, έχετε τα θάρρη σας στο Θεό, μην κλαίτε 'κι έκλαιγε. Έκαναν υπομονή, ανακρατούσαν τα κλάματα ώσπου έφτασαν στο χωριό· σαν

Люди поднялись на ноги; земля с могил всё еще была у них на лицах и волосах. Теперь и они набрались мужества и взялись за руки, будто желая утешить друг друга, и почти механически они начали танцевать вокруг могил, медленно, смиренно, их глаза и горло были полны слез.

Они танцевали молча, не отрывая взгляда от деревянных крестов и беззвучно шепча по слогам выгравированные священные имена. Они тревожно озирались по сторонам, будто желая поднять и унести с собой все эти разбухшие от дождя кресты, фотографии, жестяные венки, кипарисы, землю и кости, сконченные в этой земле. Забрать их с собой и уйти, вырвать свои корни и уйти.

Они танцевали молча, бесстрастно, как вдруг, подняв глаза вверх, увидели, что по всему небу, касаясь ногами земли, раскинулась радуга – зеленая, красная, золотистая.

- Добрый знак, братья! – воскликнул отец Яннарос. – Это Пояс Богородицы, и он раскинулся над нами, чтобы утешить и защитить нас. Мы подняли руки к небу, возвзвали к Господу, и Он ответил нам:

«Ступайте, дети мои, благословляю вас». Он говорит: «Ступайте с миром, с вами идет Богородица – узрите ее Святой Пояс!»

Отец Дамианос снова повел вперед; люди обернулись, чтобы бросить последний взгляд на своих усопших, но ничего не увидели: взоры у всех затуманились, весь мир превратился в облако, полное слез. Живые издали крик ужаса.

- Мужайтесь, дети мои, мужайтесь, – воскликнул отец Дамианос – Не теряйте веры в Господа, не плачьте. – И зарыдал. Люди стойко сдерживали слезы до своего возвращения в деревню; но как только

έφτασαν, κλείστηκαν στα σπίτια τους κι άρχισαν το θρήνο.

Την άλλη μέρα, πρωΐ πρωΐ, φόρτωσαν τα γαϊδουράκια τους και τα μουλάρια, βροντές ακούστηκαν, άρχισε να πέφτει ψιλή βροχή.

Μονητάρισαν, όλα μαζί, τα πρόβατα και τα γίδια του χωριού και τα βόδια, κοντοστέκονταν ακόμα οι νοικοκυράδες στα κατώφλια των σπιτιών τους, δεν τους έκανέ καρδιά να ξεκολλήσουν.

Στην αυλή της εκκλησιάς ο παπα-Γιάνναρος είχε σωριάσει τα κονίσματα που δε θα 'παιρναν, έκαμε το σταυρό του και τους έβαλε φωτιά. Οι Χριστοί, οι Παναγιές, οι Απόστολοι, οι Άγιοι, έγιναν στάχτη· μ' ένα ξύλινο φτυάρι ο παπα-Γιάνναρος σήκωνε αψηλά τη στάχτη και τη λίγηζε στον αγέρα.

Έτοιμοι. Έκαμαν το σταυρό τους, έπεσαν όλοι χάμω και φίλησαν τα χώματα.

Έζησαν εδώ χιλιάδες χρόνια, γενεές και γενεές παππούδες, όλα ετούτα τα χώματα ήταν καμωμένα από τη στάχτη τους, από τα αίματα και τον ιδρώτα.

Τα φίλησαν, έσκαβαν με τα νύχια τους, έπαιρναν ένα σβόλο χώμα και τον έκρυβαν στον κόρφο τους. Έκαναν υπομονή, μουρμούριζαν από μέσα τους:

«Ο Θεός είναι μεγάλος, ο Θεός αγαπάει τους ανθρώπους, ο Θεός ό.τι κάνει το κάνει για καλό μας»· σιργούλευναν την καρδιά τους να μη φωνάξει, μα άξαφνα δεν μπόρεσαν πια να βαστάξουν, και πρώτος σήκωσε θρήνο ο γερο-Δαμιανός.

- Έχετε γεια, Έχετε γεια, χώματα, φώναζε· Έχετε γεια, παππούδες!

Έτρεχαν τα δάκρυα του στα χώματα κι ήταν τα γένια του, τα φρύδια του, τα χεῖλα του γεμάτα λάσπη.

Η βροχή τώρα έπεφτε δυνατή κι έσμιγαν λάσπη κι άνθρωποι...

Χρόνια και χρόνια πέρασαν μα το μαύρο ετούτο ξημέρωμα κι η λάσπη κι ο

вернулись, они заперлись по домам, и начался плач.

На следующий день с утра пораньше они нагрузили своих осликов и мулов; послышались раскаты грома, заморосил мелкий дождь.

Они согнали стадо деревенских овец, коз, быков. Матери семейств еще немного задержались на крылечках своих домов, не имея сил их покинуть.

Во дворе церкви отец Яннарос сложил грудой все те иконы, что они не могли взять с собой, перекрестился и поджег их. Христы, Богородицы, Апостолы, Святые – все превратились в пепел; отец Яннарос сгреб его деревянной лопатой и развеял по ветру.

Итак, готовы. Они перекрестились, припали к земле и поцеловали ее. Тысячи лет они жили здесь, поколение за поколением; вся эта земля была из их пепла, пота и крови.

Они целовали ее, зарывались в нее ногтями, брали ее пригоршнями и прятали в своих одеждах. Набравшись терпения, они шептали:

«Господь велиk, Господь любит людей; все, что Господь ни делает, все к лучшему». Они изо всех сил крепили свои сердца, чтобы не зарыдать, но наконец не выдержали, и первым был отец Дамианос.

- Прощай, родная земля! – крикнул он. – Прощайте, отцы!

Слезы его падали на землю, а борода, брови и губы были покрыты грязью.

Дождь теперь превратился в ливень, смешав грязь и людей...

С тех пор прошло много лет, но тот черный рассвет, грязь и плач все длятся.

θρήνος δεν περνούν.

Πήραν τη στράτα της εξορίας, μέρες, νύχτες, βδομάδες, κρύωναν, πεινούσαν, η γυναίκα του παπα-Γιάνναρου, ψιλομαθημένη ως ήταν, δεν μπόρεσε να βαστάξει την κακοπέραση της στράτας, αρρώστησε, ξεψύχησε μέσα στις αγκάλες του παπα-Γιάνναρου.

Κι αυτός δεν έκλαψε, σήκωσε τα χέρια του στον ουρανό, το στόμα, του ήταν γεμάτο παράπονο, παράπονο και θυμό, μα κρατήθηκε, δεν το άνοιξε· κατέβασε πάλι τα χέρια του στη γης, στο πεθαμένο αγαπημένο κορμί, έσκαψε μοναχός του στην άκρα του δρόμου ένα λάκκο, το έχωσε και πήρε πάλι αργά, πίσω από τους συντρόφους τη στράτα.

Μέρες, νύχτες, βδομάδες· κι ένα βράδυ έφτασαν σ' ένα αδειασμένο τουρκοχώρι, έκαμαν οι δυο παπάδες αγιασμό, ράντισαν αράδα όλα τα σπίτια, ξόρκισαν το Μουχαμέτη, βάφτισαν το χωριό και το 'βγαλαν Αι-Κωνσταντίνο, έκαμαν το σταυρό τους και μπήκαν μέσα στα σπίτια.

Μα το χωριό ήταν μικρό, δε χωρούσε δυο παπάδες, κι ο παπα-Γιάνναρος μπήκε πάλι στη στράτα, με το πετραχήλι παραμάσκαλα, μ' ένα δισάκι στον ώμο' ό.τι είχε, τα δυο βόδια του, τα λίγα πρόβατα, τη ρουχική και το σιτάρι που 'χε πάρει μαζί του, τα χάρισε στο χωριό κι έφυγε.

Που να πάει; τι θ' απογίνει; Στάθηκε στη μέση του δρόμου και συλλογίζονταν ολομόναχος, η γυναίκα του είχε πεθάνει, ο γιος του, ο μοναχογιός, χρόνια τώρα είχε βάλει φωτιά στο πατρικό σπίτι, είχε πάρει τα μάτια του, γύριζε από λιμάνι σε λιμάνι, αλώνιζε τις θάλασσες, κοντραμπατζής και καπετάνιος.

Έρμος, παντέρμος τώρα που να πάει; Στέκονταν αναποφάσιστος, στη μέση του δρόμου κι έπεφτε η νύχτα· κι ούτε ένα φως, να πάει να χτυπήσει μιαν πόρτα, να βρει ζεστασιά ανθρώπου.

Έκαμε να γυρίσει πίσω, ντράπηκε: «Εδώ σε

Люди пошли по пути изгнания; они шли дни, ночи, недели; им было холодно, голодно; жена отца Яннароса, тонко образованная женщина, не смогла выдержать невзгоды этого пути; она заболела и умерла на руках своего мужа.

Но отец Яннарос не заплакал, он поднял руки к небу, рот его был полон жалоб, – жалоб и гнева, – но он сдержал себя, не издав не звука, снова опустил свои руки – к земле и телу покойной возлюбленной. На обочине дороги он сам вырыл яму, похоронил ее и медленно побрел за своими товарищами.

Дни, ночи, недели – и однажды вечером они достигли пустой деревни, недавно оставленной турками; двое священников освятили ее, окропили святой водой каждый дом, изгоняя Магомета, нарекли деревню именем Святого Константина; люди перекрестились и разошлись по своим новым домам.

Но деревня была маленькой, в ней не было места для двух священников, так что отец Яннарос вновь пустился в путь, со своей епитрахилью подмышкой и небольшим узелком за плечом. Всё, что у него было, – две коровы, несколько овец, одежда и немного пшеницы, – все подарили он деревне и ушел.

Куда ему было идти? Что его ожидало? Он встал посреди дороги и задумался: он остался совсем один, жена его умерла, его сын, единственный сын, много лет назад поджег отцовский дом и ушел, скитался из порта в порт, бороздил моря – то контрабандистом, то капитаном.

Один, совсем один, куда теперь было идти отцу Яннаросу? Он так и стоял в раздумьях посреди дороги, пока не настала ночь; поблизости не было ни огонька, ни двери, куда можно было постучать и найти человеческое тепло.

Он решил было вернуться назад, но

θέλω, παπα-Γιάνναρε» Έκαμε «τώρα θα φανεί αν έχεις ψυχή μέσα σου για λάσπη. Σήκω απάνω, περπατά! Περπατά, κι όπου σε βγάλει ο δρόμος· άσε το Θεό να οδηγάει' κατέχει Αυτός.»

Τρεις μέρες περπατούσε. Πήγαινε, πήγαινε· δε ρωτούσε πια που πήγαινε, ήξερε· ο Αόρατος οδηγούσε κι ο παπα-Γιάνναρος ακολουθούσε μ' εμπιστοσύνη.

«Τι ευτυχία» συλλογίζονταν «να μη ρωτάς, να μην έχεις ανησυχία καμιά, να μην αφήνεις το μυαλό να κουμαντάρει, να μην μπιστεύεσαι στα ορατά, να μπιστεύεσαι στον Αόρατο και να πηγαίνεις!»

Σ' ένα μικρό πεντακάθαρο ρυακάκι είδε ένα γέρο να σκύβει και να βλέπει, βαθιά αφοσιωμένος, το νερό να τρέχει. Ζύγωσε· έσκυψε να δει τι να θωρούσε με τόση προσοχή ο γερός· δεν είδε τίποτα, μονάχα το νερό να τρέχει.

- Τι βλέπεις, παππού; ρώτησε παραξενεμένος. Σήκωσε ο γέρος το κεφάλι, χαμογέλασε θλιψμένος:

- Τη ζωή μου που τρέχει και χάνεται, παιδί μου, αποκρίθηκε· τη ζωή μου που τρέχει και χάνεται...

- Μη θλίβεσαι, παππού, ξέρει αυτή που πάει, κατά τη θάλασσα· όλες οι ζωές του κόσμου κατακεί πάνε, παππούλη.

Ο γέρος αναστέναξε:

- Ναι, παιδί μου, είπε· και γι' αυτό η θάλασσα είναι αρμυρή· είναι από τα δάκρυα.

Έσκυψε πάλι στο νερό που έτρεχε και χάνονταν και πια δε μεταμήλησε.

«Δεν πιστεύει στο Θεό, γι' αυτό φοβάται το θάνατο...» συλλογίστηκε ο παπα-Γιάνναρος και πήρε πάλι δρόμο.

Περνούσε χωριά, χτυπούσε τις πόρτες, όλα είχαν παπά, έφευγε· κρατούσε παραμάσχαλα

υστύδιλσι: «Что ж, отец Яннарос, посмотрим теперь, остался ли в тебе дух или только грязь, - сказал он себе. – Встань иди. Иди туда, куда тебя выведет дорога. Пусть Господь тебя направляет – всё в Его руках».

Так он прошагал три дня. Он шел и шел, не спрашивая больше, куда идти; он знал, что его направляет Невидимый, и отец Яннарос беспрекословно следовал за Ним.

«Какое счастье! – размышил он, – не вопрошать, ничего не страшиться, не полагаться на разум, не доверять видимому, а уповать лишь на Невидимое и продолжать путь!»

Он дошел до прозрачного ручья и увидел, как над бегущей водой с величайшим вниманием склонился какой-то старик. Отец Яннарос подошел к нему, решив посмотреть, что так занимает старика, но не увидел ничего кроме воды.

- На что ты смотришь, дедушка? – спросил он, озадаченный.
Старик поднял голову и печально улыбнулся:

- На то, как бежит и утекает моя жизнь, дитя мое, – ответил он, – бежит и утекает...

- Не горюй, дедушка, она знает, куда течет – к морю, туда течет жизнь каждого человека.

Старик вздохнул:

- Да, дитя мое, вот почему море и соленое – от множества слёз.

Он снова повернулся к ручью и замолчал.

«Он не верит в Бога – вот почему он боится смерти», – подумал отец Яннарос и продолжил свой путь.

Он проходил через деревни, стучался в двери, но везде имелись свои священники,

το πετραχήλι του και το Βαγγέλιο και πήγαινε.

«Οδήγα, Χριστέ μου» Έλεγε και ξανάλεγε
«οδήγα, Χριστέ μου, ακλούθω.»

Ένα αψηλό χιονοσκέπαστο βουνό μέρες τώρα
έρχονταν ολοένα καταπάνω του και μεγάλωνε·
ο παπα-Γιάνναρος το κοίταζε ξαφνιασμένος·
ποτέ του δεν είχε δει βουνό με τέτοια θεϊκά,
απόκοσμη γαλήνη· σαν τον Πατέρα Θεό
έμοιαζε, με τα κάτασπρα πέπλα, με τα
κάτασπρα γένια, με τις αγκάλες ανοιχτές κι
έσκυβε με αυστηρή καλοσύνη απάνω από την
καταπράσινη γης.

Είχε μπει ο παπα-Γιάνναρος σε μια λαγκάδα,
στάθηκε αλλοπαρμένος· τι πρασινάδα, τι
μυρωδιά, τι ερημία! Πουρνάρια ολούθε, σκίνια,
μερτιές, κουμαριές, καστανιές θεόρατες. Τόπος
ιερός, μύριζε σαν εκκλησιά το Μεγάλο
Σάββατο, ένιωσε ο παπα-Γιάνναρος πως εδώ
θα τον πρόσταζε ο Θεός να σταματήσει, μέσα
στην αμόλευτη ετούτη μοναξιά, τέσσερις
μέρες τώρα και τέσσερις νύχτες που τον
οδηγούσε.

Ο ουρανός είχε καθαρίσει, σύννεφο κανένα, οι
πρώτες αχτίδες του ήλιου έπεσαν από τον
ουρανό κι η γης ξυπνούσε.

Προχώρεσε· άκουσε τώρα κοκόρια να
κράζουν, κι άξαφνα, ανάμεσα από τις
καστανιές, ξέκρινε τη θάλασσα να γυαλίζει.

Μακριά, γλυκό πολύ, μέσα στον υγρόν αέρα,
ένα ξύλινο σήμαντρο λάλησε· έβγαλε το
σκούφο του ο παπα-Γιάνναρος, έκαμε το
σταυρό του: «θα 'ναι κάποιο μοναστήρι εδώ
κοντά, σημαίνει τον όρθρο» συλλογίστηκε.

Πήρε φόρα, σκαρφάλωσε ένα ύψωμα,
αγνάντεψε· απάνω από τη θάλασσα,
σφηνωμένο στους βράχους, ένα χτίρι με πολλά
πατώματα, κάτασπρο, με πλήθος
πορτοπαράθυρα, με πύργους, με κυπαρίσσια...
Ένας καλόγερος περνούσε κάτω στο
μονοπάτι, με μιαν τσάπα στον ώμο·
κατηφόρισε ο παπα-Γιάνναρος βιαστικά,
έγνεψε από μακριά στον καλόγερο, φώναξε:

так что он шел дальше, держа в руках свою
епитрахиль и Евангелие.

«Веди меня, Христос, - повторял он снова, -
веди меня, я следую за Тобой».

Вдалеке высокая, покрытая снежной
шапкой гора с каждым днем становилась
всё ближе и ближе; отец Яннарос с
благоговейным страхом смотрел, как она
увеличивалась – никогда прежде он не
видел гору такой божественной неземной
безмятежности; она напоминала ему Бога-
Отца, в белоснежных облаках, с
белоснежной бородой и руками, со строгой
добротою раскинутыми над зеленой землей.

Отец Яннарос вошел в какую-то лощину и
остановился как вкопанный – какая зелень,
благоухание, уединение! Повсюду
вечнозеленые дубы, трава, мирт, ягодные
кустарники и огромные каштаны. Это
святое место пахло, как церковь в Великую
Субботу. Отец Яннарос почувствовал, что
именно здесь приказал ему остановиться
Господь, в этом непорочном уединении, по
прошествии четырех дней и четырех ночей,
что вёл его.

Небо прояснилось, не было видно ни
облачка, на землю упали первые лучи
солнца, и она проснулась.

Отец Яннарос двинулся дальше, теперь он
услышал петушиные крики, и вдруг промеж
каштанов показалось искрящееся море.

Издалека влажный ветер доносил милый
звук с колокольни. Отец Яннарос обнажил
голову и перекрестился: «Должно быть, в
каком-то монастыре неподалеку служат
заутреню», - подумал он.

Быстрым шагом он взобрался на небольшой
холм и увидел, что среди утесов над морем
втиснулась белая многоэтажная постройка с
массой дверей и окон, с башнями и
кипарисами, а по тропинке внизу идет
монах с мотыгой на плече. Отец Яннарос
поспешно спустился с холма и окликнул
монаха:

- Που βρίσκομαι, πάτερ ἀγιε; τι 'ναι αυτό που βλέπω; Για μπας κι ονειρεύομαι;

Ο καλόγερος σταμάτησε· ήταν νέος ακόμα, μαυροσγουρογένης, με καφετή μυτερό μάλλινο σκούφο, με πέτσινη ζώνη¹ και τα μάτια του γυάλιζαν μικρά, παμπόνηρα· είχε άνασκωμένο το ράσο του και περπατούσε ξυπόλυτος.

Έκαμε κάμποση ώρα να δώσει απόκριση· κοίταζε τον παπα-Γιάνναρο από τα νύχια ως την κορφή.

- Είσαι Ιερέας; είπε τέλος· πούθε έρχεσαι; τι γυρεύεις εδώ;

- Τι 'ναι αυτό που βλέπω; σε ρωτώ· ύστερα κάνεις ανάκριση, αντιμίλησε ο παπα-Γιάνναρος νευριασμένος.

- Μη θυμώνεις, γέροντα!

- Δε θυμώνω² ρωτώ: τι 'ναι αυτό που βλέπω;

- Το Άγιον Όρος, αποκρίθηκε ο καλόγερος³ και το μάτι του έπαιξε σατανικά· ήρθες και του λόγου σου ν' ασκητέψεις; Βοήθεια σου!

Κατέβασε την τσάπα από τον ώμο του, γέλασε:

- Αν έχεις γυναίκα, μην τη φέρεις· αν έχεις κατσίκα, όρνιθα, πρόβατα, σκύλα, μην τη φέρεις· εδώ 'ναι ο κήπος της Παρθένας, θηλυκό δεν μπαίνει, κάμε το λογαριασμό σου!

Έσκυψε ο παπα-Γιάνναρος ως τη γης, έβαλε μετάνοια:

- Αμόλευτο βουνό της θεοφύλητης Παρθένας, μουρμούρισε, καλώς σε βρήκα!

Ο καλόγερος τον κοίταζε και τα μάτια του, τα φρύδια του, τα γένια του γελούσαν.

- Ποιος σ' έφερε εδώ; έκαμε τέλος κι έβαλε την απαλάμη στα χεῖλα του, να κρύψει το γέλιο.

- Ο Θεός, αποκρίθηκε ο παπα-Γιάνναρος.

- Святой отец, где я нахожусь? Я это вижу наяву, или мне это снится?

Монах остановился; он был еще молод, с черной курчавой бородой, в остроконечной коричневой шерстяной скуфье и кожаном поясе; его глазенки хитро блестели; под подбородным одеянием виднелись босые ноги.

Он не торопился с ответом, оглядывая отца Яннароса с головы до ног.

- Ты священник? – сказал он наконец. – Откуда ты пришел? Что тебе здесь нужно?

- Сначала ответь на мой вопрос, - сердито отозвался отец Яннарос, - а потом можешь допрашивать.

- Не сердись, отец!

- Я не сержусь. Я лишь спрашиваю тебя, где я.

- Гора Афон, - ответил монах, и глаза его сверкнули дьявольским огнем. – Ты пришел сюда, чтобы стать отшельником? Бог в помощь!

Он снял мотыгу с плеча и рассмеялся:

- Если у тебя есть жена, не бери ее сюда; если у тебя есть коза, или курица, или овца, или сучка, не бери их сюда. Здесь сад Девы, куда нет входа никому женского пола, так что подумай!

Отец Яннарос склонился до земли, вознеся молитву:

- О, непорочная гора возлюбленной Богом Девы, - зашептал он, - как же я рад, что нашел тебя!

Монах наблюдал за ним, и его глаза, его брови, даже его борода смеялись.

- Кто привел тебя сюда? – сказал он наконец и закрыл свой рот рукой, чтобы скрыть смех.

- Бог, - ответил отец Яннарос.

- Καλά ξεμπερδέματα, το λοιπόν! είπε, απίθωσε πάλι την τσάπα στον ώμο του, πήρε δρόμο.

Προχώρεσε λίγο, μα ο δαίμονας τον κεντούσε, σταμάτησε:

- Μη σεικλεντίζεσαι, παπά μου, φώναξε, δεν έχουμε εδώ γυναίκες, μα έχουμε νεράιδες, και με αυτές κάνουμε τη δουλειά μας!

Ξέσπασε τώρα σε γέλιο κι αφανίστηκε ανάμεσα στις μερτιές.

- Πολύ άσκημα μπαίνω στον κήπο σου, Παρθένα μου, μουρμούρισε ο παπα-Γιάνναρος κι είχε πιαστεί η καρδιά του· τι κηπουρούς έχεις στη δούλεψη σου, Μαρία!

Έκαμε πάλι το σταυρό του, άπλωσε το δεξί του πόδι και μπήκε στον κήπο της Παναγιάς.

Πόσον καιρό έμεινε στο Άγιον Όρος, σε ποια Μοναστήρια ασκήτεψε, γιατί ξετίναξε μια μέρα τον κουρνιαχτό από τα πόδια του κι έφυγε, ποτέ ο παπα-Γιάνναρος δεν το ξεμυστηρεύτηκε σε κανένα.

Μιλούσε μονάχα κάποτε για τη Σκήτη των Ίωσαφαίων δυο χρόνια είχε μείνει εκεί και μάθαινε να ζωγραφίζει.

Δέκα πατέρες, μια τζαμωτή¹ βεράντα το αργαστήρι, από ένας κάθε βδομάδα μαγέρευε, έπλενε, σκούπιζε, κι οι άλλοι εννιά, λευτερωμένοι από τις καθημερινές έγνοιες, ζωγράφιζαν.

Περίσσια κόκκινα έκαναν τα μάγουλα του Χριστού, περίσσια καλοθρεμένους και καλοντυμένους τους αγίους· γιατί κι αυτοί που τους ζωγράφιζαν καλοπερνούσαν, γεμάτα θροφές τα κελάρια τους, γεμάτα κόκκινες μπογιές τα πινέλα τους, κι οι καρδιές τους γαληνεμένες· η άσκηση στην άγια Σκήτη ετούτη είχε γίνει σανίδι και κόκκινη μπογιά και καλοπέραση.

Μα πολλά βολεμένη του φάνηκε στη Σκήτη ετούτη η ζωή, δεν είναι ετούτο¹ Άγιον Όρος, ξαφνικά ένιωσε πως η ευτυχία είναι παγίδα του Σατανά, τρόμαξε· λαχτάρησε να ταλαιπωρηθεί, να πεινάσει^{*} να πάρει τον

- Το όχ, τότε συγχαρητήσας τον για την θαύμαση, – ον χιχικνύει, παραστήνει στην πλάτη την μοτύγα και παραστήνει στην πλάτη την μοτύγα.

Νο, σεικλεντίζεσαι, οπότε σταμάτησε, σταμάτησε, σταμάτησε, σταμάτησε.

- Η πανικού, οπότε, – κρικνύει ο παπα-Γιάνναρος, - οπότε σταμάτησε, σταμάτησε, σταμάτησε.

Ον πρύσνυται σε σινάρια και απέτυχε στην παραστήνει στην πλάτη την μοτύγα.

- Τι θα συνέβαινε, οπότε, – προσέβαλε ο παπα-Γιάνναρος, - οπότε σταμάτησε, σταμάτησε, σταμάτησε.

Ον πρύσνυται σε σινάρια και απέτυχε στην παραστήνει στην πλάτη την μοτύγα.

Σκόλπος ον πρύσνυται σε σινάρια και απέτυχε στην παραστήνει στην πλάτη την μοτύγα.

Λίγος οπότε σταμάτησε, σταμάτησε, σταμάτησε.

Δέκα πατέρες, οστεκλενησαν την παραστήνει στην πλάτη την μοτύγα.

Χριστα ον πρύσνυται σε σινάρια και απέτυχε στην παραστήνει στην πλάτη την μοτύγα.

Ζωγράφιζε την παραστήνει στην πλάτη την μοτύγα.

ανήφορο, να σούρνεται με τα γόνατα απάνω στις πέτρες, να βρει· το θεό· αυτό θα πει Άγιον Όρος.

- Έφυγα το λοιπόν, τέλειωνε την κουβέντα του ο παπα-Γιάνναρος, έφυγα από τη βολεμένη Σκήτη των Ιωσαφαίων, γύρισα και τα είκοσι Μοναστήρια να βρω το πιο ασκητικό ν' ασκητέψω...

Και λοιπόν, γέροντα; τον ρωτούσαν.

Μα αυτός δάγκανε τα χεῖλια του και σώπαινε· σώπαινε κάμποστη ώρα και σε λίγο άρχιζε με αγριεμένη φωνή να σιγοψέλνει: Θου, Κύριε, φυλακήν τω στόματι μου...

Μια μέρα όμως δεν κρατήθηκε· είχαν έρθει δύο καλόγεροι από ένα Μοναστήρι, τους φίλεψε στο κελί του, μύριζαν λιβάνι και σκόρδο και ταγκό λάδι, άνοιξε το παράθυρο να καθαρίσει ο αγέρας.

Σώπαινε' μα οι καλόγεροι ήθελαν κουβέντα. Ο ένας ήταν γέρος παμπόνηρος, ροδομάγουλος, κοιλαράς, με ποταμό τα γένια' ο άλλος νιούτσικος, γεμάτο σπυριά το μούτρο του, με αριό γενάκι, με ύπουλα ματάκια και τσέβδιζε.

Σταύρωσε ο γέρος τις απαλάμες του απάνω στην κολιά του κι άρχισε, με αυστηρή φωνή, σα να μάλωνε:

- Ήσουν, έχω ακουστά, στο Άγιον Όρος, παπα-Γιάνναρε· γιατί παράτησες την άγια μοναξιά και κατέβεις στον κόσμο; Μπορώ να σε ρωτήσω;

Τα μάτια του παπα-Γιάνναρου άστραψαν.

- Την άγια μοναξιά; έκαμε κι έσφιξε τη γροθιά του' την άγια μοναξιά; Να κάνω τι - δε μου λες, πανοσιότατε;

Τα Μοναστήρια σήμερα κατάντησαν κυψέλες από κηφήνες· δεν κάνουν πια μέλι. Αυτός ασκητισμός; αυτός χριστιανισμός; Αυτό ήθελε ο Χριστός;

подниматься вверх, ползти по камням на коленях, найти Господа – вот что должна подразумевать Святая Гора.

- И я ушел, - так он обычно заканчивал разговор, - я покинул этот удобный скит иосифлян и обошел все двадцать монастырей, дабы оставаться в самом аскетичном.

- Ну и? – спрашивали его.

Но он не отвечал; он кусал губы и надолго замолкал, а после сердитым голосом затягивал псалом: «и Ты познал еси стези моя...»

Но однажды он не сдержался; два монаха из близлежащего монастыря зашли его проведать, и отец Яннарос принял их в своей келье. От них пахло ладаном, чесноком и прогорклым маслом, и священнику пришлось открыть окно, чтобы немного освежить воздух.

Он молчал, но монахам хотелось побеседовать. Один из них был старый выжига с румяными щеками, толстым брюхом и волнистой бородой; другой был молод, с прыщами на лице, с жидкой бороденкой, коварными глазками и шепелявил.

Старый монах скрестил руки на своем брюхе и заговорил строгим голосом, будто отчитывая священника:

- Отец Яннарос, я слышал, ты был на Афоне. Могу я тебя спросить, почему ты оставил праведное одиночество и вернулся в мир?

Глаза отца Яннароса сверкнули:

- Праведное одиночество? – сказал он, сжав кулак – И для чего это праведное одиночество, ваше преподобие?

Монастыри сегодня превратились в ульи, полные трутней; они больше не делают мёда. И вы называете это аскезой, христианством? Этого хотел Христос?

Όχι, όχι! Η προσευχή σήμερα λέγεται πράξη. Ν' ασκητεύεις σήμερα θα πει: να ζεις με τους ανθρώπους, να παλεύεις με τους ανθρώπους και ν' ανεβαίνεις 'κάθε μέρα, κάθε μέρα κι όχι μονάχα τη Μεγάλη Παρασκευή, με το Χριστό το Γολγοθά. Και να σταυρώνεσαι.

Έκαμε να σωπάσει, μα είχε πια ανοίξει το στόμα του, είχε ανοίξει η καρδιά του, πήρε φόρα· κόχεψε τους δυο καλόγερους, κούνησε το κεφάλι του:

- Να ζω μακριά από τους ανθρώπους, ολομόναχος, ξεκρέμαστος, όχι, δεν ήθελα. Ντρέπομουν. Ντρέπομουν, πατέρες μου, και να με συμπαθάτε.

Δε θέλω να 'μαι μια πέτρα ξεκάρφωτη στην άκρα του δρόμου θέλω να 'μαι μια πέτρα χρήσιμη κι εγώ, χτισμένη σ' ένα μεγάλο χτίρι.

- Ποιο χτίρι; δεν καταλαβαίνω, τσέβδισε ο σπυριασμένος καλόγερος.

- Ποιο χτίρι; την Ελλάδα, τη χριστιανοσύνη ξέρω κι εγώ πως να το πω; Ένα μεγάλο χτίρι, το Θεό.

- Αυτό λέγεται αλαζονεία, έκαμε ο γέρος και ξεκόλλησε τις φούχτες του από την κοιλιά του.

- Αυτό λέγεται, αντιμίλησε ο παπα-Γιάνναρος με θυμό, αυτό λέγεται, πάτερ ἀγιε: ακολουθώ τ' αχνάρια του Χριστού.

Δεν έμεινε, μαθές, ο Χριστός παρά σαράντα μέρες στην έρημο· ύστερα κατέβηκε από την κορφή της μοναξιάς, πόνεσε, πείνασε, πάλεψε με τους' ανθρώπους, σταυρώθηκε.

Ποιο 'ναι λοιπόν το χρέος του αληθινού χριστιανού; Το 'πα, το ξαναλέω: ν' άκολουθάει, απάνω στη γης, τ' αχνάρια του Χριστού.

- Ωστε λοιπόν εμείς; τσέβδισε πάλι ο νεαρός.

Μα ο παπα-Γιάνναρος δεν τον άκουσε· είχε

Нет, нет! Молитва сегодня подразумевает дела. Сегодня быть отшельником означает жить среди людей, бороться, каждый день, – каждый день, а не только в Страстную Пятницу, – подниматься вместе с Христом на Голгофу, на распятие.

Он попытался остановиться, но было слишком поздно – вместе со ртом его открылось и сердце. Он уставился на двух монахов, качая головой:

- Мне было стыдно жить в одиночестве, в уединении, вдали от людей. Нет, мне этого не хотелось. Постарайтесь понять меня, святые отцы, мне было стыдно.

Я не хочу быть бесполезным камнем на обочине дороги; я хочу быть встроенным в большое здание вместе с остальными камнями.

- Какое здание? Я не понимаю, - зашепелявил прыщавый монах.

- Какое здание? Греция, христианство – как мне это объяснить? Большое здание, Бог!

- Это называется гордыня, - сказал старый монах, отрывая сложенные руки от своего живота.

- Это, - гневно возразил отец Яннарос, - это, святой отец, называется следовать стопами Христа.

Как вам известно, Христос пробыл в пустыне лишь сорок дней, а затем спустился с вершины одиночества, Он голодал, страдал, сражался бок о бок с людьми и был распят.

Каков тогда долг подлинного христианина? Я сказал и повторяю: следовать по этой земле стопами Христа.

- А что же мы? – снова зашепелявил монах помладше.

Но отец Яннарос его не услышал, им уже

<p>ανάψει.</p> <p>- Είδα πολλή ατιμία, πολλή υποκρισία, πολλή ψευτιά σε λαϊκούς και σε καλόγερους, δε βαστώ πια! Κάποτε, ήμαρτον, Θεέ μου! Η ψυχή μου γίνεται δαυλός αναμμένος και θέλει να κάψει τον κόσμο και ν' αρχίσει από τα Μοναστήρια.</p> <p>- Τι σου κάνει ο κόσμος; έκαμε ο γέρος και ρούφηξε το κρασί που 'χ^ω απομείνει στο ποτήρι του· τι σου 'κάμε ο κόσμος, παπα-Γιάνναρε; Γιατί θες να τον κάψεις; Καλός είναι, έργο του Θεού.</p> <p>- Έργο του Σατανά! Ήταν, δεν είναι πια έργο του Θεού. Τι μου γουρλώνετε τα μάτια, άγιοι πατέρες;</p> <p>Γυρίζει ο Χριστός από πόρτα σε πόρτα, πεινάει, κρυώνει, και καμιά πόρτα, καμιά καρδιά δεν ανοίγει να του πει : «Καλωσόρισες, Χριστέ μου, έμπα μέσα!»</p> <p>Μα που να τον ακούσετε εσείς, που να τον δείτε· τα μάτια σας, τ'^η αυτιά σας, ή καρδιά σας έχουν γεμίσει ξίγκια.</p> <p>- Πάμε να φύγουμε, έκαμε ο γέρος και σκούντηξε με το γόνατο του το γόνατο του νέου· ο κόσμος έχει πολλούς πειρασμούς, δεν πρέπει ν' ακούμε, δεν πρέπει να βλέπουμε, πάμε να φύγουμε.</p> <p>Κοίτα, ο παπα-Γιάνναρος άνοιξε το στόμα του, κι ως άνοιξε το στόμα του άρχισε, χωρίς να το καταλαβαίνει, να βλαστημάει.</p> <p>Γιατί; Γιατί βρίσκεται στον κόσμο, στο βασίλειο του Πειρασμού!</p> <p>- Πάμε να φύγουμε! τσέβδισε με την ψιλή φωνή του κι ο νεαρός· αυγηλά είναι τα τείχη του Μοναστηριού, Πειρασμός δεν μπαίνει.</p> <p>Ο παπα-Γιάνναρος γέλασε· τράνταξε το μικρό κελί.</p> <p>- Ε, ε, στιγά τον πολυέλαιο, άγιοι πατέρες! Ένα παραμύθι θα σας πω, που δεν είναι</p>	<p>овладела ярость.</p> <p>- Я видел массу бесчестия, лицемерия и лжи как в мирянах, так и в духовенстве. Я больше не могу молчать! Иногда – прости меня Господи – моя душа становится пылающим факелом и хочет сжечь мир, начав с монастырей.</p> <p>- Что сделал тебе этот мир, отец Яннарос, что ты хочешь его сжечь? – спросил старый монах и допил оставшееся в его стакане вино.</p> <p>- Этот мир хороший, он – дело рук Господа.</p> <p>- Он дело рук дьявола! Некогда он был делом рук Господа, но не теперь. Что вы так на меня таращитесь, святые отцы?</p> <p>Христос скитается от двери к двери, голодный и замерзший, и ни одна дверь, ни одно сердце не открывается, чтобы сказать ему: «Добро пожаловать, Господи, заходи!»</p> <p>Но как вам Его услышать, как вам Его узреть, если ваши глаза, уши, сердца заплыли жиром?</p> <p>- Пошли отсюда, – сказал старый монах, толкнув своим коленом колено молодого монаха, – в этом мире много искушений, не надо их слушать, не надо на них смотреть, уходим.</p> <p>Видишь, отец Яннарос только открыл свой рот, как, сам того не сознавая, начал богохульствовать.</p> <p>А почему? Потому что он теперь живет в мире, в царстве искуса!</p> <p>- Уходим, – вторил ему молодой монах визгливым шепелявым голосом. – Стены монастыря высоки, искусу туда не пробраться.</p> <p>- Ну-ну, всех благ вам, святые отцы, – рассмеялся отец Яннарос, и маленькая келья затряслась.</p> <p>– Я расскажу вам одну притчу, которая и не притча вовсе.</p>
---	---

παραμύθι.

Ήταν μια φορά ένα Μοναστήρι κι είχε τριακόσιους καλόγερους κι ο κάθε καλόγερος είχε τρεις αρμάτες και τρία άλογα· το ένα άλογο ήταν άσπρο, το άλλο κόκκινο, το τρίτο μαύρο.

Έφερναν καθημέρα γύρα το Μοναστήρι για να μην αφήσουν τον Πειρασμό να μπει· το πρωΐ με τ' άσπρα, το μεσημέρι με τα κόκκινα, το βράδυ με τα μαύρα άλογα' μα ο Πειρασμός πήρε την όψη του Χριστού και μπήκε.

- Του Χριστού! ξεφώνισαν οι καλόγεροι και χτύπησαν τα μεριά τους· άρχισες πάλι τις βλαστήμιες, παπα-Γιάνναρε!

- Του Χριστού! του Χριστού! μούγκρισε ο παπα-Γιάνναρος χτυπώντας τη γροθιά του στο τραπέζι· του Χριστού όπως τον καταντήσατε, καλόγεροι υποκριτή, τεμπέλη, φαγά!

Θαρρείτε πως είναι ο Χριστός κι άκολουθάτε την αχνάρια του, πολύ καλά σας βολεύει, υποκριτές, τεμπέληδες, φαγάδες· μα δεν είναι ο Χριστός, δυστυχισμένοι, είναι ο Πειρασμός που πήρε το σχήμα του Χριστού και μπήκε.

Το είπα, το ξανάλεω: ο αληθινός Χριστός περπατάει κι αγωνίζεται και σταυρώνεται κι ανασταίνεται μαζί με τους ανθρώπους.

- Πάμε να φύγουμε! ξαναβρουχήθηκε ο γέρος κι έβαλε όλη τη δύναμη ν' αναμαζώξει τις κοιλιές του και να σηκωθεί.

Έτρεξε ο νεαρός και τον βοήθησε. Στράφηκε στον παπα-Γιάνναρο:

- Θαρρώ πως μας βρίζεις, γέροντα, είπε με κακία· καλά μου το 'χε πει ο Δεσπότης· είσαι μέσα στην Εκκλησία ένας αντάρτης, σηκώνεις δίκια σου παντιγέρα.

- Ναι, δίκια μου παντιγέρα, έκαμε ο παπα-Γιάνναρος και τα μάτια του άστραψαν κι απάνω στην παντιγέρα αυτή είναι ζωγραφισμένος, ξέρεις ποιος, πάτερ άγιε;

Был один монастырь, в котором жило три сотни монахов, и у каждого монаха было по три телеги и три лошади: одна белая, другая рыжая, а третья черная.

Каждый день они делали обход вокруг монастыря, дабы не дать проникнуть туда Искущению; утром на белых лошадях, днем на рыжих, а вечером на черных. Но Искушение проникло внутрь, приняв образ Христа.

- Христа? – воскликнули монахи, хлопнув себя по бедрам. - Отец Яннарос, ты снова за свои богохульства!

- Да, образ Христа! – прорычал отец Яннарос, ударив кулаком по столу. – Того Христа, каким вы Его, монахи, сделали – лицемером, лентяев и обжорой!

Вы думаете, что это и есть Христос, и следуете его стопами, и для вас – лицемеров, лентяев и обжора – это очень удобно! Но это не Христос, несчастные, а дьявол, принявший образ Христа.

Я сказал и повторяю: подлинный Христос ходит с людьми, сражается бок о бок с ними, восходит на крест вместе с ними и воскресает вместе с ними.

- Уходим отсюда! – проревел старый монах, призывав на помощь все свои силы, чтобы поднять свое брюхо и встать.

Молодой рванулся к нему, чтобы помочь.

- Мне кажется, ты оскорбил нас, – сказал он со злобой в голосе отцу Яннаросу. – Епископ был прав, когда сказал, что в лоне церкви ты – мятежник, вздымающий свое собственное знамя.

- Да, мое собственное знамя, – ответил отец Яннарос, и глаза его сверкнули. – И ты знаешь, кто изображен на этом знамени, святой отец?

- Ποιος, αντάρτη;
- Ο Χριστός με το φραγγέλιο. Αυτό να πεις στο Δεσπότη· αυτό να πεις στον Ηγούμενο του Μοναστηρίου σου' αυτό να πεις σε όλους τους Δεσποτάδες και τους Ηγούμενους του κόσμου.

Καταβόδιο, άγιοι πατέρες! είπε και τους άνοιξε, και δε γελούσε πια, την πόρτα.

Θυμάται ο παπα-Γιάνναρος με αναγάλλια το πρωΐ που 'τίναξε από τα πόδια του τον κουρνιαχτό κι ἐφυγε κρυφά, χωρίς να τον δει κανένας, από το Άγιον Όρος.

Ἐλαμπε ο ἥλιος σαν την πρώτη μέρα που βγήκε από τα χέρια του Θεού 'ή χιονοσκέπαστη ἀγια κορφή χαμογελούσε, όλο τριαντάφυλλο, στο φως της αυγής· θαρρείς κι ο Θεός Πατέρας κοίταξε και χαμογελούσε, κάτω στη γης, το μερμήγκι αυτό να τινάξει από τα πόδια του τον αγιορείτικο κουρνιαχτό και να φεύγει γρήγορα γρήγορα ανάμεσα από τις μερτιές και τα σκίνα.

Κάμποσες φορές είχε νιώσει ο παπα-Γιάνναρος να φυσάει απάνω στο φλογισμένο μέτωπο του το παγωμένο αεράκι της λευτεριάς κι ένιωθε χαρά μεγάλη· μα η χαρά εκείνο το πρωΐ δεν είχε το ταίρι της· όμοια χαρά θα νιώθει και το κούτσουρο όταν πέφτει απάνω του η άνοιξη.

«Σήμερα γεννήθηκα, σήμερα γεννήθηκα...» τραγουδούσε καβαλικεύοντας τις μερτιές και τα σκίνα' και μήτε μια φορά δε στράφηκε πίσω του να δει το Μοναστήρι, που χάνονταν πια στ' απογύρισμα της λαγκαδιάς.

Από χωριό σε χωριό, από βουνό σε βουνό, καταστάλαξε στο πετροβούνι ετούτο και θρονιάστηκε στον Κάστελο.

Στην αρχή δεν τον χωρούσε ο τόπος, στενός ήταν, ξερός, πνίγουνταν λαχτάριζε να δει λίγο αφράτο χώμα, μια μυγδαλιά ανθισμένη, ένα πρόσωπο ανθρώπου να γελάει· μια φλέβα νερό να τρέχει.

Μα σιγά σιγά, με τον καιρό, αγάπησε και τις πέτρες ετούτες, πόνεσε και τους ανθρώπους ετούτους· αδέρφια του κι αυτοί· στο πρόσωπο τους έβλεπε τον πόνο και την τρομάρα του

- Κτο, μιτέζνικ?
- Χριστος, сжимающий кнут. Передай это епископу, передай это игумену своего монастыря, передай это всем епископам и всем игуменам на свете.

Доброго пути, святые отцы! – сказал он, открыв дверь; он больше не смеялся.

Отец Яннарос с радостью вспоминал то утро, когда он тайно, никем не замеченный, покинул гору Афон.

Солнце светило ярко, как в первый день, когда вышло из рук Божьих. Белая, покрытая снегом святая вершина улыбалась подобно розе в свете зари, и казалось, что Бог смотрит сверху на землю и улыбается, глядя на то, как муравей этот стряхнул со своих ног прах этой горы и быстро-быстро исчез среди мirtовых кустарников.

Отец Яннарос уже не в первый раз ощущал на своем пылающем лбу прохладный ветер свободы и исполнялся великой радости, но с радостью того утра не могло сравняться ничто; наверно так чувствуют себя обнаженные ветки, когда наступает весна.

«Я родился сегодня, я родился сегодня...», - напевал он, перепрыгивая через кустарники, и ни разу не обернулся, чтобы бросить последний взгляд на монастырь, исчезавший за поворотом дороги.

Минуя деревню за деревней, гору за горой, он наконец поселился среди этих камней, получив приход в Кастелло.

Поначалу ему тут было тесно; деревня была маленькая и скучная. Ему так хотелось увидеть хоть клочок плодородной земли, цветущее миндалевое дерево, улыбающееся лицо, быстрый ручей.

Но потихоньку, со временем он научился любить эти камни, научился жалеть этих людей; они тоже были его братьями, на их лицах он видел боль и страх человеческий.

ανθρώπου.

Πιάστηκε λοιπόν κι από τ' άγρια κατσάβραχα ετούτα η ψυχή του κι έριξε ρίζες. Βολεύτηκε ο παπα-Γιάνναρος σαν τους Καστελιανούς στην παντερμιά και στην κακοπέραση· πεινούσε πολλές φορές, κρύωνε, δεν είχε άνθρωπο ν' αλλάξει μιαν κουβέντα μαζί του, ν' αλαφρώσει' μα δεν παραπονιόταν «εδώ 'ναι το πόστο μου» έλεγε «εδώ θα πολεμήσω».

Ωσότου άδειασε ο Θεός απάνω από την Ελλάδα τις εφτά κούπες της οργής του και ξέσπασε το άδερφοφάγωμα.

Ξέσπασε το άδερφοφάγωμα, κι ο παπα-Γιάνναρος στάθηκε στη μέση· με ποιους να πάει; Όλοι παιδιά του, όλοι αδέρφια· στα πρόσωπα ολωνών ξεχώριζε τα δαχτυλικά αποτυπώματα του Θεού.

Φώναζε: «Αγάπη! Αγάπη! Ομόνοια!» μα ο λόγος του κυλούσε στην άβυσσο· κι από την άβυσσο ανέβαιναν, δεξάθε, ζερβάθε, βρισιές και βλαστήμιες:

- Εαμιοβούλγαρε, προδότη, μπολσεβίκο!
- Λαοπλάνε, φασίστα, ταυραμπά!

II

Τα χιόνια στην κορφή του βουνού είχαν αρχίσει να λιώνουν, ο ήλιος δυνάμωσε, τα ξεπαγιασμένα χώματα πήραν να ζεσταίνονται.

Τα πρώτα πράσινα φυλλαράκια τρυπούσαν τη γης και ξεπρόβαιναν φοβισμένα· λιγοστά· ταπεινά αγριολούλουδα αναμέριζαν τις πέτρες, να ξεπροβάλουν κι αυτά να δουν τον ήλιο.

Αθόρυβες μεγάλες δυνάμεις δούλευαν κάτω από τα χώματα, όλη η ταφόπετρα του χειμώνα ανασηκώνουν-ταν, η πλάση ανασταίνονταν.

Χλιαρό αγεράκι φυσούσε και μύριζε πότε αγριολούλουδο από τις χλοϊσμένες πέτρες, πότε ψοφίμι από τους νεοσκοτωμένους

Его душа вцепилась в эту дикую каменистую местность и пустила корни. Как и кастеллианцы, отец Яннарос смылся с невзгодами этой суровой жизни; он не раз голодал, мерз, ему не с кем было поговорить, облегчить свою душу, но он никогда не жаловался. «Здесь мой пост, - говорил он, - здесь я буду сражаться».

До тех пор, пока Бог не излил семь чаш Своего гнева над Грецией и не началось братоубийство.

Началось братоубийство, и отец Яннарос встал посредине – к кому примкнуть? Все они были его дети, его братья, на их лицах он видел печать Божью.

Он кричал: «Любовь! Любовь! Братство!», но слова его падали в бездну, а из этой бездны поднимались – слева и справа – ругательства и проклятия:

- Болгарин! Предатель! Большевик!
- Мошенник! Фашист! Мерзавец!

II

Снег на вершине горы уже начал таять, солнце обрело силу, замерзшая земля теплела.

Первые зеленые ростки робко пробивались сквозь землю; из-под камней выглянуло несколько скромных цветков – им тоже не терпелось увидеть солнце.

Великие бесшумные силы трудились под землей; зимняя могильная плита приподнялась – началось воскресение Природы.

Подул теплый ветерок, неся то аромат диких цветов с покрытых мхом камней, то вонь разлагающихся трупов.

ανθρώπους.

Απρίλης, Κυριακή των Βαγιών τ' Άγια Πάθη κινούσαν απόψε θα μπαινε ο Χριστός, καβάλα σε γαϊδουράκι, στην άγρια Ιερουσαλήμ που σκοτώνει τους προφήτες.

Ιδού ο Νυμφίος έρχεται εν τω μέσω της νυχτός θα βροντοφωνήσει ο παπα-Γιάνναρος καλωσορίζοντας το Σωτήρα, που έμπαινε, πικρά χαμογελώντας, στα θανατερά δίχτυα των ανθρώπων.

Και θα χτυπούσε λυπητερά την καμπάνα, να καλέσει τους χριστιανούς στην εκκλησιά να δουν τι υπόφερε και τι υποφέρει ο Θεός από τους ανθρώπους.

«Δε γίνεται» συλλογίζουνταν ο παπα-Γιάνναρος «ακόμα και τα θεριά, οι λύκοι, τα τσακάλια, τ' αγριογούρουνα, έχω ακουστά, τις άγιες ετούτες μέρες, χωρίς να ξέρουν το γιατί, μερώνουν μια στάλα· άνεμος χλιαρός, πονετικός φυσάει, μεγάλη φωνή γρικιέται στον αέρα, γεμάτη αγάπη, γεμάτη πόνο, τα θεριά δεν ξέρουν ποιος είναι αυτός που φωνάζει, μα οι ανθρωποί το ξέρουν, είναι ο Χριστός.

Γιατί, μαθές, ο Χριστός δεν κάθεται απάνω από τα σύννεφα, σε θρόνο, όχι παλεύει απάνω στα χώματα, πονάει κι αυτός, αδικιέται κι αυτός και πεινάει και σταυρώνεται μαζί μας.

Ακούν οι ανθρωποί όλη τη Μεγάλη Βδομάδα την κραυγή του Χριστού που πονάει, δε γίνεται το λοιπόν, θα πονέσει κι η καρδιά τους.»

Αυτά συλλογίζουνταν ο παπα-Γιάνναρος πρωΐ πρωΐ, όρθιος στο κατώφλι της εκκλησιάς κι αφουκράζουνταν το χωριό που ξυπνούσε· ένιωθε τις πόρτες, τα σπίτια, τις καμινάδες που δεν έβγαζαν πια καπνό, τα δρομάκια του χωριού, τις φωνές των αντρών και τις βλαστήμιες, τα κλάματα των παιδιών που πεινούνε, όλα, όλα τά 'νιωθε ο παπα-Γιάνναρος απάνω του, μέσα του, όπως ένιωθε τις φλέβες στο λαιμό και στα μελίγγια του να χτυπούν, τα ρουθούνια του ν' ανοιγοκλείουν και τα κόκαλα του να τρίζουν.

Апрель, вербное воскресенье, приближаются Страсти Господни; сегодня вечером верхом на ослике Христос въедет в бессердечный Иерусалим, убивающий своих пророков.

«Се, Жених грядет в полуночи», - громко запоет отец Яннарос, приветствуя Спасителя, который с горькой улыбкой входит в смертоносные людские сети.

И печально зазвонит колокол, сзывая христиан в церковь – дабы узрели, какие страдания претерпел и по-прежнему претерпевает Господь от рук людских.

«Невероятно, - размышлял отец Яннарос, - я слышал, даже дикие звери – волки, шакалы, кабаны – сами того не сознавая, становятся смирными в эти святые дни; дует теплый, полный сочувствия ветер, в воздухе раздается громкий голос, полный любви, полный боли; звери не знают, кто это кричит, но знают люди, что это Христос.

Ибо Он не сидит на своем небесном троне – нет, он здесь на земле, сражается; Ему тоже больно, Он тоже сталкивается с несправедливостью, тоже голодают, и Его распинают вместе с нами.

Всю Страстную Неделю люди слышат, как Христос кричит от боли, и, конечно же, их сердца должны чувствовать сострадание».

Так размышлял отец Яннарос, с утра пораньше стоя на пороге церкви и слушая, как просыпается деревня; он живо ощущал эти двери, дома, потухшие дымовые трубы, узкие деревенские улочки, крики и ругательства мужчин, плач голодных детей – всё это, всё это отец Яннарос ощущал на себе, внутри себя – как биение вен в своей шее и висках, как свои раздувающиеся ноздри, как треск своих костей.

Ήταν ένα με τις πέτρες και με τους ανθρώπους, σαν τα τέρατα που λεν τα παραμύθια, μισό άνθρωποι, μισό, από τα νεφρά και κάτω, άλογα· όμοια κι ο παπα-Γιάνναρος από τα νεφρά και κάτω ήταν χωριό, ο Καστέλος.

Ένα σπίτι να καεί, καίγουνταν, ένα παιδί να πεθάνει, πέθαινε· κι όταν γονάτιζε στην εκκλησιά, ομπρός στο θαματουργό κόνισμα της Παναγιάς της Μεγαλομάτας, της προστάτισσας του Κάστελου, δεν ήταν μονάχα αυτός, ο παπα-Γιάνναρος που γονάτιζε· γρικούσε πίσω του ολάκερο το χωριό, σύσπιτο, σύψυχο, να γονατίζει. «Δεν είμαι πια Γιάνναρος» χωράτευε συχνά με το νου του και γελούσε «δεν είμαι πια Γιάνναρος, είμαι Κάστελος!»

Μα εκεί που αφουκράζουνταν ο παπα-Γιάνναρος το χωριό να ξυπνάει και ξυπνούσε κι αυτός μαζί του, ακούει εκεί κοντά, από τη μικρή πλατεία του χωριού, την καμπανιστή φωνή του τελάλη του Κυριάκου· κάποιο τρανό μαντάτο θα διαλαλούσε, γιατί οι πόρτες άνοιγαν καταχτυπώντας, κουβέντες και φωνές γρικήθηκαν, το χωριό ξαφνικά αναστατώθηκε.

Έστησε τη μαλλιαρή του αυτούκλα ο γέροντας, άκουγε· κι όσο άκουγε, το αίμα του έβραζε. Έδωκε μια δρασκελιά, πετάχτηκε στη μέση του δρόμου.

Μια στιγμή σιωπή· πορτοπαράθυρα ανοιγόκλεισαν, γυναίκες σκλήριξαν, ένα σκυλί γάβγισε· κι ευθύς πάλι η φωνή του τελάλη:

- Ε, Ε χριστιανοί, ακούστε! Η Παναγιά έρχεται σήμερα στο χωριό μας· ένας καλόγερος, να ξουμε την ευκή του, φέρνει από το Άγιον Όρος, σε ασημένια θήκη, την Τιμία Ζώνη της Παρθένας, θα σταθεί στην πλατεία του χωριού, τρεχάτε όλοι, άντρες, γυναίκες, παιδιά, προσκυνήστε!

Ο παπα-Γιάνναρος άρπαξε τα γένια του να τα ξεριζώσει, μια βλαστήμια έπλεε στο στόμα του μα την κατάπιε.

Он был частью этих камней и этих людей; словно мифические кентавры – наполовину люди, наполовину кони – отец Яннарос ниже пояса уже был деревней Кастелло.

Если горел какой дом, горел и он; если умирал какой ребенок, умирал и он; и когда в церкви он опускался на колени перед чудотворной иконой Богородицы Большеизглазой, заступницы Кастелло, на коленях стоял не один отец Яннарос; он слышал, как за спиной его опускалась на колени вся деревня – каждый дом, каждая душа. «Я больше не Яннарос, - часто шутил он про себя, - я больше не Яннарос, я – Кастелло!»
(Collapse)

Но когда отец Яннарос прислушался к просыпавшейся деревне, то услыхал, как на близлежащей маленькой деревенской площади заливается глашатай Кириакос; похоже, тот возвещал о чем-то важном, ибо захлопали двери, люди начали кричать, и деревня вдруг пришла в волнение.

Старец навострил свои волосатые уши, и в нем забурлила кровь. Он одним махом выскочил на середину дороги.

На мгновение голос глашатая смолк – слышны были только звуки хлопающих окон и дверей, женский визг да лай собаки – а затем раздался вновь:

- Эй, христиане, послушайте! В нашу деревню сегодня прибывает Богородица. Один монах, да падет на нас его благословение, везет с Афона Пояс Богородицы в серебряном ларце. Он остановится на деревенской площади. Пospешите – мужчины, женщины, дети – поспешите поклониться!

Отец Яннарос в бешенстве схватил себя за бороду, словно хотел ее вырвать; к его устам подступили проклятья, но он

<p>- Παναγιά μου, μουρμούρισε, συχώρεσε με, μα φοβούμαι τους καλόγερους· να 'ναι αλήθεια αυτή η αγία Ζώνη σου, Παρθένα μου;</p> <p>Είχε σκύψει, χρόνια τώρα, στον Άγιον Όρος, στο Βατοπέδι, και την είχε προσκυνήσει' από καστανό μαλλί, με χρυσές κλωστές υφασμένη, ξεφτίδια από την πολυκαιρία.</p> <p>Η Παναγιά ήταν μια γυναίκα φτωχιά, κι ο Χριστός, όσο ήταν στη γης, φτωχός κι αυτός· πως μπορούσε, το λοιπόν, η Παναγιά να φοράει τόσο ακριβή, χρυσοπλεμένη ζώνη;</p> <p>Μιαν άλλη μέρα, σ' ένα άλλο Μοναστήρι, του είχαν δείξει, μέσα σε χρυσό κουτί, ένα παιδιάτικο κρανίο: «Είναι του Αγίου Κηρύκου» του 'πε ο βηματάρης, ο καλόγερος που κρατούσε τα κλειδιά του σκευοφυλακίου· ύστερα από λίγες μέρες, σ' ένα άλλο Μοναστήρι, μιαν άλλη, πολύ μεγαλύτερη κάρα: «Του Αγίου Κηρύκου» του 'πε ο βηματάρης.</p> <p>Ο παπα-Γιάνναρος δε βάσταξε: «Μα προχτές μου 'δειξαν μιαν παιδιάτικη κάρα του ίδιου αγίου!</p> <p>- Ε! έκαμε ο βηματάρης «θα 'ταν όταν ο Άγιος ήταν μικρός!»</p> <p>Κάτεχε λοιπόν ο παπα-Γιάνναρος τις καλπουζανιές των καλόγερων, κι όταν στο Βατοπέδι προσκύνησε την Τιμία Ζώνη, στράφηκε στο βηματάρη, ένα σεβάσμιο κοιλαρά καλόγερο, και τον ρώτησε εμπιστευτικά:</p> <p>«Να 'χω την ευκή σου, πάτερ άγιε, λες να 'ναι ετούτη αληθινά η Ζώνη της Παναγιάς;» Κι ο παμπόνηρος καλόγερος χαμογέλασε:</p> <p>«Μην πολυσκαλίζεις, παπα-Γιάνναρε» του αποκρίθηκε: «να κάμει ένα δυο θάματα, κι αν δεν είναι, θα γίνει!»</p> <p>- Συχώρεσέ με, Παναγιά μου, μουρμούρισε πάλι, μα φοβούμαι τους καλόγερους,</p>	<p>сглотнул их.</p> <p>- Богородица, - пробормотал он, - прости меня, но боюсь я этих монахов. Богородица, это правда твой пояс?</p> <p>Много лет назад, в Ватопедском монастыре на Святой Горе, он уже преклонялся этому поясу, сотканному из коричневой шерсти, расшитому золотыми нитями, измочаленными от старости.</p> <p>Богородица была женщиной бедной, как и Христос во дни Его на земле; откуда тогда у нее мог взяться такой дорогой пояс?</p> <p>В другой раз, в другом монастыре, ему показали детский череп в золотой шкатулке: «Это череп Святого Кирика», - сказал ему алтарник, который держал ключи от ризницы; несколько дней спустя, уже в другом монастыре, ему показали другую шкатулку, гораздо больше первой: «Это череп Святого Кирика», - сказал ему ризничий.</p> <p>«Но мне на днях показали детский череп этого же святого!» - не смог удержаться отец Яннарос.</p> <p>- Э! - ответил монах, - так то его череп, когда он был ребенком.</p> <p>Отцу Яннаросу были хорошо известны проделки монахов, и поэтому когда он склонился перед Святым Поясом в Ватопедском монастыре, он повернулся к ризничему, почтенному пузатому старцу, и спросил:</p> <p>«Прошу простить меня, святой отец, но вы искренне верите, что это подлинный Пояс Богородицы?» И лукавый монах улыбнулся:</p> <p>«Не стоит слишком глубоко копать, отец Яннарос, - ответил он, - даже если он и не подлинный, то станет таковым после пары чудес».</p> <p>- Прости меня, Богородица, - снова пробормотал отец Яннарос, - но боюсь я</p>
---	--

δεν τους θέλω!

Ο τελάλης είχε σταθεί να πάρει ανάσα· έκαμε ο παπα-Γιάνναρος να δώσει ακόμα μια δρασκελιά, να ζυγώσει, μα η φωνή πάλι τινάχτηκε· με το ένα πόδι ανάερο, με το αυτί τρουλωμένο, τρεμάμενος όλος, ο παπα-Γιάνναρος άκουγε:

- Ακούστε, ακούστε, χριστιανοί! Όσοι έχετε άρρωστους, όσοι έχετε αρρώστιες, ελάτε!

Ο καλόγερος ‘να ‘χουμε την ευκή του! πήρε από την Παναγιά τη χάρη να γιαίνει την κάθε αρρώστια, είτε από συνεργεία δαιμόνου, είτε από δάγκαμα φιδιού, είτε από κακό μάτι ανθρώπου!

Νάτος! νάτος, έφτασε!

Κι αλήθεια, σε λίγο, από την άκρα του δρόμου, καβάλα σε γκρίζο γαϊδουράκι, παχύς, γελαστός, με τα μαλλιά κότσο στο κορφοκέφαλο, ξεσκούφωτος, πρόβαλε ο καλόγερος.

Δεξά ζερβά του, φορτωμένα στο γαϊδουράκι, δυο κοφίνια γεμάτα μπουκάλες και ζωτροφές.

Πίσω του μια τσούρμα παιδιά, με πρησμένες κοιλιές, με καλαμένια ποδάρια, κι άλλα ακουμπώντας σε δεκανίκια, έτρεχαν παλεύοντας ποιο να πρωταρπάξει ένα κουκί, ένα ρεβίθι, ένα ξερό σκουληκιασμένο σύκο, που κάπου κάπου τους πετούσε ο καλόγερος, από τις φαρδιές τσέπες του, και σκούσε στα γέλια.

Έτρεξε ο Κυριάκος, αγκάλιασε όσο μπορούσε το φαρδύ κορμί του καλόγερου και τον βοήθησε να πεζέψει στη μέση της πλατείας. Αντρες, γυναίκες ωστόσο είχαν μαζευτεί και χύθηκαν να φιλήσουν το παχουλό χέρι του Αγιορείτη.

- Έχετε την ευκή μου, παιδιά μου, έλεγε αυτός με βαριά ψαλμουδίστικη φωνή, έχετε την ευκή και της Παναγιάς, φέρτε από τα σπίτια σας ό.τι χάρισμα μπορείτε για την Παρθένα, λεφτά, ψωμί, κρασί, αυγά, τυρί, μαλλί, λάδι, ό.τι

этих монахов, не хочу я их видеть.

Глашатай умолк, чтобы перевести дух; отец Яннарос уже было сделал еще один шаг вперед, как голос раздался вновь; занеся ногу в воздух, навострив уши и дрожа всем телом, отец Яннарос прислушался:

- Слушайте, слушайте, христиане! Все те, кто болен, у кого есть дома больные, подходите!

Святой монах, да падет на нас его благословение, получил от Богородицы благодать излечивать любую болезнь, вызванную хоть дьяволом, хоть змеиным укусом, хоть людским сглазом! – А затем, посмотрев на дорогу, он возбужденно закричал.

– Вот он, вот он! Прибыл!
И действительно, из-за поворота верхом на сером ослике показался веселый толстый монах, голова его была непокрыта, и волосы его были собраны в пучок на затылке.

По бокам ослика слева и справа свисало по большой корзине, полной еды и бутылок.

А позади бежала стайка детишек с распухшими животами и тощими ногами, некоторые на костылях; они все бежали следом, дерясь между собой за право схватить несколько бобов или фасолин или червивый инжир, который монах доставал из своих широких карманов и с веселым смехом швырял по сторонам.

Кириакос подбежал и изо всех сил обнял тучное тело монаха, помогая тому спешиться в центре площади, где уже собрались мужчины и женщины, сбежавшиеся поцеловать толстую руку святого человека с горы Афон.

- Благословляю вас, дети мои, - сказал он низким певучим голосом. – Вас благословляет и Богородица. Несите всё, что можете подарить Деве: деньги, хлеб, вино, яйца, сыр, шерсть, масло – всё, что у

έχετε, κι ελάτε να προσκυνήστε.

Κι ως έβλεπε τους κακόμιοιρους Καστελιανούς να κοντοστέκουνται, να συλλογούνται τι έχουν να δώσουν στη χάρη της, ο παμπόνηρος, άνοιξε το ράσο του κι έβγαλε ένα μακρύ ασημένιο κουτί που κρατούσε παραμάσκαλα' σταυροκοπήθηκε τρεις φορές, το σήκωσε αυηλά, το γύρισε ολούθε να το καμαρώσουν όλοι.

- Γονατιστέ! πρόσταξε· εδώ μέσα κείτεται η Τιμία Ζώνη της Παρθένας Μαρίας! Τρεχάτε στα σπίτια σας, φέρτε της ό.τι μπορείτε, κι ελατέ να προσκυνήστε! Κι ελάτε εδώ δε μου λέτε, πως τα πάτε με τους αντάρτες;

- Δε βαστούμε πια, πάτερ άγιε, λιώσαμε.
- Σκοτώνετε! Σκοτώνετε! αυτά μου παράγγειλε η Παναγιά να σας πω, σκοτώνετε τους αντάρτες· δεν είναι αυτοί άνθρωποι, είναι σκύλοι!

Σκόρπισε ο λαός να δει τι να βρει να φέρει, κάθισε ο καλόγερος στο πεζούλι, απέξω από τον καφενέ, που μήνες τώρα ήταν κλειστός, που να βρει ο καφετζής καφέ, ζάχαρη, λουκούμι τουμπεκί για τους ναργελέδες;

Κάθισε το λοιπόν ο καλόγερος στο πεζούλι, ξετύλιξε από τον κόρφο του ένα μαντίλι τετράδιπλο, γαλάζο με άσπρες βουλές, και πήρε να σφουγγίζει τον ιδρώτα του.

Έβηξε, έφτυσε, σηκώθηκε, διάλεξε από το κοφίνι ένα σύκο που δεν είχε σκουλήκια κι άρχισε να μασουλίζει· έβγαλε και μια μποτίλια, ήπιε κάμποσες ρουφιές ρακή.

- Τι καπνό φουμάρει ο παπάς του χωριού σας; ρώτησε άξαφνα τον Κυριάκο, που στέκουνταν πλάι του, σταυρό τα χέρια, και τον καμάρωνε.

Δεν τον είχε ακόμα αξιώσει ο Θεός να δει ασκητή από το Άγιον Όρος και τώρα δεν αποχόρταινε να βλέπει το αγιασμένο ετούτο ιδρωμένο κορμί και τον κότσο στην κορφή του κεφαλιού και τις φαρδιές

vas есть – и подходите поклониться.

И глядя на несчастных кастеллианцев, размышлявших, что же у них есть в дар Деве, хитрец раскрыл свою рясу и вытащил длинный серебряный ларец, который он держал подмышкой; трижды перекрестившись, он высоко поднял ларец, показывая всем присутствующим, дабы те восхитились.

- На колени! – приказал он. – Здесь лежит святой пояс Девы Марии! Бегите в свои дома,несите всё, что можете, и подходите поклониться! И кстати, как вы тут обходитесь с мятежниками?

- Мы больше не в состоянии держаться, святой отец, мы измучены.
- Убивайте их! Убивайте! Вот что мне наказала передать вам Богородица, убивайте мятежников, ибо они не люди, а псы!

Народ разбрелся в поисках того, что бы найти для подношений; монах сел на каменную скамью, что стояла у кофейни, закрытой уже много месяцев – откуда владельцу было взять кофе, сахар, лукум, табак для наргиле?

Усевшись, монах достал из-за пазухи синий в белую крапинку платок и принялся утираять пот.

Он откашлялся, сплюнул, встал, взял из одной своей корзины неиспорченный инжир и стал его жевать; вытащил он и бутылку, сделав несколько глотков раки.

- Из какого теста священник вашей деревни? – вдруг спросил он Кириакоса, стоявшего рядом со скрещенными руками и любовавшегося монахом.

Тому прежде не доводилось видеть отшельника со Святой Горы, и сейчас он не мог наглядеться на это праведное потное тело с собранными в пучок волосами и широкими ступнями. Ноздри Кириакоса

αγιορείτικες ποδάρες· κι άνοιγε αχόρταγα τα στενά ρουθούνια του και ρουφούσε την αγιορείτικη ιδρωτίλα.

Βυθισμένος στην έκσταση ετούτη ο Κυριάκος άργησε να δώσει απάντηση. Ο καλόγερος νεύριασε.

- Τι καπνό φουμάρει ο παπάς του χωριού σας, σε ρωτώ για να ξέρω.

Ο Κυριάκος ξεροκατάπιε· κοίταξε γύρα του, μην τον ακούει κανένας, χαμήλωσε τη φωνή:

- Τι να σου πω, πάτερ άγιε; Φόβος και τρόμος· αγριάνθρωπος· δεν κάνει χωριό με κανένα.

Ό.τι κι αν πεις, ό.τι κι αν κάμεις, ξινίζει τα μούτρα του, δεν του αρέσει· ό.τι πει αυτός! Λες και κρατάει το Θεό από τα γένια. Άγιος άνθρωπος, μα ανυπόφορος έχει το νου σου, πάτερ άγιε!

Ο καλόγερος έξυσε το κεφάλι:

- Το καλύτερο, το λοιπόν, είπε ύστερα από συλλογή, να μην έχω νταραβέρια μαζί του· να κάμω γρήγορα τη δουλειά μου και να φύγω.

Ακούμπησε στον τοίχο του καφενέ, αναστέναξε:

- Κουράστηκα, αδερφέ μου... πως σε λένε;

- Κυριάκο' είμαι ο τελάλης του χωριού κι αφήνω τα μαλλιά μου για να γίνω παπάς.

- Κουράστηκα, αδερφέ μου Κυριάκο· έργο βαρύ μου μπιστεύτηκε η χάρη της· τρεις μήνες περιφέρω, χώρες και χωριά, την άγια Ζώνη της, κατάντησα, κοίτα, πετσί και κόκαλο, έλιωσα... είπε κι έδειξε τις κοιλιές του και τα διπλά προγούλια.

Έκαμε το σταυρό του, έκλεισε τα μάτια.

- Ας τον πάρω, είπε, μια στάλα· ωσότου

жадно раздувались, вдыхая священный афонский пот.

Погруженный в этот экстаз, он не ответил на вопрос. Монах разозлился:

- Я спрашиваю тебя, из какого теста ваш священник? Я хочу знать.

Кириакос сглотнул комок; он посмотрел по сторонам, дабы убедиться, что его никто не слышит, после чего понизил голос:

- Что вам сказать, святой отец? Страх и ужас, дикий человек, ни с кем не ладит.

Вечно с кислым лицом – что ни скажи или ни сделай, ему всё не нравится кроме того, о чем он сам говорит. Он будто держит Бога за бороду. Святой человек, но невыносимый. Остерегайтесь его, святой отец.

Монах почесал голову:

- Тогда мне лучше всего, - сказал он после некоторых раздумий, - не связываться с ним, быстро сделать свое дело и уехать.

Он облокотился о стену кофейни и вздохнул.

- Я устал, брат мой... Как твое имя?

- Кириакос, я – местный глашатай и отпускаю волосы, чтобы стать священником.

- Я устал, брат мой Кириакос. Святая Дева поручила мне тяжелую задачу. Уже три месяца скитаюсь я по городам и весям с Ее Святым Поясом. Посмотри на меня: от меня осталась практически кожа до кости, – сказал он, демонстрируя свой живот и двойной подбородок.

Затем он перекрестился и закрыл глаза.

– Я чуток вздрежну, пока христиане не

έρθουν οι χριστιανοί να προσκυνήσουν.
Έχε το νου σου, Κυριάκο παιδί μου, να μη
ζυγώσει κανένας στα κοφίνια.

Κουκούβισε ο Κυριάκος στα πόδια του, δεν
του 'κανε καρδιά ν' αποχωριστεί από
τον άγιο ετούτον αποσταλμένο του Θεού.

Μα εκεί που ρουφούσε τη μακαριότητα και
την ένιωθε να μπαίνει μέσα του από
τα μάτια, από τα ρουθουνία, από τ' αυτιά του -
γιατί ο καλόγερος είχε αρχίσει τώρα να
ροχαλίζει - τινάχτηκε απάνω ξαφνιασμένος· ο
παπα-Γιάνναρος στέκουνταν μπροστά του
και τα φρύδια του ανεβοκατέβαιναν
αναχειτρωμένα.

- Πολύ άσκημα, θαρρώ, ακονίζεσαι για παπάς,
Κυριάκο, του πέταξε με θυμό· τι μου τον
κουβάλησες ετούτον στο χωριό;

Εγώ; έκαμε ο κακόμοιρος ο Κυριάκος· ήρθε
μοναχός του, γέροντα μου.

- Μα η αφεντιά σου μου τον τελαλίζεις!

Έδωκε μια με την πατερίτσα του, σκούντηξε
τις αγιορείτικες ποδάρες.

- Ε πάτερ άγιε, έχω ένα λόγο να σου πω,
ξύπνα!

Άνοιξε ο καλόγερος τ' αυγουλωτά του μάτια,
είδε τον παπά, κατάλαβε.

- Γέροντα μου, είπε, καλώς σε βρήκα.

- Τι γυρεύεις εδώ στο χωριό μου;

- Μ' έφερε η χάρη της, αποκρίθηκε ο
καλόγερος κι έδειξε το ασημένιο κουτί. Εγώ
πάω όπου αυτή με πάει.

- Η χάρη της μ' έπεψε και μένα να σου πω:
φεύγα! Πάρε το κουτί, τα κοφίνια σου,
το γαϊδουράκι, τα γιατροσόφια σου, φεύγα!

- Η Παναγιά Παρθένα...

- Σώπα! Μη μαγαρίζεις το άγιο τ' όνομα της
Μάνας του Θεού. Να σ' έστελνε η χάρη της, θα
σε φόρτωνε από το Αγιον Όρος σιτάρι και λάδι

пришли на поклон. Кириакос, дитя мое, посматривай, чтобы никто не подходил к моим корзинам.

Кириакос припал к ногам монаха, не имея в себе сил оставить этого святого посланника Божьего.

Но только он начал ощущать наполняющее его через глаза, ноздри и уши – ибо монах захрапел – блаженство, как в страхе вскочил. Перед ним, нахмурив брови, стоял отец Яннарос.

- Плохо ты готовишься к тому, чтобы стать священником, Кириакос, - сказал он гневно.
– Зачем ты привел его в нашу деревню?

- Кто, я? – ответил несчастный Кириакос, -
Он приехал по собственной воле, отец.
- А никто как твоя милость – его глашатай.

Отец Яннарос своим посохом ткнул монаха в толстые ноги.

- Эй, святой отец, мне нужно кое-что
сказать тебе, просыпайся!

Монах открыл свои яйцевидной формы
глаза, увидел священника и понял, кто
перед ним стоит.

- Отец, - сказал он, - я рад тебя видеть.

- Что тебе нужно в моей деревне?

- Меня прислала Пресвятая Дева, - ответил
монах и показал серебряный ларец. – Я иду
туда, куда Она меня ведет.

- А меня Пресвятая Дева прислала сказать
тебе: уходи! Забирай свой ларец, корзины,
осла, панацеи и уходи!

- Пресвятая Дева...

- Молчи! Не пятнай Святое имя
Богоматери! Если бы тебя действительно
прислала Пресвятая Дева, Она бы нагрузила

και ρουχική, ό.τι περισσεύει από τους καλόγερους, να 'ρθεις εδώ να τα μοιράσεις στο λαό της που γυρίζει γυμνός και ξυπόλυτος και πεθαίνει της πείνας. Όχι να θες να βγάλεις από το στόμα τους και μια μπουκιά ψωμί που τους απομένει...

Σώπα, σου λέω! Έκαμα κι εγώ Αγιορείτης, έμαθα τα μυστικά σας, υποκριτές, τεμπελχανάδες, αγιογδύτες!

Τον έπιασε από το μπράτσο.

- Και τι 'ναι τα λόγια που ξεστομίζεις, δε μου λες;

Σκοτώνετε! Σκοτώνετε! Αυτά σου παράγγειλε η Παρθένα; Γι αυτό, το λοιπόν, μπήκε σήμερα στην Ιερουσαλήμ ο Γιος της, να σταυρωθεί;

Ιούδα! Ως πότε, μωρέ, θα προδίνεις το Χριστό; Είχε σκύψει απάνω του και του μιλούσε κι έτρεμε μανιασμένος.

- Ιούδα! Ιούδα!

Μιλούσε ακόμα, κι ο λαός είχε ξαναρχίσει να μαζεύεται, ξεσκούφωτος, αμίλητος, με τα μάτια στυλωμένα με τρόμο στο ασημένιο κουτί απάνω στο πατάρι.

Καθένας κρατούσε στα χέρια του ή μέσα στο σκούφο του ένα κρεμμύδι ή μια φούχτα σιτάρι ή λίγο μαλλί από το πρόβατο του, ό.τι είχε, να το χαρίσει στην Παναγιά.

Μια γυναίκα δεν είχε τίποτα, είχε βγάλει την μπολίδα της να τη δώσει· ένας γέρος, μιαν παλιάν αντίκα που 'χε βρει μια μέρα σκάβοντας στο χωράφι του.

Στράφηκε ο παπα-Γιάνναρος, κοίταξε το λαό, η καρδιά του σφύγτηκε.

- Παιδιά μου, είπε, προσκυνήστε την αγία Ζώνη, μα μη δώστε μήτε ένα σπυρί σιτάρι στον καλόγερο· φτωχοί είστε, πεινάτε, πεινούν τα παιδιά σας, κι η Παναγιά δεν έχει ανάγκη από χαρίσματα.

Αυτή να σας πάρει; Θεός φυλάξει! αυτή να

тебя пшеницей, маслом и одеждами со Святой Горы – всем тем, что в изобилии у монахов, дабы ты раздал это Ее народу, оборванному, босому и умирающему от голода, а не пытался бы вырвать у них из рта те немногочисленные крохи, что у них остались...

Молчи, я говорю! Я тоже служил на Святой Горе, я узнал ваши тайны, лицемеры, бездельники, святотатцы!

Он схватил его за руку.

- И что за слова ты смеешь произносить, а?

Убивайте! Убивайте! Это наказала тебе Дева? Для этого Ее Сын сегодня вошел в Иерусалим на распятие?

Доколе ты будешь предавать Христа, Иуда! Наклонившись над монахом и дрожа от ярости, он все повторял ему:

- Иуда! Иуда!

Пока он говорил, вокруг уже начали собираться люди, молчаливые, босые, глаза их со страхом были устремлены на серебряный ларец, стоявший на подоконнике.

Каждый держал в своей руке или в своей шапке луковицу, или горсть пшеницы, или клочок овечьей шерсти – все, что у него нашлось в дар Богородице.

Одна женщина, у которой не было ничего, сняла с головы платок; один старик принес древнюю монету, которую он как-то раз нашел, ковыряясь на своем поле.

Отец Яннарос повернулся, посмотрел на толпу, и сердце его защемило от боли.

- Дети мои, - сказал он, - поклонитесь Святому Поясу, - но монаху не давайте ни зернышка. Вы бедны, вы голодаете, ваши дети голодают, а Богородица не испытывает нужды в подношениях.

Ей ли отбирать у вас? Упаси Бог! Она вам

σας δώσει! Γιατί τη λένε Μάνα της Χριστιανοσύνης; Μπορεί να βλέπει τα παιδιά της να πεινούνε και να μην απλώνει το σπλαχνικό χέρι της να τους δώσει μια φέτα ψωμί;

Και να τώρα ο αγαθός ετούτος άνθρωπος που ήρθε στο χωριό μας να γεμίσει τα κοφίνια του και να φύγει, είδε τη φτώχεια μας, είδε τα παιδιά που έτρεχαν πίσω του λιμασμένα κι η καρδιά του πόνεσε.

Δούλος, μαθές, πιστός δεν είναι της Παναγιάς; Δεν κάθεται η Παναγιά μέσα στην καρδιά του;

Τι ανάγκη έχει αυτός από φαγιά και καλοπέραση; Από χρόνια έχει καταφρονέσει τ' αγαθά του μάταιου κόσμου και πήγε στο Άγιον Όρος ν' αγιάσει...

Πόνεσε το λοιπόν στη συφορά μας και πήρε την απόφαση - ο Θεός να τον έχει καλά! - να σας μοιράσει ό.τι ως τώρα μάζεψε από τα χωριά που πέρασε και· βρίσκεται στα κοφίνια του!

Ν' ακούσει ο λαός τα λόγια ετούτα έσυρε φωνή κι οι γυναίκες έβαλαν τα ικλάματα· χύθηκαν όλοι στον καλόγερο, του άρπαζαν το χέρι και το φιλούσαν κι έκλαιγαν. Κι ο καλόγερος είχε γίνει κατακόκκινος, έβραζε μέσα του, βλαστημούσε το διαολόπαπα που του 'παιξε ένα τέτοιο παιχνίδι και τον λήστεψε.

Μα τι μπορούσε πια να κάμει; ντρέπουνταν, όχι, δεν ντρέπουνταν, φοβόταν ν' αρνηθεί, είχαν κιόλα μαζωχτεί τα παιδιά γύρα από το γαϊδουράκι και χοροπηδούσαν, είχαν κολλήσει τη μύτη τους στα κοφίνια, οσμίζονταν τη μυρωδιά από τα σύκα κι έτρεχαν τα σάλια τους.

- Ας έρθουν δυο, πρόσταξε ο παπα-Γιάνναρος, να ξεφορτώσουν το γαϊδουράκι, να φέρουν έξω τα κοφίνια, κι ο άγιος ετούτος άνθρωπος - ο Θεός τον έφερε! - θα σας τα μοιράσει.

Μα πρώτα προσκυνήστε την άγια Ζώνη! Δεν είχε προφτάσει να το πει, και τα κοφίνια είχαν κιόλα ξεφορτωθεί, άπλωναν οι

поможет! Почему Ее называют Матерью Христианства? Неужели Она бы смотрела, как Ее дети голодают и не протянула бы им в Своем сострадании кусок хлеба?

И вот этот святой человек, который пришел в нашу деревню для того, чтобы наполнить свои корзины и уйти, увидел нашу бедность. Он посмотрел на голодных детей, бежавших за ним, и сердце его охватила боль.

Разве он не верный слуга Девы? Разве не пребывает в его сердце Матерь Божья?

Какая нужда ему в еде и благополучии? Много лет назад он отринул мирские блага и ушел на гору Афон, чтобы очиститься от греха.

И теперь он ужаснулся нашим страданиям и принял решение – благослови его Господь – раздать нам все, что он собрал по деревням, через которые он прошел на пути сюда. Всё, что есть в его корзинах!

Услышав эти слова, толпа радостно загудела, а женщины прослезились – они бросились к монаху, хватали его руку, целовали ее и рыдали. Монах побагровел, внутри него все кипело, он проклинал этого чертова священника, который так ловко его обобрал.

Но что ему было делать? Он стыдился, нет, не стыдился, а боялся отказать. Вокруг его ослика уже собирались дети, прыгая от радости. Они засовывали носы в его корзины, вдыхали запах инжира, и у них текли слюнки.

- Пусть выйдут двое разгрузить ослика, - распорядился отец Яннарос. – Несите корзины сюда, и этот святой человек, посланный нам Богом, все вам раздаст.

Но сначала поклонитесь Святому Поясу! Он еще не успел закончить, как с ослика уже сняли корзины; женщины уже

γυναίκες τις ποδιές τους κι οι άντρες τους σκούφους και τα μαντίλια, τους και τα παιδιά έχωναν τα χεράκια τους στα κοφίνια.

- Ήσυχία... ησυχία... παράγγελνε ο παπα-Γιάνναρος κι έλαμπε το πρόσωπο του ευχαριστημένο, πρώτα να προσκυνήστε και να ευχαριστήστε την Παναγιά, που σας στέλνει τον άγιο ετούτον άνθρωπο και τα κοφίνια του!

Ο καλόγερος ορθός αγκομαχούσε, ίδρωνε και ξέδρωνε και του 'ρχουνταν να κρεπάρει· κάπου κάπου έριχγε φαρμακερή ματιά στο διαολόπαπα· αχ, να μπορούσε να τον αρπάξει από τα γένια, να του τα ξεριζώσει, τρίχα τρίχα!

Μια στιγμή τον ζύγωσε, έσκυψε στο αυτί του:

- Μ' έφαες, αγιογδύτη! έγρουξε, κι η αναπνοή του έκαψε τα μελίγγια του παπα-Γιάνναρου.

Ο παπα-Γιάνναρος χαμογέλασε:

- Ναι, έχεις δίκιο, πάτερ άγιε, έκαμε δυνατά, να τον ακούσει ο λαός, δεν υπάρχει χαρά μεγαλύτερη από του να δίνεις ψωμί στους πεινασμένους, θα μνημονέψω τ' όνομά σου απόψε στην Άγια Τράπεζα. Μα, αλήθεια, πως σε λένε, πάτερ άγιε;

Μα ο καλόγερος έγρουξε μανιασμένος, άρπαξε το ασημένιο κουτί, το άνοιξε βαριεστισμένος, φάνηκε όλο ξεσκλίδια, από καστανό μαλλί και χρυσά νήματα, η Τιμία Ζώνη.

- Προσκυνήστε! έκαμε με ξερή φωνή, σα να λεγε: «Ξεκουμπιστείτε!»

Έσκυψε ο λαός, προσκύνησε το άγιο λείψανο, ο ένας πίσω από τον άλλο, γρήγορα γρήγορα, βιάζουνταν ένιωθαν πίσω τους τα κοφίνια και λαχτάριζαν να τελέψει το προσκύνημα και ν' αρχίσει η μοιρασιά.

Ξεθεωμένος, καταγαναχτισμένος, σωριάστηκε ο καλόγερος στο πεζούλι, του 'βαλαν ανάμεσα στα σκέλια του το ένα κοφίνι, ύστερα το άλλο, και στέκουνταν από πάνω ο παπάς να κρατάει την τάξη' ζύγωνε ένας ένας, άπλωνε το σκούφο

протягивали свои передники, мужчины – свои шапки и платки, а дети рылись в корзинах.

- Тихо... Тихо..., - приказал отец Яннарос, и лицо его засветилось счастьем, - Сначала помолитесь и поблагодарите Богородицу, приславшую вам этого святого человека с его корзинами!

Монах стоял как вкопанный, тяжело дыша и обливаясь потом, готовый взорваться в любую минуту; периодически он бросал на чертова священника ядовитые взгляды – ах, если бы он только мог схватить его за бороду и вырвать ее, волосок за волоском!

На мгновение он приблизился и прошелся ему на ухо: «Ты уграбил меня, святотатец», - после чего сплюнул, и его горячее дыхание опалило отцу Яннаросу виски.

Отец Яннарос улыбнулся:

- Да, ты прав, святой отец, - громко ответил он, дабы его услышали остальные, - нет большей радости, чем раздавать хлеб голодным. На сегодняшней вечерне я вознесу молитвы в твоё имя. Кстати, как тебя зовут, святой отец?

Но монах лишь застонал от ярости, схватил серебряный ларец и рывком открыл его, явив на свет потрепанный Пояс из коричневой шерсти и золотых нитей:

- Преклонитесь! – сухо произнес он, будто желая сказать: «Пошли вон!»

Быстро, один за другим люди кланялись перед святой реликвией; они торопились, чувствуя позади себя корзины и с нетерпением ожидая окончания этой церемонии, дабы приступить к дележу пищи.

Измученный и полный отвращения, монах рухнул на скамью; между ног ему поставили сначала первую корзину, затем вторую, а над ним стоял священник, сохраняя порядок; люди подходили один за

του, την ποδιά του, τις φούχτες, έχωνε ο καλόγερος στο κοφίνι τις χερούκλες και μοίραζε μουρμουρίζοντας, μουθουνίζοντας, κρυφά βλαστημώντας.

- Ανάθεμα σε, διαολόπαπα... ανάθεμα σε, διαολόπαπα... κρυφοβλαστημούσε και μοίραζε το βίος του.

- Μη φωνάζετε, παιδιά, έλεγε ο παπα-Γιάνναρος, ο άγιος του Θεού προσεύχεται...

Έπαιρνε καθένας το μερτικό του, φιλούσε το χέρι του καλόγερου κι έφευγε τρεχαπετάμενος για το φτωχικό του.

- Τι χαρές θα κάνει ή Παναγιά, έλεγε και ξανάλεγε ο παπα-Γιάνναρος, να βλέπει το λαό της να της αδειάζει τα κοφίνια! Τι λες και του λόγου σου, πάτερ άγιε;

Μα ο πάτερ άγιος δε βάσταξε πια, άρπαξε τα κοφίνια, τ' αναποδογύρισε απάνω στις πέτρες και γύρισε πέρα το κεφάλι να μη βλέπει το βίος του να χάνεται...

Έπεισε ο λαός απάνω στους δυο σωρούς, κι ως να πεις Κύριε, ελέησον! τα 'καμε πάστρα.

Ο καλόγερος πήρε από χάμω ένα σύκο, το μασούσε με λύσσα και το 'φτυνε.

- Κυριάκο, πρόσταξε ο παπάς, πάρε τα κοφίνια, φόρτωσε τα στο γαϊδουράκι και βοήθησε και τον άγιον άνθρωπο να καβαλήσει. Έκαμε εδώ το χρέος του, ας είναι καλά, ας πάει παραπέρα!

«Αχ, να μπορούσαν τα μάτια να σκοτώνουν' συλλογίστηκε ο καλόγερος «θα σ' έκανα χήλια κομμάτια, ταυραμπά!»

Ζύγωσε ο Κυριάκος το γαϊδουράκι στο πεζούλι, άγκαλιασε πάλι, όσο μπορούσε, το τρίπαχο κορμί του καλόγερου και τον θρόνιασε ανάμεσα στα δυο αδειανα κοφίνια.

- Στο καλό! Στο καλό, πάτερ άγιε! του ευχήθηκε ο παπα-Γιάνναρος. Να μας γράφεις!

другим, протягивая свои шапки, передники, сложенные в пригоршни руки, а монах запускал свои ручиши в корзину и вытаскивал оттуда свое добро, бормоча себе под нос проклятья.

- Будь ты проклят, чертов священник... Будь ты проклят..., - шептал он, раздавая свои богатства.

- Не так громко, дети мои! – сказал отец Яннарос, - Святой человек молится...

Каждый брал свою долю, целовал руку монаху и уходил, торопясь в свое убогое жилище.

- Как, должно быть, радуется Дева, - приговаривал отец Яннарос, - видя, как Ее народ разбирает корзины! Что скажешь, святой отец?

Но святой отец не мог больше этого выносить, он схватил корзины, вывалил их на камни и отвернулся, дабы не смотреть на то, как исчезает его добро.

Толпа накинулась на эти две кучи и вмиг всё растащила.

Монах поднял с земли фигу, в бешенстве ее надкусил и выплюнул.

- Кириакос, - приказал священник, - возьми корзины, погрузи их на ослика и помоги святому человеку сесть в седло. Он исполнил тут свой долг – да благословит его Господь – пусть теперь идет своим путем.

«Ах, если б можно было убить взглядом, - подумал монах, - я бы разорвал тебя на мелкие кусочки, мерзавец!»

Кириакос подвел ослика к скамье, снова изо всех сил обнял толстое тело монаха и водрузил его промеж двух пустых корзин.

- Счастливого пути, святой отец! – напутствовал его отец Яннарос. – Пиши нам письма!

Μα αυτός έβραζε από μέσα του, σπιρούνισε άγρια με τις αγιορείτικες ποδάρες του το γαϊδουράκι και, δίχως πίσω να στραφεί, πήρε δρόμο.

Σαν πια βγήκε έξω στα χωράφια και κανένας δεν τον έβλεπε, στράφηκε κι έδωκε δυο μούντζες στο χωριό.

- Ανάθεμα σε, διαολόπαπα, είπε δυνατά, μου 'καψες την καρδιά μου.

Γύριζε ο παπα-Γιάνναρος στην εκκλησιά και σιγόψελνε ευχαριστημένος· ένιωθε δίπλα του και την Παναγιά να χαμογελάει ευχαριστημένη κι αυτή, που ή άγια Ζώνη έκαμε το θάμα. της κι έδωκε μιαν μπουκιά ψωμί στους πεινασμένους.

Τι θα πει αν ήταν ή αν δεν ήταν δική της;
Αιώνες τώρα αναρίθμητα χείλια τη φίλησαν,
αναρίθμητα μάτια την κοίταξαν κι έκλαιγαν,
πιάστηκαν από πάνω της χιλιάδες πονεμένες
ψυχές, τη γέμισαν ελπίδες και πόνο και την
αγίασαν έγινε αληθινά ζώνη της Παρθένας.

«Μεγάλη δύναμη» συλλογίζουνταν ο παπα-Γιάνναρος και πήγαινε «μεγάλη δύναμη έχει η ψυχή του άνθρωπου· πιάνει ένα πανί και το κάνει σημαία!»

Μα ως δρασκέλιζε το κατώφλι της εκκλησιάς, είδε να κάθεται στο πεζούλι της αυλής ένας χλωμός φαντάρος και τον περίμενε. Τον είχε γνωρίσει από καιρό ο παπα-Γιάνναρος και τον αγαπούσε πολύ. Ήσυχος, ντελικάτος, μ' ένα βιβλιαράκι πάντα στην τσέπη και τα γαλάζια μάτια του έλαμπαν γεμάτα γλύκα και νιότη.

Πέρυσι τα Χριστούγεννα ήρθε και ξόμολογήθηκε να μεταλάβει· τι καθαρή ψυχή, όλο τρυφεράδα και πνεματικές λαχτάρες!

Ήταν φοιτητής κι αγαπούσε μιαν κοπέλα, την έβλεπε στον ύπνο του και την πεθυμούσε, κι αυτό ήταν το μεγαλύτερο του αμάρτημα κι ήρθε να το ξόμολογηθεί.

Но монах весь кипел изнутри, он злобно пнул ослика своими ножищами и, не оглядываясь, пустился в путь.

Выбравшись из деревни и достигнув полей, где его никто не мог увидеть, он обернулся и дважды плюнул в сторону деревни.

- Будь ты проклят, чертов священник, - сказал он в голос,- ты вырвал у меня сердце!

Довольный отец Яннарос возвращался в церковь, тихо напевая; он ощущал, что Богородица рядом с ним тоже довольно улыбается, ведь Святой Пояс явил чудо, накормив голодных.

И какая разница, был это Ее пояс или нет? Уже много веков тысячи губ целовали его, тысячи глаз смотрели на него и рыдали, тысячи страдающих сердец замирали при его виде. Они наполнили его надеждой и болью и освятили его, и он стал подлинным Поясом Богородицы.

«Душа человека обладает великой силой, - размышлял отец Яннарос на своем пути. – Она может взять кусочек ткани и превратить его в знамя!»

Но едва он переступил порог церкви, как увидел, что во дворе на каменной скамье сидит бледный солдат, ожидая его. Отец Яннарос уже давно знал его и очень любил – это был тихий чувствительный юноша, вечно с блокнотом в кармане, а его голубые глаза светились теплотой и юностью.

На прошлое Рождество он приходил исповедаться перед причастием; чистая душа, полная нежности и духовных исканий!

Он был тогда студентом и влюбился в одну девушку; он видел ее в своих снах и страстно желал – это и было его главных грех, в котором он приходил исповедаться.

- Καλώς το Λεωνίδα! είπε και του άπλωσε το χέρι· τι τρέχει, παιδί μου; Σέ βλέπω συλλογισμένο.

- Ήρθα να φιλήσω το χέρι σου, γέροντα μου, αποκρίθηκε ο νέος· τίποτ' άλλο.

- Είσαι στενοχωρεμένος;

- Είμαι, μα θα 'ναι της νιότης' φουσκοδεντριά έτσι δε μου ονομάτισες πέρυσι, όταν ήρθα να ξομολογηθώ, το ζεστον αέρα της νιότης που ανοίγει τα μπουμπουκιά;

Ο παπα-Γιάνναρος χάδεψε το ξανθό κεφάλι του νέου.

- Φουσκοδεντριά, παιδί μου' πέρασε και μένα από πάνω, μια φορά κι έναν καιρό, ο άνεμος ετούτος· τώρα περνάει από σένα· αύριο θα περάσει από το γιο σου -πολλοί του λένε άνεμο της νιότης, εγώ τον λέω άνεμο του Θεού.

Σώπασε μια στιγμή:

- Εγώ όλα τα λέω Θεό, είπε σε λίγο και χαμογέλασε.

Ο νέος ξεροκατάπιε· καπόιος λόγος όλο κι ανέβαινε στα χεῖλα του μα ντρέπουνταν και δεν τον ξεστομούσε. Ο παπα-Γιάνναρος τον πήρε από το χέρι, έσκυψε:

- Λεωνίδα παιδί μου, είπε, άνοιξε μου την καρδιά σου, ακούω.

Το χέρι του νέου έτρεμε στη δυνατή φούχτα του γέροντα'. παρά τρίχα να τον πάρουν τα κλάματα· ο λόγος που ανέβαινε στο λαιμό του είχε τώρα γίνει λυγμός.

- Λοιπόν; έκαμε ο γέροντας και του 'σφιξε το χέρι, να του δώσει κουράγιο.

- Αλήθεια σου λέω, γέροντα μου, δεν έχω τίποτα· μα τίποτα... Μονάχα η καρδιά μου είναι πλανταμένη, τρομαγμένη, σα να βλέπει να 'ρχεται καταπάνω μου κανένα μεγάλο κακό...

Να'χει πάθει τίποτα, μπας κι είναι άρρωστη η

- Добро пожаловать, Леонидас! – сказал священник, протягивая ему руку. – Что случилось, сын мой? о чём печалишься?

- Я пришел поцеловать вам руку, отец, - ответил юноша, - только и всего.

- Тебя что-то беспокоит?

- Да, но это наверно юношеское, порыв ветра – кажется, так вы это назвали год назад, когда я пришел на исповедь – теплого ветра юности, раскрывающего на древе почки?

Отец Яннарос погладил светловолосую голову юноши.

- Порыв ветра, сын мой. Некогда этот ветер дул и надо мной, сегодня он дует над тобой, а завтра будет дуть над твоим сыном. Многие называют его ветром юности – я же зову его ветром Бога.

На мгновение он умолк:

- Я всё называю Богом, - добавил он и улыбнулся.

Юноша сглотнул комок; слова рвались с его губ, но он стыдился дать им волю. Отец Яннарос взял его за руку и склонился над ним:

- Леонидас, дитя мое, - сказал он, - открой мне свое сердце. Я слушаю.

Рука юноши задрожала в сильной ладони старца; он с трудом сдерживал слезы; слова, что уже готовы были сорваться с губ, обернулись всхлипом.

- Ну? – спросил священник и сжал его руку, дабы придать ему смелости.

- Я говорю правду, отец, ничего серьезного... просто у меня тяжело на сердце, оно испугано, будто предвидит какую-то большую беду.

Со мною-то ничего, но, может, заболела

κοπέλα που αγαπώ; Για μπας κι είναι ο θάνατος; Απάνω μου, απάνω της, δεν μπορώ να ξεδιαλύνω... Κι ήρθα, συμπάθησε με, να σου το πω, γέροντα, ν' άλαφρώσω...

Άλαφρωσα κιόλα! Είπε και χαμογέλασε· μα το χέρι του έτρεμε ακόμα μέσα στη φούχτα του παπα-Γιάνναρου.

Τη νύχτα, μαζεμένοι οι Καστελιανοί στην εκκλησιά, έβλεπαν το Χριστό καβάλα στο γαϊδουράκι να μπαίνει στην Ιερουσαλήμ κι έτρεχε η φτωχολογιά και του άπλωνε καταγής τα ρούχα της για να περάσει και τα παιδιά κρατούσαν βάγια κι έτρεχαν από πίσω του τραγουδώντας και καλωσορίζοντας τον. Αυτά, πρωτύτερα άπ' όλους τους πλούσιους, τους γραμματισμένους και τους έξυπνους είχαν ψυχανεμιστεί πως ο ταπεινός αυτός σύντροφος, ο ξυπόλυτος, ο θλιψμένος, ήταν ο Σωτήρας του κόσμου. Ιδού ο Νυμφίος έρχεται εν τω μέσω της νυκτός...

Η εκκλησία ήταν ζεστή, μύριζε κερί και λιβάνι, θαμπά φωτίζουνταν, σα φαντάσματα, τ' άγια κονίσματα, μικρή, στενόχωρη η εκκλησιά, μα χωρούσε τον πόνο του Χριστού και την κακία των ανθρώπων και τη λύτρωση του κόσμου.

Τούτο το εκκλησάκι ήταν η Ιερουσαλήμ, κι ο παπα-Γιάνναρος κρατούσε το γαϊδούρι από το χαλινάρι και πήγαινε μπροστά κι οδηγούσε το Χριστό στην άγια πολιτεία που θα τον σκότωνε· άκούγονταν κιόλα οι χτύποι του τσεκουριού που έριχνε το δέντρο, να το λιανίσουν, να φτιάσουν το σταυρό.

Άκουγε ο παπα-Γιάνναρος τους χτύπους, σα να 'ταν αύτός το δέντρο και πονούσε, δε γίνουνταν, θα τους άκουγαν κι οι Καστελιανοί. Δε θα γλυκάνει το πρόσωπο τους; συλλογίζουνταν δε θα πονέσει η ψυχή τους το Θεό, που πήγαινε να σταυρωθεί για το χατίρι τους;

Κι όταν θα βγουν έξω από την εκκλησιά, δε θα κοιτάξουν τους ανθρώπους σαν αδερφούς και δε θ' απλώσουν το χέρι στους αντάρτες να τους πουν: «Ντροπή 'ναι, αδέρφια, να μαλώνουμε, ελατέ ν' ακολουθήσουμε όλοι το Χριστό τώρα που βρίσκεται στον κίντυνο...»

девушка, которую я люблю? А, может, смерть нависла надо мной, над ней, не могу разобраться... Простите меня, отец, я пришел, чтобы облегчить душу.

Мне уже легче, - сказал он и улыбнулся, но рука его, зажатая в ладони отца Яннароса, всё еще дрожала.

В ту ночь кастеллианцы собрались в церкви, чтобы посмотреть, как Иисус входит в Иерусалим верхом на ослике, и беднота спешила расстелить на земле перед Ним свою одежду. Дети с лавровыми ветвями в руках бежали за Ним, напевая, приветствуя Его, ибо они понимали – гораздо лучше, чем понимали это богатые, образованные, ученые – что этот скромный собрат, этот босой печальный человек есть Спаситель мира. «Се Жених грядет в полунощи»...

В церкви было тепло, пахло свечами и ладаном; тускло освещенные иконы походили на призраки. Церковь была маленькой и тесной, но она вмещала Христову боль, людское зло и спасение мира.

Эта церквушка была Иерусалимом, и отец Яннарос, держа ослика за уздечку, шел впереди и вводил Христа в святой город, которому суждено было убить Его. Уже слышались удары топора, рубящего дерево, из которого будет выстроган крест.

Отец Яннарос слышал эти удары, будто сам был этим деревом, и чувствовал боль. Конечно, кастеллианцы тоже услышат эти звуки; смягчатся ли их лица, размышлял он, заболят ли их сердца за Бога, который идет ради них на распятие?

И когда они покинут церковь, станут ли они смотреть на всех людей как на братьев? Протянут ли они руку мятежникам со словами: «Стыдно нам ссориться, братья, пойдемте же все за Христом, которому грозит опасность»?

Κάρφωνε ο παπα-Γιάνναρος το μάτι του απάνω τους και λαχτάριζε ένα μικρό μικρό χαμόγελο να δει, ένα φως στα μάτια, ένα άντιλάμπισμα από το πέρασμα του Χριστού.

Τους κοίταζε, τους κοίταζε, τέλειωνε πια η πρώτη αγρυπνία της Κυριακής, μα τα πρόσωπα των Καστελιανών δε γλύκαιναν. Του κάκου χτυπούσε ο πόνος του Θεού την καρδιά τους, η καρδιά τους δεν άνοιγε κι ο Χριστός έμενε άπόξω ξεσπίτωτος.

Ντροπή κι αγανάχτηση φούσκωσαν τα στήθια του παπα-Γιάνναρου. Κι όταν πια τέλεψε η αγρυπνία κι οι Καστέλιανοι στρέφουνταν κατά την πόρτα να φύγουν, ο γέροντας άπλωσε το χέρι, τους σταμάτησε.

- Σταθείτε, χριστιανοί, φώναξε, Έχω ένα λόγο να σας πω. Οι χωριανοί κατσούφιασαν ο γερό-Σταμάτης, ο προεστός, στράφηκε στον άλλο προεστό του χωριού, τον μπαρμπα-Τάσο' στέκουνταν κι οι δύο στο παγκάρι και πουλούσαν κεριά.

- Δε μας αφήνει ο χριστιανός να πάμε στα σπίτια μας, νύσταξα' και του λόγου σου;

- Αν ξαναπατήσω στις αγρυπνίες του, να μου κόψει τη μύτη, αποκρίθηκε ο μπαρμπα-Τάσος και χασμουρήθηκε δυνατά· δε θ' αφήσω πια το χουζούρι μου να στέκω τόσες ώρες ορθός, όχι!

Όλα τούτα τα 'χω δει και ξαναδεί, μπούχτισα!

Ο παπα-Γιάνναρος προχώρεσε στη μέση της εκκλησιάς.

- Ακουστέ, παιδιά μου, είπε· εφτά πατωσιές έχει ο ουρανός, εφτά πατωσιές η γης, και το Θεό δεν τον χωρούνε· μα η καρδιά του άνθρωπου τον χωράει· έχετε το λοιπόν το νου σας να μην πληγώσετε καρδιά ανθρώπου, γιατί εκεί μέσα βρίσκεται ο Θεός.

Οτεц Ιανναρος πρισταληνονα σμοτρελ на них; ему очень хотелось увидеть улыбку, пусть и мимолетную, увидеть свет в их глазах, отблеск Христова присутствия.

Он смотрел на них, смотрел, уже заканчивалась первая воскресная всенощная, но лица кастеллианцев не размягчались. Напрасно муки Господа стучались в их сердца – сердца их не открывались, и Христос оставался снаружи, не находя крова.

Стыд и негодование обуяли отца Яннароса, и когда всенощная закончилась и кастеллианцы собирались уходить, он протянул руку и остановил их.

- Постойте, христиане, – воззвал он. – Я должен вам кое-что сказать. Сельчане нахмурились. Стаматис и Барба Тассос, два деревенских старосты, которые стояли на входе в церковь, продавая свечки, повернулись друг к другу.

- Почему он не отпускает нас по домам? – сказал Стаматис Тассосу. – Я хочу спать. А ты?

- Пусть он мне нос отрежет, если я еще когда-либо появлюсь на его всенощной, – ответил Барба Тассос и громко зевнул. – Я больше не променяю свою постель на то, чтобы прийти сюда и столько часов стоять, нет уж!

Я всё это видел-перевидел, хватит!

Отец Яннарос встал посередине церкви:

- Послушайте, дети мои, – сказал он, – небо имеет семь ступеней, как и земля, но все они недостаточно велики, чтобы вместить Бога; но сердце человека способно Его вместить. Держите это в уме и не пораньте ничьего сердца, ибо внутри него пребывает Господь.

Μα εσείς, Καστελιανοί, αλίμονο σας, τίποτ' άλλο δεν κάνετε, δουλεύετε μεροκαματιάρηδες στο Σατανά και σκοτώνετε τ' αδέρφια σας.

Ως πότε, αφορεσμένοι; 7εν ντρέπεστε; δε λυπάστε το Θεό, που μπαίνει απόψε στην Ιερουσαλήμ να σταυρωθεί για το χατίρι σας;

Κι αν δε λυπάστε το Θεό, αν δε φοβάστε το Θεό, δε φοβάστε και την Κόλαση; Εκεί μέσα θα βράξετε, αδερφοφάδες, στην πίσσα, στους αιώνες των αιώνων.

- Αυτά να τα λες στους αντάρτες, παπά! ακούστηκε μια φωνή ξαγριεμένη.

- Αυτά να τα λες στον αντάρτη το γιο σου! ακούστηκε μια άλλη φωνή.

- Αχ, να 'ταν ν' ακουστεί η φωνή μου κι απάνω στα βουνά, στους αντάρτες, και στον, κάμπο, στους αφεντάδες, και πέρα στον κόσμον όλον αναστέναζε ο παπα-Γιάνναρος. Μά 'ναι μικρή η μάντρα μου, ένα σωρουλάκι πέτρες, ο Κάστελος, σε αυτόν τα λέω!

Μα τα πρόσωπα των Καστελιανών έμεναν σκοτεινά' του κάκου ο παπα-Γιάνναρος παρακαλούσε και φοβέριζε, Θεός, Κόλαση, οι αιώνες των αιώνων, όλα αυτά τους φαίνονταν μακριά πολύ, δεν ήρθε ακόμα η ώρα τους· όταν Θα 'ρθει, βλέπουμε' τώρα τον τελευταίο καιρό, με τους αντάρτες, είχαν άλλες έγνοιες· κι ο πρώτος δημογέροντας του χωριού, ο γερό-Μάντρας, ζύγωσε τον παπα-Γιάνναρο, και το πονηρό τσιψιλιασμένο μάτι του ήταν γεμάτο φόνο:

- Καλά κι άγια τα λόγια σου, παπά μου, μα από το ένα αυτί μας μπαίνουν και βγαίνουν από το άλλο· ο νους κι ο λογισμός μας τώρα είναι άλλου: να φάμε τους αντάρτες! Να φάμε, παπά μου, τους αντάρτες κι ύστερα μας μιλάς για το Θεό.

Κατάλαβες, παπα-Γιάνναρε;

- Κατάλαβα, γερο-τοκογλύφο, του αποκρίθηκε με θυμό ο παπα-Γιάνναρος' κατάλαβα πως σας έχει όλους σας καβαλήσει ο διάολος.

- Και του λόγου σου σ'έχει καβαλήσει ο Θεός, άντιμίησε ο προεστός χαχαρίζοντας· τι μας

Но вы же, кастеллианцы, увы, ничем иным не заняты, кроме как работой на сатану, убивая своих братьев.

Доколе, проклятые? Вам не стыдно? Вам не жаль Господа, который сегодня входит в Иерусалим, чтобы быть распятым ради вас?

И если вам не жаль Еgo, если вы не боитесь Еgo, может, вы и ада не боитесь? Гореть вам в нем, братоубийцы, гореть в смоле на веки-вечные.

- Скажи это мятежникам, отец! – раздался раздраженный голос.

- Скажи это своему сыну-мятежнику! – послышался другой голос.

- Ах, если б только мой голос могли услышать мятежники в горах и господа на равнине и весь мир, - вздохнул отец Яннарос. – Но моя паства мала, это всего лишь Кастелло, горстка камней, – с нею я и говорю!

Лица кастеллианцев оставались мрачными; отец Яннарос грозил и умолял напрасно. Бог, ад, веки-вечные – всё это казалось им таким далеким; их час еще не настал; когда он придет – посмотрим; в последнее время из-за мятежников у них были другие заботы; к отцу Яннаросу подошел первый старейшина деревни, старик Мандрас, и его хитрые гноящиеся глаза были полны ненависти.

- Слова твои мудры и святы, отец мой, но они в одно ухо влетают, а из другого вылетают. Наши умы и мысли сейчас заняты другим – уничтожить мятежников! Когда мы их уничтожим, отец, тогда и говори нам о Боге.

Ты понял, отец Яннарос?

- Я понял, старый барыга, - гневно ответил отец Яннарос, - я понял, что всеми вами погоняет дьявол.

- А тобой, значит, погоняет Бог, - рассмеялся староста, - так о чём ты

<p>κοκορεύεσαι, το λοιπόν;</p> <p>- Θα τα πούμε στην άλλη ζωή, είπε ο παπα-Γιάνναρος φοβερίζοντας με το δάχτυλο του.</p> <p>- Απιαστα πουλιά χίλια στον παρά, παπα-Γιάνναρε, αποκρίθηκε αυτός- εδώ θα τα πούμε, εδώ, στον Κάστελο.</p> <p>Κι óταν éχεις γιο καπετάνιο του αντáρτικου, το καλό που σου θέλω, παπα-Γιάνναρε, σώπα!</p> <p>Ορίστε, άφού το θες, αρχίζω κιόλας και τα λέω!</p> <p>Κούνησαν τι κεφάλι οι Καστελιανοί, ευχαριστημένοι. Ό, τι κρατούσαν στο νου τους και δεν είχαν το κουράγιο να το πουν, ο προύχοντας τους ετούτος, ας είναι καλά, το λέει κι αλαφρώνουν. Μερικοί γέλασαν, άλλοι έβηξαν, άλλοι γρήγορα γρήγορα γλίστρηξαν κατά την πόρτα· απόμεινε με το Χριστο και τη θαματουργή Παναγιά στο τέμπλο και τους αγίους, μέσα στην εκκλησιά, ο παπα-Γιάνναρος ολομόναχος.</p> <p>- Χριστέ μου, μουρμούρισε. Χριστέ μου, πάλι σε σταυρώνουν οι άνθρωποι!</p> <p>III</p> <p>Ξημέρωσε ο Θεός τη Μεγάλη Δευτέρα, πρωΐ πρωΐ έπιασαν οι άνθρωποι δουλειά, άναψε το τουφέκι. Κατέβηκαν οι αντάρτες, ανέβηκαν οι φαντάροι κι οι Καστελιανοί, συναπαντήθηκαν μουγκρίζοντας μεσιτλαγιας του βουνού, άρχισαν με λύσσα να σκοτώνουν και να σκοτώνονται.</p> <p>Παράτησε ο παπα-Γιάνναρος το Χριστό στην εκκλησιά - τι ανάγκη έχει αυτός τους ανθρώπους? - έτρεξε στο βουνό να μεταλάβει τους ετοιμοθάνατους και να κουβάλαει στο χωριό τους λαβωμένους.</p> <p>Χαρά Θεού η σημερινή μέρα: ανοιξιάτικος ήλιος δροσερός, τα πρώτα αγκάθια στο βουνό είχαν ανθίσει' είχαν πιάσει πρωΐ πρωΐ κι οι μέλισσες δουλειά, τρυγούσαν τ' ανθισμένα αγκάθια και το νιούτσικο θυμάρι και</p>	<p>кукарекаешь?</p> <p>- Об этом мы поговорим в другой жизни, - сказал отец Яннарос, грозя ему пальцем.</p> <p>- Не сули журавля в небе, отец Яннарос, - возразил тот. – Мы обсудим это здесь, в Кастелло.</p> <p>И поскольку твой сын – предводитель мятежников, тебе лучше помалкивать – ради собственного же блага. Ты сам напросился – вот и получай.</p> <p>Довольные, кастеллианцы закивали головами. Их староста, благослови его Бог, высказал то, о чем они сами думали да не смели сказать, и теперь им полегчало. Одни засмеялись, другие закашляли, третьи быстро-быстро заскользили к выходу; отец Яннарос остался в церкви один, с Христом, святыми и чудотворной Девой в иконостасе.</p> <p>- Господи, Господи, - прошептал он, - они вновь распинают Тебя!</p> <p>III</p> <p>Наступил рассвет понедельника Страстной седмицы; загремели ружья – люди с утра пораньше принялись за дело. Мятежники спускались, солдаты и кастеллианцы поднимались им навстречу, с ревом столкнулись они на горном склоне и начали яростно убивать и умирать.</p> <p>Отец Яннарос оставил Христа в церкви – какой прок был Ему от людей? – и побежал на гору, чтобы причастить умирающих и отнести раненых обратно в деревню.</p> <p>Это был день Божьей радости: прохладное весеннее солнце, на горе расцвели первые колючки; этим утром пчелы также с утра пораньше принялись за работу, они жужжали вокруг цветущих колючек и</p>
--	---

<p>συντάζουνταν να κάμουν μέλι.</p> <p>Έφτασαν και τα κοράκια απάνω από τους ανθρώπους, έφερναν γύρες, κάθιζαν απάνω στα βράχια, έβγαζαν βραχνές ανυπόμονες κραξιές να κάνουν γρήγορα οι άνθρωποι, να γίνουν κουφάρια, για να πέσουν απάνω τους, να πιάσουν κι αυτά δουλειά. Ολάκερη η πλάστη είχε ξυπνήσει και βιάζουνταν.</p> <p>Κι οι άνθρωποι, θαρρείς κι άκουγαν τα κοράκια, και χιμούσαν ο ένας απάνω στον άλλο, να σκοτωθούν. Στην αρχή πιάστηκαν με τα τουφέκια, ύστερα με τις ξιφολόγχες και στα στερνά με τα καντομάχαιρα, με τις γροθιές, με τα δόντια.</p> <p>Έπεφταν και βροντούσαν στις πέτρες τα κορμιά, έτρεχε από τον ένα ετοιμοθάνατο στον άλλο' ο παπα-Γιάνναρος, τους μεταλάβαινε, τους σφαλνούσε τα μάτια και τους διάβαζε την ευκή.</p> <p>«Συχώρεσε, Θεέ μου!» μουρμούριζε - «συχώρεσε κι αυτούς που σκοτώνουν κι αυτούς που σκοτώνονται, ή ρίξε φωτιά, κάψε μας όλους, να μην ντροπιάζουμε το πρόσωπο σου.»</p> <p>Κατά το μεσημέρι κρατούσε ο παπα Γιάνναρος στην αγκαλιά του το Λεωνίδα, βαριά λαβωμένο-ψυχομαχουσε· άνοιξε τα μάτια, κοίταξε τον παπα-Γιάνναρο, τον γνώρισε' έκαμε ν'ανοίξει τα χείλια, καπόιο λόγο ήθελε να του πει, δεν μπόρεσε ο κρουνός τινάχτηκε το αίμα από το στόμα του, και τα μάτια του αποβασίλεψαν.</p> <p>Ένας φαντάρος έτρεξε, έσκυψε, έψαξε, έβγαλε από την τσέπη του σκοτωμένου ένα τετράδιο, το 'χωσε στον κόρφο του:</p> <p>Mou to 'χε παραγγείλει, γέροντα μου, είπε στον παπα-Γιάνναρο που τον κοίταζε ξαφνιασμένος· ψυχανεμείζουνταν το θάνατο του' να το δώσω, λέει, του δάσκαλου.</p> <p>Έσκυψε ο φαντάρος, ανασπάστηκε το νεκρό κι άρπαξε με λύσσα το τουφέκι του και χίμηξε ουρλιάζοντας κατά τον ανήφορο.</p>	<p>свежего тимьяна, готовясь делать мед.</p> <p>Прилетели и стервятники – кружили в небе над людьми, усаживались на скалы и хрюплю и нетерпеливо кричали людям поскорее превратиться в трупы, дабы стервятники могли налететь на них и тоже взяться за свое дело. Все Божьи создания уже проснулись и торопились.</p> <p>И люди, словно прислушиваясь к стервятникам, яростно набросились друг на друга. В ход сначала шли ружья, затем штыки, а под конец уже ножи, кулаки и зубы.</p> <p>Тела с грохотом падали на камни; отец Яннарос метался от одного умирающего к другому, причащая их, закрывая им глаза, читая заупокойную.</p> <p>«Прости их, Господи, - бормотал он, - прости и убийц, и убитых, или же метни огонь и сожги нас всех, чтобы мы боле Тебя не позорили».</p> <p>К полудню отец Яннарос сжимал в своих руках тяжелораненого Леонидаса. Юноша умирал; он открыл глаза, посмотрел на священника, узнал его и попытался разомкнуть губы, желая что-то сказать, но кровь хлынула у него изо рта, и глаза его померкли.</p> <p>Подбежал другой солдат, опустился перед ним на колени и обыскал труп; вытащив из кармана умершего тетрадь, он сунул ее за пазуху.</p> <p>- Он просил меня передать это школьному учителю, - сказал солдат отцу Яннаросу, взиравшему на все это с изумлением. – Он предчувствовал свою смерть.</p> <p>Солдат склонился над трупом, поцеловал его, а затем схватил свое ружье и с криком устремился вверх по склону.(Collapse)</p>
---	---

Ο Βάσος ο φαντάρος είχε ζωντοπιάσε». έναν αντάρτη· του 'χε καρφώσει το μαχαίρι στην πλάτη και τον είχε ρίξει χάμω· κύλησε κι αυτός μαζί του, πάλεψαν, έλυσε ο Βάσος τη ζώνη από τη μέση του, του 'δεσε τα χέρια· είχε πάρει τέλος η μάχη, οι αντάρτες σκαρφάλωναν πάλι στην κορφή, οι φαντάροι κατέβαιναν στην καζέρνα'τέλειωσε το μεροκάματο.

Ξαναμμένος από τα αίματα που είδε κι από την τρομάρα που πέραιε, ο Βάσος χτυπούσε με λύσσα το δεμένο αντάρτη του με τον υποκόπανο, τον έφτυνε, τον έβριζε και κατηφόριζαν.

Ίσκιος γλυκός κατέβηκε στον κόσμο, κάψα πολλή όλη τη μέρα και τώρα δροσέρευε η γης κι ανάσαινε το αίμα έτρεχε από την πληγή του αντάρτη, μια αρβύλα του είχε φύγει, άρχισε κι από το πληγιασμένο πόδι του να τρέχει το αίμα.

Κουράστηκε ο Βάσος να χτυπάει με τον υποκόπανο, άρπαξε από το μπράτσο τον αντάρτη, του 'δωκε μια, τον κάθισε χάμω οι φαντάροι τον είχαν προσπεράσει, θα ζύγωναν πια στην καζέρνα.

- Εδώ θα ξαποστάσω μια στάλα, κάθου εδώ και μην κουνήσεις' μην κουνήσεις, κακομοίρη, σ' έφαγα!

Είπε, διπλογονάτισε πίσω από ένα βράχο, έβγαλε από το γυλιό του ένα ξεροκόμματο ψωμί, άρχισε να μασουλίζει· πεινούσε.

Σήκωσε ύστερα το παγούρι του, το ανάγειρε στο στόμα, διψούσε: ο δεμένος αντάρτης κοίταζε το παγούρι με λαχτάρα - ως τη στιγμή ετούτη δεν είχε βγάλει αχνα, μα τώρα δε βάσταξε:

- Αν είσαι άνθρωπος, είπε, δώσ' μου και μένα μια καίγουμαι.

Ο Βάσος τον κοίταξε' σα να τον έβλεπε για πρώτη φορά' παιδί αμούστακο, άσκημο, μυτερό μουσούδι σαν τσακαλιού και τα μάτια του μικρά, γεμάτα τρόμο· κοίταξε τα δεμένα χέρια του, όλο ρόζους· τα φυσεκλίκια του, σταυρωτά απάνω στο στήθος του, ήταν

Солдат Васос взял в плен мятежника; он ударил его в спину ножом и сбил с ног; вместе они покатились по земле, отчаянно борясь, а затем Васос снял у себя с пояса ремень и связал пленному руки. Мятежники взобрались обратно на гору, солдаты спустились в казарму, бой окончился – на сегодня дело было сделано.

Обезумевший от увиденной крови и пережитого страха, Васос осыпал связанного мятежника проклятиями, плевал в него и яростно колотил его ружейным прикладом, пока они спускались с горы.

Благодатная тень пала на землю; день выдался знойным, и теперь земля, почувствовав прохладу, вздохнула с облегчением. Из раны мятежника струилась кровь, он потерял ботинок, начала кровоточить и его раненая нога.

Устав колотить прикладом, Васос схватил пленного за руку и толкнул его на землю. Солдаты ушли вперед, и, по всей видимости, уже подходили к казарме.

- Я немного отдохну, - сказал он. – Сиди тут и не шевелись. Не шевелись, несчастный, а то я тебя убью.

Он опустился на колени за валуном, вытащил из своего ранца кусок черствого хлеба и начал медленно жевать – ему хотелось есть.

Затем он поднес к губам флягу с водой – ему хотелось пить. Мятежник с мольбой уставился на флягу - до этого он не издавал ни звука, но больше не в силах был молчать.

- Если ты человек, - сказал он, - дай глотнуть и мне. Я весь горю.

Васос посмотрел на него, словно впервые увидел: безусый юнец, неказистый, с вытянутой как у шакала мордой и маленькими глазками, полными ужаса. Васос поглядел на его связанные руки, что были все в мозолях, на пустые патронташи,

αδειανά· θα 'χε ρίξει όλα τα φυσέκια του, μα το τουφέκι του το είχε αρπάξει ο Βάσος και το 'χε κρεμασμένο στον ώμο του δίπλα στο δικό του.

- Αν είσαι άνθρωπος, ξανάπε ο νέος, δώσ' μου και μένα μια ρουφιά' μια ρουφιά μονάχα, καίγουμαι.

Ο Βάσος γέλασε:

- Πούλησες την Ελλάδα, προδότη, και τώρα μου ζητάς νερό; Να σκάσεις! είπε, στούμπωσε πάλι το παγούρι και το κουνούσε ομπρός στο διψασμένο, χαχαρίζοντας.

- Δεν έχεις μάνα, είπε αυτός κλαψουριστά; δεν έχεις αδέρφια, δεν είσαι άνθρωπος;

- Σκασμός! Εγώ, μωρέ, είμαι άνθρωπος, μα εσύ 'σαι σκύλος!

Αρπάξε μια πέτρα και του την πέταξε:

- Να ένα κόκαλα, γλείψε το!

Έτριξε ο νέος τα δόντια του, δε μίλησε.

Ο Βάσος ακούμπησε στο βράχο, έβγαλε τις αρβύλες του,.. τα πόδια του είχαν αναψει' δροσέρεψε λίγο· κοίταξε κάτω το χωριό, είχαν ξεσπάσει τώρα φωνές και κλάματα από τα σπίτια, έκλαιγαν τους σκοτωμένους.

Ο ήλιος είχε από πολλήν ώρα βασιλέψει, το βουνό είχε γίνει καταγάλαζο ανάμεσα από δυο βράχους έλαμψε δροσερός, χαρούμενος, ο Αποσπερίτης.

Στράφηκε ο Βάσος στο νέο' τον σκούντηξε με το γυμνό του ποδάρι· καπόιο παιχνίδι θα σκαρφίστηκε ο νους του και τα μάτια του γελούσαν.

- Γάβγισε, μωρέ μπολσεβίκο, του "πε, σκύλος δεν είσαι; γάβγισε και θα σου δώσω μια γουλιά νερό.

Ο νέος ανατινάχτηκε· γούρλωσε τα μάτια, κοίταξε το φαντάρο που γελούσε.

- Ομπρός ντε, γάβγισε, γάβγισε! του φώναξε αυτός.

скрещенные на его груди – пленный, видимо, израсходовал все свои пули; ружье его еще прежде отнял Васос и повесил себе на плечо рядом со своим собственным.

- Если ты человек, - повторил юноша, - дай глотнуть и мне, всего один глоток. Я горю.

Васос рассмеялся:

- Предатель, ты продал Грецию, а теперь просишь у меня воды? Заткнись! Он закупорил флягу и со смехом потряс ею перед лицом умирающего от жажды человека.

- У тебя что, нет матери? – всхлипнул тот, - нет братьев-сестер? Ты что, не человек?

- Молчать! Я-то человек, но ты – пес! - он схватил камень и швырнул его пленному. –

Вот тебе кость, лижи ее!

Раненый скрипнул зубами, ничего не ответив.

Васос прислонился к валуну и снял ботинки, чтобы охладить свои пылающие ноги; он глянул вниз на деревню: из домов неслись крики и плач – там оплакивали убитых.

Солнце село уже несколько часов назад, гора стала лиловой, промеж двух скал ярко сияла первая вечерняя звезда.

Васос повернулся к пленному и пнул его своей босой ногой; глаза его смеялись – он придумал себе забаву.

- А ну, полай, большевик, - сказал он. – Ты же пес? Вот и полай, и я дам тебе глоток воды.

Юноша вздрогнул, вытаращив глаза и уставившись на смеющегося солдата.

- Эй, давай, гавкой, гавкой! – закричал Васос.

Η πνοή του νέου πιάστηκε· ξαφνικά ένιωσε τη μαχαιριά στην πλάτη, κι ο πόνος τον θέρισε.

- Γάφ! γάφ! έκανε ο Βάσος γελώντας· γάφ! γάφ! να το παγούρι, γάβγισε, μωρέ!

- Ντρέπουμαι... μουρμούρισε ο νέος.

- Τότε λοιπόν, ψόφησε! Έχεις μάνα;

Ο νέος ανατρίχιασε· τα μάτια του θάμπωσαν, άπλωσε το λαιμό, κοίταξε πέρα, μακριά, ποιος ξέρει, κατά το χωριό που, γεννήθηκε, κατά τη μάνα του, κι άρχισε άγρια, πονεμένα, σα σκυλί που το δέρνουν, να γαβγίζει. Γάβγιζε και δεν ήθελε πια να σταματήσει, άντιχτυπούσε το γάβγισμα του στα βράχια, κάτω από το χωριό τα σκυλιά του αποκρίθηκαν, σηκώθηκε σύθρηνο.

Η καρδιά του Βάσου πιάστηκε, κόπηκε το γέλιο του· τέτοιο πόνο, τέτοιο γάβγισμα δεν είχε ακούσει ποτέ του' τινάχτηκε ομπρός, έφραξε με την άπαλάμη του το στόμα που γάβγιζε.

- Σώπα, μωρέ, ούρλιασε, σκάσε!

Φούχτωσε το παγούρι, του το σφήνωσε στα ξεραμένα χείλια:

- Πιες!

Ο νέος δάγκασε τη ρώγα λιμασμένος, έπινε, έπινε, ζωντάνευε· μα τα κλάματα του έτρεχαν ακόμα.

- Φτάνει! έκαμε ο φαντάρος και του ξεσφήνωσε από τα δόντια το παγούρι. Τον κοίταξε, και μια στιγμή το σπλάχνο του κουνήθηκε.

- Σέ ντρόπιασα, ε; του 'πε σπλαχνικά.

- Δεν έχει άλλο παιδί η μάνα μου, αποκρίθηκε ο νέος. Σώπασαν κι οι δύο· ο Βάσος ένιωσε παράξενο βάρος στην καρδιά του.

- Ποιος είσαι; ρώτησε· τα χέρια σου είναι

У юноши перехватило дыхание; он снова почувствовал нож в спине, и его захлестнула боль, а Васос со смехом продолжал:

- Гав-гав! Вот фляга, гав-гав! Гавкай, недоумок!

- Мне стыдно... - пробормотал парень.

- Тогда подыхай! У тебя есть мать?

Юноша содрогнулся, глаза его потускнели; он вытянул шею, глядя вдаль – бог знает куда, наверно в сторону своей деревни. И тогда он начал лаять – это был лай побиваемой собаки, дикий, полный боли. Он всё лаял и лаял, не останавливаясь, – звуки эхом отражались от скал, – и ему ответили собаки из деревни внизу; поднялся вой.

Сердце Васоса сжалось, смех его затих; никогда прежде он не слышал такого лая, такой боли. Он бросился вперед и зажал ладонью рот пленного.

- Прекрати, недоумок, - зашипел он. - Замолчи!

Он схватил свою флягу и сунул ее пленному промеж пересохших губ.

- Пей!

Раненый жадно закусил горлышко; он пил, и пил и возвращался к жизни, но слезы его всё бежали.

- Хватит! – солдат вырвал флягу из его зубов; он смотрел на своего пленника и на мгновение был тронут его видом.

- Я опозорил тебя, да? – спросил он участливо.

- У моей матери нет другого ребенка, - ответил юноша. Они оба смолкли; Васос ощутил странную тяжесть на сердце.

- Кто ты? – спросил он. – Твои руки все в

γεμάτα ρόζους· τι δουλειά κάνεις;
- Εργάτης.

- Και γιατί πήρες το τουφέκι; τι σου 'φταιξε, μωρέ, η Ελλάδα; Μιλούσε, κι όσο μιλούσε άρχισε πάλι ν' ανάβει.

- Τι σου 'φταιξε· η Ελλάδα, τι σου 'φταιξε η Θρησκεία; Γιατί; γιατί; κόλλησε το μούτρο του απάνω στο μούτρο του νέου και φώναξε.

- Δούλευα, αποκρίθηκε ο νέος, δούλευα και πεινούσα· πεινούσε κι η μάνα μου, γηρά γυναίκα· το άδικο μ' έπνιγε, και μια μέρα στη φάμπρικα σήκωσα φωνή.

Δικαιοσύνη! Δικαιοσύνη! ως πότε, μωρέ παιδιά, θα δουλεύουμε και θα πεινούμε; φώναξα, κι όλοι, αφεντικά κι εργάτες, χύθηκαν απάνω μου και με πέταξαν με τις κλοτσιές στο δρόμο.

Έσφιξα κι εγώ τότε τη γροθιά μου και πήρα το βουνό. Εκεί απάνω, είχα ακουστά, πολεμούν για τη δικαιοσύνη.

- Και βρήκες, μωρέ κοκορόμυαλε, απάνω στο βουνό τη δικαιοσύνη;

- Όχι, σύντροφε, ακόμα· όμως βρήκα την ελπίδα.
- Ποιαν ελπίδα;

- Πώς μια μέρα θα 'ρθει η δικαιοσύνη. 7ε θα 'ρθει μοναχή της, δεν έχει πόδια' εμείς θα τη σηκώσουμε στους ώμους μας και θα τη φέρουμε.

Ο Βάσος έσκυψε το κεφάλι, έπεσε σε λογισμούς· θυμήθηκε το σπίτι του, θυμήθηκε τις τέσσερεις άδερφάδες του, που έμεναν στο ράφι ανύπαντρες· χρόνια και χρόνια δούλευε μαραγκός να μαζέψει λίγα λεφτά να τις παντρέψει δούλευε, δούλευε, τι κατάφερε; μεροδούλι μεροφάι, τίποτα δεν περίσσευε.

Κι ήταν τέσσερεις, τον κοίταζαν στα μάτια πικραμένες, όλο παραπόνο. Η πρώτη, ή Αριστέα, είχε πια μαραθεί' έπεσαν τα στήθια της, αφού του κάκου περίμεναν, τόσα

μοζολιά. Κем ты работаешь?

- Я рабочий.

- И зачем ты взялся за оружие? Чем Греция провинилась перед тобой? – говорил Васос, снова наливаясь гневом.

– Что ты имеешь против своей страны, против религии? Почему? Почему? – кричал он в лицо пленному.

- Я работал, - ответил юноша. – Я работал и голодал; голодала и моя мать, старая женщина. Такая несправедливость душила меня, и однажды на заводе я возвысил голос.

«Справедливости! Справедливости! – кричал я. – Доколе еще мы будем работать впроголодь?» И все – начальство, даже остальные рабочие – набросились на меня и вышвырнули на улицу.

Тогда и я сжал кулаки и ушел в горы, ибо здесь, как я слышал, сражаются за справедливость.

- Ну и нашел ты в горах справедливость, идиот?

- Нет, товарищ, пока нет. Но я нашел надежду.
- Какую-такую надежду?

- Что справедливость однажды наступит. Но самой ей не прийти, у нее нет ног; мы поднимем ее и на своих плечах принесем сюда.

Васос опустил голову, погрузившись в раздумья; он вспомнил дом и четырех своих незамужних сестер. Долгие годы он работал плотником, чтобы скопить немного денег и выдать их замуж. Он все работал и работал, а чего он добился? Скудного заработка хватало лишь на еду, не более.

А сестер было четверо, они смотрели ему в глаза с горечью и осуждением. Старшая, Аристея, уже увяла; груди ее обвисли, напрасно ожидая все эти годы, что их кто-

χρόνια, ένα χάδι να στυλωθούν· χόντρυναν οι τρίχες στο απανωχείλι της, την πείραζαν κεφαλόπονοι, δεν μπορούσε να κοιμηθεί, κι είχε γίνει κακιά, όλο νεύρα.

Καπότε, χωρίς λόγο, την έπαιρναν τα κλάματα, έπεφτε κάτω και σκλήριζε. Ο πατέρας πέθανε γρήγορα, δεν πρόφτασε να την παντρέψει' κι ο Βάσος ήταν μικρός, δούλευε σ' ένα μαραγκούδικο, βιάζουνταν να γίνει μάστορας, να βγάλει λεφτά, να την προικίσει, μα δεν το αξιώθηκε· κι η Αριστέα τώρα τον καταριόταν, τον φώναζε ανάξιο κι αναίσθητο, ρίχνουνταν με τα νύχια της και τον γρατσούνιζε και ξεσπούσε σε θρήνο.

Η δεύτερη, η Καλλιρόη, ολημέρα στον αργαλειό, ύφαινε τα προυκιά της· είχε λιώσει, τα μαγουλά της βούλιαξαν, άρχισε κι αυτή να βγάζει μουστάκι, πρόβαινε το δειλινό στο κατώφλι, στολισμένη, πουδραρισμένη, μα κανένας δε γύριζε να τη δει· και τρύπωνε πάλι μέσα, έμπαινε στον αργαλειό, αμίλητη, κι ύφαινε τα προυκιά της.

Η τρίτη, η Τασούλα, ήταν έξυπνη, καμωματού, το στήθος της όρθιο, τα μάτια της γαρίδα και κοίταζε τους άντρες· αυτή ξεπόρτιζε, είχε φιλενάδες κι είχε βάλει στο μάτι ποιον να πάρει, έναν αγαθούλη ψιλικατζή, τον Αριστειδάκη, και πηγαινόρχουνταν μπροστά από το μαγαζάκι του και κουνούσε τους γοφούς της.

«Δεν τη φοβούμαι αυτή» συλλογίζουνταν ο Βάσος «δεν περιμένει να 'ρθουν να την πάρουν πάιρνει αυτή με το σπαθί της.

Κι η τέταρτη, η Δροσούλα, είναι ακόμα μικρή, πάει στο σκολειό, θα γίνει, λέει, δασκάλα. Δεν τη φοβούμαι κι αύτή' τίς μεγάλες συλλογιέμαι' πρέπει να μαζέψω λεφτά, να τις παντρέψω, να μην έχω το κρίμα τους στο λαιμό μου. Πρέπει, πρέπει...

Να προφτάσω κι εγώ τη γυναίκα που αγαπώ, να μην τη χάσω' πως να παντρευτώ, Θεέ μου, πως να παντρευτώ πριν τις παντρέψω και τις

το πριλασκατ; над верхней губой ее разрослись волосы, она мучилась головными болями и бессонницей и стала раздражительной и нервной.

Часто она начинала беспричинно плакать, с криками падала наземь. Их отец рано умер, не успев выдать ее замуж, а Васос был тогда еще мальчишкой, работал в столярной мастерской, торопясь поскорее выбраться из подмастерьев, чтобы получать больше и накопить ей на приданое, но у него ничего не вышло, и Аристея теперь проклинала его; она называла его бесчувственным неумехой, бросалась на него и царапала своими ногтями, а затем разражалась рыданиями.

Вторая сестра, Каллироя, целыми днями сидела за ткацким станком, готовя себе приданое; она тоже увяла, щеки ее запали, у нее тоже отрастали усы. На закате она выходила на порог, нарядная и напудренная, но никто и головы не поворачивал в ее сторону, поэтому она забивалась обратно в дом, молча садилась за свой станок и ткала свое приданое.

Третья, Тасула, была умной и кокетливой; груди ее стояли, глаза никогда ничего не упускали, и она без смущения глядела на мужчин. Она часто выходила гулять со своими подругами и положила глаз на Аристидиса, простодушного лавочника, и потому прохаживалась перед его магазинчиком, покачивая бедрами.

«За нее я не беспокоюсь, - думал Васос, - она не будет сидеть и ждать своего счастья. Нет, она с мечом в руках завоюет себе мужчину.

А четвертая, Дросула, еще мала, все еще ходит в школу; говорит, что хочет стать учительницей. За нее я тоже не беспокоюсь, я думаю о старших. Я должен накопить денег, чтобы выдать их замуж и снять со своей шеи эту тяжесть. Я должен, должен!

Чтобы я тоже мог жениться на той, которую люблю, пока не потерял ее. Но как я могу жениться, Господи, как я могу жениться,

τέσσερεις;»

Αναστέναξε· σήκωσε το κεφάλι, είδε μπροστά του το δεμένο αντάρτη· είχε κι αυτός σκυμμένο κάτω το κεφάλι και συλλογίζουνταν.

Έκαμε να του δώσει μιαν κλοτσιά, να τον βρίσει, να τον φτύσει, να ξεσκάσει· μα ευτύς το μετάνιωσε· η καρδιά του θαρρείς κι είχε μαλακώσει.

- Έ φουκαρά, είπε, φτωχός είσαι και συ σαν και μένα· παλεύεις και συ, κακομοίρη, και δεν ξέρεις ποιος σου φταίει· μα μπας και ξέρω κι εγώ;

Ο Θεός έδωκε στους φτωχούς τα μάτια μονάχα για στολίδι.

- Εγώ, σύντροφε, είπε ο νέος, αρχίζω και βλέπω· δεν καλο-ξεδιακρίνω ακόμα, μα αρχίζω και βλέπω, θα δεις και συ πως σε λένε, με το καλό;

- Βάσο, από τη Σάμο· μαραγκός.

- Έμενα Γιάννη, από το Βόλο.
- Έχεις αδερφάδες;

- Όχι, δόξα σοι ο Θεός' είμαι μοναχογιός και μοναχοπάιδι· ο κύρης μου πέθανε από το πιοτό, κι η μάνα μου, για να με θρέψει, ξενοδούλευε, έκανε μπουγάδες στα πλούσια σπίτια· τώρα πιάστηκε, δεν μπορεί να σαλέψει.

Κάθε μέρα βάζει ένα συγγενή της και μου γράφει, κι η καρδιά μου σκίζεται όταν διαβάζω τα γράμματα της. «Υπομονή, υπομονή, μάνα» της αποκρίνουμε «εσένα και μόνο συλλογιέμαι, γρήγορα θα γυρίσω.»
Αναστέναξε.

- Πότε; μουρμούρισε· πότε; Μπορεί και να μην την ξαναδώ· να, σήμερα παρά τρίχα, Βάσο, να με σκοτώσεις.

Ο Βάσος κοκκίνισε, έκαμε να μιλήσει μα τι να πει; πως να το πει; το μυαλό του είχε σαστίσει· έβλεπε τη γριά μάνα του παιδιού, την

если сначала не выдам замуж этих четырех?»

Он вздохнул, поглядел на связанного мятежника; тот сидел, опустив голову и погрузившись в раздумья.

Васос хотел его пнуть, оскорбить, плюнуть в него, дабы успокоиться, но передумал; его сердце как будто смягчилось.

- Эх, бедолага, - сказал он, - ты погряз в бедности, как и я; ты тоже сражаяешься, несчастный, и не знаешь, кого винить, но, думаешь, я знаю?

Бог дал бедным глаза только лишь для красоты.

- Но я начинаю видеть, товарищ, - ответил юноша, - я пока не всё могу четко различить, но я начинаю видеть. Скоро и ты увидишь. Как тебя зовут?

- Васос, плотник из Самоса.

- Яннис. Я из Волоса.
- У тебя есть сёстры?

- Нет, слава Богу. Я единственный сын и единственный ребенок, мой отец умер от пьянства, а мать работала прачкой, чтоб меня прокормить. Она стирала в богатых домах, а теперь тело ее окостенело – она не в состоянии пошевельнуться.

Каждый день она просит родственников написать мне, и моё сердце разрывается, когда я читаю ее письма. «Терпение, матушка, терпение, - всё повторяю я ей, - я думаю о тебе каждый миг и скоро вернусь», – он вздохнул.

- Но когда? – продолжал он, - когда? Возможно, я больше не увижу ее. Вот, например, сегодня я был на волосок от смерти, ты чуть не убил меня, Васос.

Солдат покраснел; он хотел ответить, но что он мог сказать? Какие найти слова? Разум его пришел в смущение; он видел

παράλυτη, έβλεπε τις τέσσερεις άδερφάδες, τις ανύπαντρες, έβλεπε τα τέσσερα ροζωμένα χέρια που τα 'χε φάει η δουλειά, χωρίς όφελος, μούγκρισε, αγριεύτηκε. Και χωρίς να ξέρει τι κάνει, πετάχτηκε απάνω, φόρεσε τις αρβύλες του, έσκυψε στο δεμένο αντάρτη, του 'λυσε τα χέρια.

- Αιντε στο διάολο, του φώναξε, φεύγα!
- Λεύτερος;

- Φεύγα, σου λέω!
Το πρόσωπο του νέου φωτίστηκε· άπλωσε το χέρι:

- Βάσο, είπε, αδερφέ μου...

Μα ο άλλος δεν τον άφήκε να τελειώσει.

- Φεύγα, σου λέω! ξαναβρουχήθηκε, θαρρείς και βιάζουνταν να τον διώξει προτού ν' αλλάξει γνώμη. - Θα μου δώσεις το τουφέκι; έκαμε ο νέος.

Ο Βάσος δίστασε· ο νέος είχε απλώσει το χέρι με λαχτάρα και περίμενε.

- Το λοιπόν; έκαμε.
- Πάρ' το!

Άρπαξε ο νέος το τουφέκι, το κρέμασε στον ώμο, στράφηκε κατά την κορφή του βουνού.

Ο Βάσος τον κοίταξε ν' ανεβαίνει, σκυφτός, αγκομαχώντας, θα πονούσε· είδε τη ράχη του γεμάτη αίματα.

- Στάσου! του φώναξε.
Έβγαλε από το γυλιό του ένα επίδεσμο, ζύγωσε τον αντάρτη · του 'βγαλε το αμπέχοντο, το πουκάμισο, του'δεσε την πληγή.

- Φεύγα, του 'πε, μα γρήγορα, πριν να με καβαλήσει πάλι ο διάολος!

Ηρθε η νύχτα, είχε χωρίσει τους ανθρώπους· ακούστηκαν από μακριά τα τσακάλια.

Σωριάστηκε ξεπνεμένος ο παπα-Γιάνναρος στο πεζούλι της εκκλησίας, κι η καρδιά του, τα

ματήριον, σταρού και παραλιζαντηνη; ον
видел четырех своих незамужних сестер; он
видел две пары мозолистых рук, съеденных
трудом, не приносящим денег; он застонал,
им овладела дикая ярость, и едва сознавая,
что делает, он вскочил, натянул свои
ботинки, склонился над пленником и
развязал ему руки.

- Ступай к дьяволу, - закричал он. – Пошел!
- Я свободен?

- Ступай, говорю тебе!
Лицо молодого человека засияло; он
протянул солдату руку:

- Васос, брат мой...
Но тот не дал ему закончить:

- Пошел, тебе говорю! – прорычал он, будто торопясь его прогнать, пока не передумал.
- Ты отдашь мне ружье? – спросил юноша.

Васос колебался; юноша ждал, в
нетерпении протянув руку.

- Ну? – повторил он.
- Забирай!

Юноша схватил ружье, повесил на плечо,
поворнулся и зашагал в сторону горы.

Васос смотрел, как тот, согнувшись, тяжело
дыша, поднимается на гору, - было видно,
что ему больно, что спина его в крови.

- Постой! – крикнул Васос, вытащил из
своего ранца бинт и направился к раненому;
снял с него китель, затем рубашку и
перевязал рану.

- Теперь ступай, - сказал он, - но поспеши,
пока мной вновь не овладел дьявол.

Наступила ночь, снова разделив людей;
вдалеке слышался лай шакалов.

Измученный отец Яннарос рухнул на
каменную скамью у церкви; его сердце,

χείλια του, το μυαλό του ήταν γεμάτα φαρμάκι.

«Χριστέ μου» μουρμούριζε «δεν μπορώ πια, αλήθεια σου λέω, δεν μπορώ!

Μήνες και μήνες σου φωνάζω, γιατί δε μου αποκρίνεσαι; Δεν έχεις παρά ν' απλώσεις το χέρι σου από πάνω τους και θα γαληνέψουν γιατί δεν το απλώνεις;

Ο, τι γίνεται στον κόσμο γίνεται γιατί το θες· γιατί θες το σκοτωμό μας;»

Ρωτούσε ο παπά Γιάνναρος, μα κανένας δεν απόκρινουνταν ησυχία, γαλήνη, κάπου κάπου μονάχα στεναγμοί και κλάματα γρικούνταν από τα σπίτια που είχαν σκοτωμένους· και κάπου κάπου τα τσακάλια μακριά που τους έτρωγαν.

Σήκωσε ο παπά- Γιάνναρος τα μάτια του στον ουρανό, κοίταζε πολλή ώρα, αμιλητος, τ' άστρα· κυλούσε ο Ιορδάνης ποταμός σαν ένα ποτάμι γάλα από τη μιαν άκρα τ' ουρανού ως την άλλη· ετούτη είναι η αληθινή Ζώνη της Παναγιάς, συλλογίστηκε, όλο γλύκα και σιωπή μεγάλη...

Αχ, να 'ταν να κατέβαινε και στη Γης και να την περιζώσει!

Δεν μπόρεσε ο παπά-Γιάνναρος να κλείσει μάτι όλη νύχτα· όλο και ρωτούσε το Θεό και περίμενε απόκριση ως τα ξημερώματα· τα ξημερώματα χτύπησε την πόρτα του μια γριά.

- Σήκω, παπά μου, του κλαψούρισε, σήκω κι ο γιος του μπαρμπα-Τάσου πεθαίνει, να τον μεταλάβεις.

Είχε λαβωθεί χτες στο βουνό, κι ο παπά- Γιάνναρος ο ίδιος τον είχε παραδώσει σε δυο χωριανούς να τον κουβαλήσουν στο χωριό· τον αγαπούσε γιατί 'ταν όμορφος και λιγομίλητος και πονούσε η καρδιά του τη φτώχεια· έπαιρνε κρυφά ψωμί από το σπίτι του κυρού του και το μοίραζε στους πεινασμένους.

губы и разум были полны яда.

«Господи, - пробормотал он, - я больше не могу; истинно говорю Тебе, я не могу!

Многие месяцы я взываю к Тебе – почему Ты мне не отвечаешь? Тебе достаточно лишь протянуть над ними Твою длань, и они усмиряются, так почему Ты бездействуешь?

Всё, что происходит в этом мире, происходит потому, что Ты этого желаешь; так почему ты желаешь нашего истребления?»

Но никто не отвечал на вопросы отца Яннароса. Тишина, спокойствие, изредка лишь вздохи и плач доносились из домов погибших; да еще слышался лай шакалов, что пожирали убитых.

Отец Яннарос поднял глаза к небу; тихо и пристально он всматривался в звезды. Небесный Иордан – Млечный путь – словно бы катил свои воды от одного края неба до другого. «Вот настоящий Пояс Богородицы, - подумал он, - ласковый и безмолвный.

Ах, если б только этот пояс спустился на землю и охватил ее!»

Всю ночь отец Яннарос не мог сомкнуть глаз, продолжая задавать Богу вопросы и ожидая ответа, пока не наступил рассвет, и в его дверь не постучала старуха.

«Вставай, отец, - запричитала она, - Вставай! Сын Барбы Тасоса при смерти, поспеши его причастить».

Тот вчера был ранен на горе, и отец Яннарос попросил двух сельчан отнести его в деревню. Он любил этого юношу, потому что тот был красивым немногословным парнем, чье сердце глубоко сострадало бедным; не раз он втихомолку выкрадывал из отцовского дома хлеб и раздавал его

Τον ἔλεγαν Σωκράτη. Ἐρχουνταν συχνά στο κελί του παπα-Γιάνναρου, για να μάθει κι αυτός να ζωγραφίζει· ζητούσε να βρει ξεπόρτι να ξεφύγει από τις φωνές του πατέρα του κι από το χωριό που τον πλαντούσε' σιγά σιγά, έμαθε να παίζει το πινέλο και πότε ζωγράφιζε αγίους, πότε όμορφες κοπέλες που έβλεπε στον ύπνο του· γιατί στον ύπνο του ούσες κοπέλες έβλεπε είχαν ρέψει από τη δουλειά κι από τη φτώχεια.

Η μάνα κάθουνταν πλάι στο γιο της, που 'χε σηκώσει ρόχο και πέθαινε.

Δεν έκλαιε· ήταν συνηθισμένη από θανάτους, είχε δει κι άλλα παιδιά της να πεθαίνουν κι ανίγια της κι αδέρφια· ήταν ο θάνατος ένας μουσαφίρης ταχικός του σπιτιού της, φίλος της οικογένειας, έμπαινε μέσα, διάλεγε, έπαιρνε κι έφευγε· ύστερα από λίγον καιρό ξανάρχουνταν.

Κι η γριά έβλεπε ένα ένα να φεύγει και ν' αδειάζει το σπίτι, είχε σταυρό τα χέρια και περίμενε τη σειρά της. «Πάρε με εμένα» τον παρακάλεσε μια φορά «μα μη μου πάρεις το Σωκράτη.»

Δεν ήξερε πως ο θάνατος είναι κουφός και δεν ακούει.

Κάθουνταν τώρα, έβλεπε το γιο της να φεύγει και κρατούσε ένα μαντίλι και του 'κανε αέρα να διώχνει τις μύγες. Έσκυβε απάνω του και του μιλούσε' του 'λεγε πόσοι και πόσοι σκοτώθηκαν ως τώρα στο βουνό και να μη στενοχωριέται, τώρα θα 'ρθει ο παπα-Γιάνναρος να τον μεταλάβει.

Του 'δινε ακόμα και παραγγελίες, τι να πει στους πεθαμένους χωριανούς, τώρα που θα κατέβαινε στον Άδη και θα μαζώνουνταν γύρα του να τον αναρωτούνε.

Κι άρχισε η γριά να του θυμίζει ποιοι παντρεύτηκαν, πόσα παιδιά έκαμαν, πως πήγαιναν κατά διαβόλου εφέτο τα γιδοπρόβατα, τρίχα δεν απόμεινε, όλα τα

голодным.

Его звали Сократис, и он часто приходил в келью отца Яннароса учиться рисовать; ему хотелось сбежать от отцовских окриков, из деревни, в которой он задыхался. Постепенно он научился обращаться с кистью, и вскоре уже писал святых, или красивых девушек, которых видел в своих снах – ибо единственными девушки, каких он видел наяву, были иссушены работой и нищетой.

Мать сидела подле сына, чье тяжелое дыхание теперь стало хриплым – он умирал.

Она не плакала; она привыкла к смерти, ей уже доводилось видеть смерть других своих детей, племянников и братьев. Смерть была частой гостью в ее доме, другом семьи; смерть приходила, выбирала, забирала того, кого хотела, и уходила, а через некоторое время возвращалась вновь.

И старая женщина смотрела, как они один за другим уходят, и как ее дом постепенно пустеет; скрестив руки, она ждала своей очереди. «Забери меня, – обратилась она как-то раз к смерти, – но не отнимай у меня Сократиса».

Она не знала, что смерть глуха и не слышит ее.

Теперь она сидела и смотрела, как уходит ее сын, держа в руках платок и отгоняя мух. Она наклонилась над ним и разговаривала с ним; она говорила ему, что на горе уже полегло великое множество, что ему не нужно беспокоиться, что отец Яннарос скоро придет его причастить.

Она даже наставляла его, что передать почившим односельчанам, ибо он спустится в Аид, и его там обступят с расспросами.

И старуха принялась напоминать ему, кто из деревенских женился, сколько детей у них уродилось, как овцы и козы в этом годы отправились к дьяволу, шерстинки не

'φαγαν οι κοκκινοσκούφηδες, κακό χρόνο να 'χουν.

Και πως ο γερο-Μάντρας πούλησε το σπίτι της κακομοίρας της Πελαγιάς που του χρωστούσε, και τώρα η άμοιρη γυρίζει στους δρόμους...

«Μα μην τους πεις πως χτύπησε την πόρτα μας κι έπεσε στα πόδια του κυρού σου να την αφήσει να κοιμάται στο στάβλο μας κι ο κύρης σου της έδωκε μια με το πόδι του και την έβγαλε έξω. Αυτό να μην τους το πεις, παιδί μου.»

Κι ο ετοιμοθάνατος αγκομαχούσε κι είχε τα μάτια του ανοιχτά, μα άρχισαν κιόλα να κάνουν γυαλί, δεν έβλεπε.

Δεν έβλεπε, δεν άκουε, μα η μάνα, σκυμμένη απάνω του, του 'λεγε, του 'λεγε, για να ξέρει τι θ' αποκριθεί στους μακαρίτες τους χωριανούς απόψε που θά μαζεύουνταν γύρα του και θα τον ρωτούσαν.

Απάνω εκεί ήρθε ο παπα-Γιάνναρος κι η γριά σώπασε· τραβήχτηκε στη γωνιά, σταύρωσε τα χέρια της και κοίταζε· κάπου κάπου με την άκρα του μανικιού της σκούπιζε τη μακρουλή μύτη της που έσταζε,

Ο παπα-Γιάνναρος δοκίμασε να μεταλάβει το άμοιρο παλικάρι, μα ανεβοκατέβαινε ο λαιμός κι από το λαβωμένο στόμα άναξερνιόταν το σώμα κι αίμα του Χρίστου με το αίμα του Σωκράτη.

Όρθιος από πάνω του ο γέροντας άρχισε να ψαλμουδάει τις νεκρώσιμες ευκές: Μετά πνευμάτων δικαίων τετελειωμένων την ψυχήν τον δούλου αον, Σώτερ, άνάπαναον...

Είχε ο παπα-Γιάνναρος συνηθίσει κι αυτός το θάνατο, στεγνά τα μάτια του κι η φωνή του δεν έτρεμε· μα δεν του το συχωρούσε' ποτέ να διαλέγει και να παίρνει τους νέους.

Κι η μάνα, άμα είδε πως όλα τέλειωσαν, έκαμε το σταυρό της, φίλησε το χέρι, του παπα και ξανακάθισε πλάι στο γιο της.

осталось – их сожрали краснобереточки, чтобы им пусто было.

И что старый Мандрас продал дом Пелагеи, потому что бедняжка задолжала ему денег, и теперь несчастная жила на улице.

«Но не говори им, что она приходила к нам и упала твоему отцу в ноги, умоляя его пустить ее спать в конюшню, а твой отец пнул ее ногой и выгнал прочь. Не говори им этого, мой мальчик».

Умирающий теперь задыхался; глаза его были открыты, но начали стекленеть; он уже ничего не видел.

Ничего не видел, не слышал, но мать продолжала говорить, склонившись над ним, дабы он знал, что сказать усопшим односельчанам, которые вечером обступят его со множеством вопросов.

В эту минуту появился отец Яннарос, и старуха умолкла; она забилась в угол и, скрестив руки, смотрела, время от времени вытирая краем рукава свой длинный хлюпающий нос.

Отец Яннарос начал было причащать несчастного парня, но у того шея заходила ходуном, и тело и кровь Христовы, смешавшись с кровью самого Сократиса, хлынули изо рта раненого.

Священник встал над ним и принялся читать похоронный псалом: «Ο σύντομον μετά την θανάτου, οι πνεύματα των δικαίων τετελειωμένων την ψυχήν τον δούλου αον, Σώτερ, άνάπαναον...

Отец Яннарос тоже привык к смерти; глаза его оставались сухими и голос не дрожал, но он не мог простить Смерти, что она выбирает молодых.

Когда мать увидела, что всё закончилось, она перекрестилась, поцеловала священнику руку и снова уселась рядом со своим сыном.

Αξαφνα πήραν τα ρουθούνια της, μέσα από το μαγερείο, μυρωδιά σαν κάτι να τηγάνιζαν, «θα βρήκαν μανιτάρια» συλλογίστηκε «θα τα τηγανίζουν, ας πάω να δώ.»

Σηκώθηκε, μπήκε στο μαγερείο' ήταν η μεγάλη κόρη της, η Στέλλα, που τηγάνιζε μανιτάρια· άπλωσε η γριά, πήρε μερικά στη φούχτα της, έκοψε και μια φέτα ψωμί, πεινούσε, γύρισε γρήγορα στο γιο της, κάθισε δίπλα του κι άρχισε σιγά σιγά να μασουλίζει.

Όταν πια έπαψε ο ρόχος, έσκυψε ο παπα-Γιάνναρος, έβαλε το χέρι στην καρδιά του νέου, δε χτυπούσε πια· ανασηκώθηκε κι είπε:

- Αναπαυτήκε.

Ευτύς η μάνα σάλιωσε δυο δάχτυλα της, έσκυψε κι άγγιξε τη γης κι έκλεισε τα μάτια του νεκρού, πρίν ξυλιάσουν.

Μπήκε μέσα κι η μεγάλη του αδερφή, πήρε ένα χαλίκι, χάραξε απάνω τρία γράμματα: I.X.N., Ιησούς Χριστός Νικάει, και το 'χωσε στη φούχτα του αδερφού της.

- Στο καλό, του 'πε, στο καλό, Σωκράτη μου, χαιρέτα μου τους πεθαμένους.

- Καλήν αντάμωση, γιόκα μου, ξεφώνισε τότε κι η γριά και σφούγγιξε τα μάτια της.

Βράδυ πια ο παπα-Γιάνναρος γύριζε, κατακουρασμένος, στο κοιψητήρι' παραχώθηκε κι ο νέος ετούτος στη γης, ξαναγίνηκε νερό και χώμα.

Ο μπαρμπα-Τάσος, ο κύρης του, ο πλούσιος δημογέροντας, λυπήθηκε να βγάλει από το κελάρι του ένα ψωμί, λίγες ελιές και μιαν μπουκάλα κρασί να μοιράσει μακαρία στους συγγενείς και φίλους του γιου του, που βρέθηκαν στη θανάτη.

«Δε με φτάνει ο πόνος μου, που έχασα το γιο μου» είπε στη γυναίκα του που τον μάλωνε «μόνο θα ξοδέψω άδικα το ψωμί, το κρασί και τις ελιές μου' με φτάνει ο ένας πόνος.»

Ее ноздри вдруг учуяли запах еды с кухни. «Они, видимо, нашли грибы, - подумала она, - и сейчас их жарят; пойду-ка посмотрю».

Она встала и пошла на кухню; Стелла, ее старшая дочь, действительно жарила грибы; старуха взяла пригоршню, отрезала себе кусок хлеба и поспешила обратно к своему сыну. Она проголодалась и теперь, усевшись рядом с телом, начала медленно жевать.

Когда хриплое дыхание, наконец, оборвалось, отец Яннарос наклонился и положил свою руку юноше на сердце; оно больше не билось. Он выпрямился и сказал:

- Скончался.

Поплевав себе на два пальца, мать преклонила колени, коснулась земли, затем встала и закрыла мертвому юноше глаза.

Вошла его старшая сестра; она взяла камешек, выщипала на нем три греческие буквы I.X.N., означающие «Иисус Христос побеждает», и засунула его брату в кулак.

- Прощай, - сказала она, - прощай, мой Сократис, передавай привет мертвым.

- До скорой встречи, мой мальчик! – громко закричала теперь старуха и вытерла свои глаза.

Был уже вечер, когда усталый отец Яннарос возвращался с кладбища; еще один юноша похоронен, снова превращаясь в землю и воду.

Его отец, Барба Тасос, богатый староста, пожалел выставить перед родственниками и друзьями своего сына, присутствовавшими на похоронах, бутылку вина и хлеб с маслинами, как того требует обычай.

«Мало того, что я лишился сына, – сказал он в ответ на упреки жены, - нужно еще переводить вино, хлеб и маслины? С меня хватит и одного горя».

Το σπλάχνο του παπα-Γιάνναρου σήμερα πάλι είχε γεμίσει θάνατο. Τη νύχτα είχε, όλη τη Μεγάλη Βδομάδα ετούτη, το Χριστό και τον προβόδιζε, κάθε βράδυ ένα βήμα και πιο πέρα, στον τάφο· τη μέρα είχε τους ανθρώπους.

«Αχ, να μπορούσα να ξαπλώσω κι εγώ·, να κλείσω τα μάτια μου» συλλογίζουνταν ως πήγαινε σπίτι του «να βγάλω από την ψυχή μου, ο 'πως βγάζουμε από το κορμί μας ένα λερωμένο πουκάμισο, να βγάλω από την ψυχή μου τις έγνοιες των ανθρώπων!

Να γνοιάζουμαι μονάχα για το γέρικο γαιδούρι· που το λεν παπα-Γιάνναρο, να το ταιζω όσο μπορώ, για να 'χει δύναμη, το κακόμοιρο, να σηκώνει την ψυχή μου.

Βαριά είναι η βλογημένη, βαριά πολύ, και το γαϊδούρι δε βαστάει και θα ξεσαμαρίσει.
Αγάντα, παπα-Γιάνναρε!»

Παραμιλούσε και πήγαινε. Οι πόρτες ήταν σφαλιχτές, σιωπή βαριά, οι άνθρωποι είχαν βαρεθεί πια να κλαίνε, σώπαιναν.

Πίσω από την καζέρνα ακούστηκε η τρουμπέτα, ο ήλιος βασίλευε, το βουνό είχε γίνει κατάμπλαβο μα τ' αστέρια ακόμα δεν είχαν προβάλει.

Δροσερό αγεράκι φύσηξε από την κορφή του βουνού, και μια στιγμή ο παπα-Γιάνναρος χάρηκε να το νιώσεν απάνω στο ιδρωμένο του κούτελο.

Μα εκεί που πήγαινε και κόντευε πια να φτάσει σπίτι του, στάθηκε απότομα.
Ένα μικρό παιδάκι μαραμένο από την πείνα, με πρησμένη χλωροπράσινη κοιλιά, ήταν μπρούμυντα ξαπλωμένο στη μέση του δρόμου, σκάλιζε με τα νύχια του τη γης κι έτρωε χόμα.

Στάθηκε τρομαγμένος ο παπα-Γιάνναρος και τα μάτια του βούρκωσαν.
Έσκυψε, το πήρε από το χέρι.

- Σήκω απάνω, παιδί μου, είπε· πεινάς;

Сегодня опять всё нутро отца Яннароса наполнилось смертью. Ночи этой Страстной недели он проводил, ступая рядом с Христом и всякий раз подводя Его на шаг ближе к могиле, а днем он провожал туда же людей.

«О, если бы я только мог прилечь и тоже закрыть глаза, - думал он по дороге домой. – Если бы я только мог снять со своей души людские заботы, как мы снимаем запачканную рубаху!

Беспокоиться лишь о своем теле, этом старом ослике по имени отец Яннарос, – откормить его, дабы у бедолаги хватило сил таскать мою душу.

Но благословенная душа тяжела, очень тяжела, и ослику не под силу нести эту ношу, он ее наверняка сбросит. Будь осторожен, отец Яннарос, - помедленнее!»

Так он шел, разговаривая сам с собой. Все двери в деревне были заперты, повсюду царила глубокая гнетущая тишина; люди устали плакать и затихли.

Из казармы раздался звук горна; солнце садилось, гора окрасилась в синий цвет, но звезды еще не появились.

С вершины горы подул прохладный ветерок, и отец Яннарос на миг обрадовался, почувствовав его на своем потном лбу.

Но, уже подходя к своему дому, он резко остановился: посреди дороги ничком лежал маленький мальчик, иссохший от голода, с распухшим бледно-зеленым животом; он рылся в земле, поедая ее.

Священник застыл в ужасе, глаза его наполнились слезами; он наклонился над мальчиком и взял его за руку.

- Дитя моё, встань, - сказал он. – Ты голоден?

- Όχι, έφαγα.
- Τι έφαγες;

Απλωσε το χεράκι του, του έδειξε το χώμα.
- Χώμα.

Ανακυκλώθηκε το αίμα του παπα-Γιάνναρου, μούγκρισε σιγά, σα να τον έσφαζαν.

«Άτιμος είναι ο κόσμος ετούτος» συλλογίστηκε «άτιμος, ἀδικος, Θεέ μου, πως τον κρατάς στην αγκαλιά σου και δεν τον τινάζεις κάτω να γίνει χίλια κομμάτια· να ξαναγίνει πάλι λάσπη και να πλάσεις καινούριο κόσμο καλύτερο;

Δεν είσαι πολυέσπλαχνος, δεν είσαι παντοδύναμος; Δε βλέπεις το παιδί ετούτο που πεινάει και τρώει χώμα;»

Έσκυψε ντροπιασμένος το κεφάλι, πήρε δρόμο.

- Εγώ φταίω, εγώ, μουρμούριζε, εμείς φταίμε, οι άνθρωποι, και τρώει το παιδί ετούτο χώμα, όχι, δε φταίς εσύ, Χριστέ μου, ήμαρτον!

Θυμήθηκε, κι η καρδιά του ράισε, μια φορά που πήγε στην Πόλη, να προσκυνήσει τον καινούριο Πατριάρχη· τον κάλεσε ένας παλιός φίλος του ραβίνος, αν θέλει, αν δεν το θεωρεί αμαρτία, να κοπιάσει στο σπίτι του, στην Οβραϊκή · γιόρταζαν την αρχιχρονιά τους, και μερικοί Οβραίοι αρτίστες θα 'παιζαν ένα μικρό δραματικό έργο, σχετικό με τη μεγάλη γιορτή τους.

Ο ραβίνος κάθισε δίπλα του και του ξήγούσε· κι άπ' όλα που είδε κι άκουσε, στην Οβραϊκή αυτή βραδιά, μερικά λόγια του καρφώθηκαν στη μνήμη, σα μαχαίρια* κι από τότε έτρεχε η θύμηση του αίμα.

Είχαν σκαρώσει μιαν πρόχειρη σκηνή στην κρεβατοκάμαρα του ραβίνου, τράβηξαν την αυλαία και πρόβαλε στη σκηνή ένας άντρας χλωμός, σκελεθρωμένος, και τραβούσε από το χέρι ένα παιδάκι.

Πίσω από την αυλαία άκούγονταν τραγούδια και γέλια, τ' αρχιχρονιάτικα τραπέζια ήταν

- Νет, я поел.
- И что ты ел?

Мальчик вытянул и показал свою ладошку:
- Землю.

Кровь бросилась в лицо отцу Яннаросу, он сдавленно застонал, будто нож вошел в его тело.

«Этот мир мерзок, - подумал он, - мерзок и несправедлив. Господи, как Ты можешь держать его в Своих руках вместо того, чтобы отшвырнуть и разбить на тысячу кусков? чтобы он снова стал грязью, из которой бы Ты слепил новый, лучший мир!»

Разве Ты не милосерден, разве Ты не всемогущ? Разве ты не видишь, что этот ребенок голодает и ест землю?»

Он склонил голову, устыдившись своей вспышки, и продолжил путь.

- Нет, Господи, это не твоя вина, - пробормотал он, - это я виноват, мы все виноваты в том, что этот ребенок ест землю.

С болью в сердце он вспомнил, как некогда ездил в Константинополь поклониться новому патриарху; один его старый друг раввин пригласил его в свой дом – если только христианский священник не сочтет это грехом; это был еврейский Новый Год, и несколько актеров-евреев должны были разыграть короткую пьесу, посвященную великому празднику.

Раввин сидел рядом с отцом Яннаросом и переводил; и из всего того, что отец Яннарос увидел и услышал, некоторые фразы кинжалами врезались ему в память, и с тех пор она кровоточила.

Сцену воздвигли в спальне раввина; раздвинулся занавес, и на сцене появился бледный скелетоподобный мужчина, ведущий за руку ребенка.

Из-за занавеса доносились песни и смех – праздничные столы уже были накрыты, и

<p>στρωμένα κι οι άνθρωποι έτρωγαν κι έπιναν και γλεντούσαν. Μερικοί πλούσιοι κοιλαράδες που κάθουνταν στο βάθος της σκηνής σηκώθηκαν:</p>	<p>люди ели, пили и веселились. Несколько богатых пузанов, сидевших в глубине сцены, поднялись на ноги.</p>
<p>«Τα τραπέζια είναι στρωμένα» είπαν «πάμε να φάμε!» Έφυγαν, κι απόμειναν ολομόναχοι ο χλωμός άνδρας με το παιδάκι του.</p>	<p>«Столы накрыты, - сказали они. – Идемте же пировать!» Они ушли, и бледный мужчина с ребенком остались одни.</p>
<p>«Πάμε σπίτι, μπαμπάκα» παρακαλούσε το παιδί. «Γιατί, παιδί μου; τι να κάμουμε;»</p>	<p>- Папочка, пошли домой, - взмолился ребенок. - Зачем, дитя моё? Что нам там делать?</p>
<p>«Πεινώ, πάμε σπίτι να φάμε!» «Ναι, ναι... Μα άκουσε, 7αβάκι μου· δεν έχουμε στο σπίτι τίποτα να φάμε.»</p>	<p>- Я голоден, пошли домой и поедим! - Ладно, ладно... но послушай, Давидик, дома совсем нечего есть.</p>
<p>«Ενα κομμάτι ψωμάκι.» «Μήτε ψίχουλο, Δαβάκι μου.»</p>	<p>- Даже кусочка хлеба? - Ни крошки, Давидик.</p>
<p>Το παιδί σώπασε. Ο πατέρας του του χάδεψε το κεφάλι, έσκύψε.</p>	<p>Ребенок умолк. Отец погладил его по голове и наклонился над ним:</p>
<p>«Δαβάκι, ξέρεις τι γιορτή είναι σήμερα;»</p>	<p>- Давидик, дитя моё, ты знаешь, какой сегодня праздник?</p>
<p>«Ναι.»</p>	<p>- Да.</p>
<p>«Για πες μου, Δαβάκι μου, τι κάμαμε σήμερα;»</p>	<p>- Тогда скажи мне, Давидик, что мы сегодня делали?</p>
<p>«Προσευχήθηκαμε, πατέρα.»</p>	<p>- Мы молились, отец.</p>
<p>«Ναι, κι ο Θεός, βλογημένο τ' ονομά του, τι έκαμε;»</p>	<p>- Да, и что сделал Бог, да будет благословенно Его имя?</p>
<p>«Μας συχώρεσε τις αμαρτίες μας.»</p>	<p>- Он простил нам наши грехи.</p>
<p>«Λοιπόν, Δαβάκι μου, άφού ο Θεός συχώρεσε τις αμαρτίες μας', πρέπει να 'μαστε χαρούμενοι, ε;»</p>	<p>- И раз Бог простил нам наши грехи, мы должны радоваться – а, Давидик?</p>
<p>Το παιδάκι σώπαινε.</p>	<p>Ребенок промолчал.</p>
<p>«Θυμάσαι, Δαβάκι μου, πέρυσι που ζούσε η μαμά σου, τραγουδούσαμε τότε στο τραπέζι μιαν καινούρια μελωδία, ένα τραγουδάκι το θυμάσαι;»</p>	<p>- Давидик, мальчик мой, в прошлом году, когда еще была жива твоя мама, мы пели за столом одну песенку; это была какая-то новая мелодия – ты ее помнишь?</p>
<p>«Οχι.»</p>	<p>- Нет.</p>
<p>«Να σου το θυμίσω εγώ τώρα. Μα τραγούδα κι εσύ μαζί μου...»</p>	<p>- Я тебе ее сейчас напомню – но и ты пой вместе со мною.</p>

Κι ο άντρας άρχισε με σπαραχτικά φωνή να τραγουδάει μια μελωδία. Μια θλιμμένη, απελπισμένη μελωδία που ξέσκιζε την καρδιά του ανθρώπου. Και το παιδί τραγουδούσε κι αυτό μαζί του κι έκλαιε.

Ο παπα-Γιάνναρος σφούγγιζε τα μάτια του με αγανάχτηση. Κοίταζε γύρα του μήπως τον είδε κανένας. Κρατήθηκε· μα η μελωδία ετούτη σήμερα ακόμα, ύστερα από τόσα χρόνια, του ξέσκιζε την καρδιά του. Σά να 'σπαζε η φτενή κρούστα που σκεπάζει τα σπλάχνα του ανθρώπου, καμωμένη από τις καθημερινές έγνοιες και τις βολικές άναντριες και τιναζουνταν, λευτερωμένη, η πλανταμένη ετούτη μελωδία, αβάσταχτη.

Ό,τι φοβερό ψυχανεμίζουνταν μέσα του, στα υπόγεια του σπλάχνου του, και δεν τολμούσε να το βγάλει στο φως και να το δει, η μελωδία ετούτη το λευτέρωσε, κι ο παπα-Γιάνναρος κοίταζε τα σωθικά του και τα σωθικά του κόσμου με φρίκη.

Γύρισε πίσω, πήρε πάλι το παιδί από το χέρι.

- Πάμε, παιδί μου, σπίτι, είπε, έχω ένα κομμάτι ψωμί, να σου το δώσω.
Το παιδί τινάχτηκε να γλιτώσῃ από τη φούχτα του παπα.

- Δεν πεινώ, έφαγα, σου λέω... Κι έβαλε τα κλάματα.
Ο παπα-Γιάνναρος στράφηκε αγριεμένος κατά την εκκλησιά:

- Πάω, έγρουξε, να καταγγείλω τον κόσμο στο Θεό!

Μπήκε μέσα στο σπίτι του ο παπα-Γιάνναρος, πλάι στην εκκλησιά. Δεν ήταν σπίτι, ήταν κελί σαν κείνο που του 'χαν δώσει στο Άγιον Όρος ένα τραπέζι, δυο σκαμνιά, ένα στενό καναπεδάκι όπου κοιμόταν κι απάνω από το καναπεδάκι το κονίαμα του Άγιου Κωνσταντίνου.

Τον είχε ζωγραφίσει ο ίδιος ο παπα-Γιάνναρος, ως καθώς τον παρίσταναν τα κονίσματα που

И мужчина начал петь тоскливым голосом грустную, полную отчаяния песнь, разрывающую сердце. Ребенок запел вместе с ним и заплакал.

Отец Яннарос с негодованием протер свои глаза. Он посмотрел вокруг, дабы убедиться, что его никто не видит. Он сдерживался, но даже спустя все эти годы та мелодия по-прежнему разрывала ему сердце. Будто трескалась тонкая корка, покрывающая человеческие внутренности, – созданная из повседневных забот и удобного людского малодушия, – и эта скорбная мелодия вырывалась, свободная и неудержимая.

Она высвобождала все страхи, плавающие в темных уголках его существа – страхи, что не смели высовываться на свет, и отец Яннарос смотрел на своё нутро, на нутро всего мира с содроганием.

Он вернулся к ребенку и снова взял его за руку.

- Пошли, дитя моё, – сказал он. – Дома у меня есть кусок хлеба, я отдам его тебе. Ребенок дернулся, пытаясь вытащить свою руку из руки священника.

- Я не голоден, сказал же тебе, я поел, – и захныкал.
Отец Яннарос в гневе повернулся к церкви.

- Я иду проклясть, – воскликнул он, – проклясть этот мир перед лицом Господа!

Отец Яннарос вошел в свой дом, примыкавший к церкви. Это был даже не дом, а келья наподобие той, что у него была на горе Афон; стол, два табурета, узкая койка, а над нею на стене икона святого Константина.

Он сам написал святого таким, как на иконах, что держали в руках огнеходцы,

κρατούσαν στις αγκάλες τους οι Πυροβάτες όταν περπατούσαν απάνω στ' αναμμένα κάρβουνα, στο βλογημένο χωριό, πέρα στη Μαύρη θάλασσα.

Δε φορούσε στο κόνισμα ετούτο ο Άγιος κορόνα βασιλίκια μήτε κόκκινα καμπάγια· φλόγες ήταν η κορόνα του, ξυπόλυτος ήταν, τίναζε αψηλά τα πόδια του και χόρευε απάνω σε κάρβουνα αναμμένα.

«Πυροβάτης είναι ο Άγιος Κωσταντίνος» έλεγε ο παπα-Γιάνναρος σε όσους ξαφνιασμένοι τον ρωτούσαν «πυροβάτης είναι κάθε άγιος· πυροβάτης και κάθε τίμιος άνθρωπος στην Κόλαση ετούτη που τη λένε ζωή.»

Μα το μεγαλύτερο στολίδι του κελιού ήταν, δίπλα στο Βαγγέλιο, απάνω στο τραπέζι, ένα άλλο κόνισμα, ψιλοσκαλισμένο αυτό σε ξύλο, η Δευτέρα Παρουσία.

Του το 'χε χαρίσει, για τη σωτηρία της ψυχής του, ο πάτερ Αρσένιος, ο φουμισμένος ξυλοσκαλιστής στη Σκήτη της Άγιας Άννας, στο Άγιον Όρος.

Δεν απόχόρταινε ο παπα-Γιάνναρος να σκύβει κάθε μέρα απάνω του και να το κοιτάζει συλλογισμένος.

Η καρδιά του γίνονταν, θωρώντας το ανάστατη κι ένας μέσα του φώναζε: «Οχι! Οχι!» και δεν κάτεχε ο παπα-Γιάνναρος ποιος ήταν που φώναζε και γιατί φώναζε.

Στη μέση ο Χριστός, αγέλαστος δικαιοκρίτης, κι είχε απλωμένα τα χέρια του· το ένα, το δεξό του, βλογούσε· το άλλο, με σφιγμένη γροθιά, φοβέριζε· δεξά του οι δίκαιοι, χιλιάδες, είχαν κιόλα μπει στον Παράδεισο, γελούσαν ζερβά, οι αμαρτωλοί, χιλιάδες, κι έκλαιγαν τι τρόμος είχε κυριέψει τα πρόσωπα τους, πως είχε στραβώσει το στόμα τους από το θρήνο!

Και στα πόδια του Χριστού πεσμένη η Παναγιά ανασήκωνε το κεφάλι, άπλωνε το χέρι και του 'δειχνε τους αμαρτωλούς· και το στόμα της, μεσανοιγμένο, θαρρείς και φώναζε

когда ступали по раскаленным углям в той благословенной деревне у Черного моря.

На этой иконе святой изображен был не в царской короне или в красном облачении; его короной были языки пламени, сам он был бос; он вскидывал ноги в воздух, танцуя на горящих углях.

«Святой Константин был огненодцем, - отвечал отец Яннарос всем недоумевающим. – Каждый святой есть огненодец, как и каждый честный человек в этом аду, который зовется жизнью».

Но главным украшением в келье была другая икона, стоявшая на столе рядом с Евангелием, – Второе Пришествие, – изящно вырезанная из дерева.

Ее подарил отцу Яннаросу для спасения его души отец Арсениос, знаменитый резчик по дереву из скита святой Анны на горе Афон.

Отец Яннарос каждый день неустанно склонялся над ней, вглядывался, погруженный в думы.

Сердце его раздувалось, потрясенное, и кто-то внутри него кричал: «Нет! Нет!» Отец Яннарос никогда не мог понять, чей это голос и почему он кричит.

В центре иконы был изображен Христос, суровый Судия, руки Его были вытянуты – правая вздымалась в благословлении, а другая, со сжатым кулаком, угрожала. Справа от Него сидели праведники, тысячи тех, кто уже вошел в Рай; они смеялись. Слева – грешники, тоже тысячи; они рыдали, и какой ужас застыл на их лицах! Как искривились их рты от горестных стенаний!

У ног Христа простерлась Дева Мария, голова ее была приподнята, вытянутая рука указывала на грешников, а полуоткрытый рот будто бы вызывал: «Милосердие, Сын

: «Έλεος, γιε μου, έλεος!»

Έσκυψε ο παπα-Γιάνναρος, προσκύνησε τη Δευτέρα Παρουσία· κι αξαφνα, ως κοίταζε απόψε την Παναγιά κι άκουγε την κραυγή της, έσυρε φωνή:

- Χριστέ μου, έκαμε, μπας κι είναι ετούτη, η Παναγιά η μάνα σου, μπας κι είναι η καρδιά του ανθρώπου που φωνάζει;

Σωριάστηκε στο καναπεδάκι, δεν ήθελε ν' αποχωριστεί τη Δευτέρα Παρουσία, την απίθωσε απάνω στα γόνατα του κι έκλεισε τα μάτια.

Δεν ήθελε να κοιμηθεί, κι ας ήταν ξεπνεμένος από την κούραση· έκλεισε τα μάτια για να φέρει στο νου του τον αγαπημένο πάτερ Αρσένιο και να λάμψει πάλι πίσω από τα κλειστά' του βλέφαρα η αγία μέρα που τον πρωτοείδε...

Λιόλουστη χειμωνιάτικη μέρα, κι ο παπα-Γιάνναρος μ' ένα δισάκι στον ώμο περνούσε από τη χαριτωμένη πράσινη σκήτη της Αγίας Άννας.

Γυαλιστερά μαυροπράσινα τα φύλλα στις πορτοκαλιές, κι ανάμεσα από τα φύλλα έλαμπαν οι καταπόρφυροι καρποί, όλο φλόγα απέξω, όλο μέλι απόμεσα.

«Τέτοια, σα μια πορτοκαλιά, είναι η βούληση του Θεού, και τέτοιοι οι καρποί της, φλόγα και μέλι!» συλλογίστηκε ο παπα-Γιάνναρος και τα μάτια του γέμισαν δάκρυα.

Τι ευτυχία ήταν εκείνη, τι μυρωδιά, τι γαλήνη! Κι η θάλασσα που στραφτάλιζε έρημη, γαλαζοπράσινη ανάμεσα από τις καρπισμένες πορτοκαλιές!

Προχώρεσε. Στο πρώτο κελί που βρέθηκε μπροστά του, μπήκε. Τέσσερεις τοίχοι κάτασπροι, γυμνοί, μια αρμαθιά κυδώνια κρέμουνταν από ένα δοκάρι, είχαν αρχίσει να σαπίζουν κι όλο το κελί μοσκομύριζε κυδώνι και κυπαρισσόξυλο, κι ένας καλόγερος, σουρωμένος, χλωμός, καθισμένος σ' ένα σκαμνί, είχε απιθωμένο στα γόνατα του ένα κομμάτι ξύλο και το σκάλιζε.

мой, милосердие!»

Отец Яннарос склонился в молитве перед Вторым Пришествием, и, глядя сегодня на Деву и слыша ее крик, он вдруг воскликнул:

- Господи, возможно ли, что крик Девы Марии в действительности есть крик человеческого сердца?

Он рухнул на койку; ему не хотелось разлучаться с иконой – он поставил ее себе на колени и закрыл глаза.

Он сейчас не хотел спать, хоть и дошел уже до полного изнеможения; он закрыл глаза, чтобы явился ему дорогой отец Арсениос, и за закрытыми веками вновь вспыхнул бы свет благословенного дня их первой встречи.

Однажды солнечным зимним днем отец Яннарос с узелком на плече проходил мимо заросшего зеленью, живописного скита святой Анны.

Промеж блестящих темно-зеленых листьев апельсиновых деревьев горели багряно-красные плоды, снаружи объятыые пламенем, а внутри полные меда.

«Вот на что похожа Воля Божия, - подумалось ему, и глаза его наполнились слезами, - на апельсиновое дерево, с плодами полными огня и меда!»

Какая это была радость, какое благоухание, какое умиротворение! И промеж изобильных апельсиновых деревьев – пустынное море, искрящееся, сине-зеленое.

Он продолжил путь и, добравшись до первой кельи, вошел внутрь. Четыре голые белые стены, с потолочной балки свисал пучок айвы; фрукты уже начали гнить, и вся келья благоухала айвой и кипарисовым деревом. На табурете сидел бледный истощенный монах, вырезая на куске дерева, что лежал у него на коленях.

Το στήθος του, το πρόσωπο του, η ψυχή του ήταν κολλημένα απάνω στο ξύλο· ο κόσμος όλος είχε βουλιάξει στο χάος, και μονάχα απόμενε, στην κιβωτό μέσα ετούτη του Θεού, ο καλόγερος ετούτος και το κομμάτι το ξύλο. Θαρρείς και του 'χε δώσει εντολή ο Θεός να ξαναφτιάσει τον κόσμο.

Τι γλύκα είχε το πρόσωπο του, έτσι που ήταν σκυμμένος στο ξύλο και σκάλιζε, τρέμοντας· έκαμε ένα. βήμα ο παπα-Γιάνναρος, έσκυψε απάνω από τον ώμο του καλόγερου· είδε, και με βίας κράτησε μιαν κραυγή· τι θάμα ήταν ετούτο, τι πιτηδειοσύνη, υπομονή και βεβαιότητα! Σκαλισμένη στο κυπαρισσόξυλο η Δευτέρα Παρουσία, όλοζώντανη, με πλήθος πρόσωπα, άλλα γεμάτα τρόμο, άλλα γεμάτα μακαριότητα.

Ο Χριστός στη μέση, η Παναγιά στα πόδια του και δύο άγγελοι δεξόζερβα με τις μακριές σάλπιγγες της ανάστασης...

«Εύλόγηαν, πάτερ» έκαμε δυνατά ο παπα-Γιάνναρος χαιρετώντας. Μα ο καλόγερος, βυθισμένος στη δημιουργική του αγωνία, δεν άκουσε.

Ο παπα-Γιάνναρος άνοιξε τα μάτια· η νύχτα είχε πέσει, το γυάλινο καντηλάκι που άναβε ομπρός από το κόνισμα του Άγιου Κωσταντίνου φώτιζε πολύ αμυδρά το στενόμακρο κελί, τη Δευτέρα Παρουσία απάνω στα γόνατα του γέροντα, τα χρυσοκίτρινα κυδώνια στο δοκάρι.

Ησυχία, το χωριό κιόλα κοιμόταν από το στενό παραθυράκι ανάλαφρα γυάλιζε ο φρεσκοασβεστωμένος τρούλος της εκκλησιάς κι από τη λουρίδα τ' ουρανού που φαίνουνταν δυο άστρα γυάλιζαν.

Έκλεισε πάλι τα μάτια ο παπα-Γιάνναρος· ξαναγύρισε στο Άγιον Όρος, στο κελί του Αρσένιου.

Τι λόγια ήσυχα, ειρηνεμένα κουβέντιαζαν τώρα οι δύο τους, πόσες μέρες, πόσες

Его грудь, лицо, душа были приклеены к этой деревяшке; весь мир погрузился в хаос, и все, что осталось в этом Божьем Ковчеге, был этот монах и этот кусок дерева, словно Господь наказал ему переделать мир.

Какая нежность была на его лице, когда он с трепетом склонялся над своей работой; отец Яннарос сделал шаг вперед, взглянул монаху через плечо и едва сдержал крик от увиденного. Что это было за чудо, какое мастерство, какое терпение, какая уверенность! На кипарисовом дереве было вырезано Второе Пришествие – словно дышащее жизнью – со множеством лиц; одни были полны ужаса, другие – блаженства.

В центре – Христос, у ног Его – Богородица, и два ангела слева и справа возвещали своими трубами о Воскрешении...

«Благословен ты, отче!» - громко поприветствовал его отец Яннарос, но монах, погруженный в свои творческие усилия, не услышал.

Отец Яннарос открыл глаза: стояла ночь; стеклянная лампадка, горевшая перед иконой святого Константина, отбрасывала слабый отблеск на продолговатую келью, на Второе Пришествие, по-прежнему покоящееся у него на коленях, на золотисто-желтую айву, свисавшую с балки.

Тишина – деревня уже спала; из узкого оконшка было видно мягкое сияние свежепобеленного церковного купола, клочок неба, и на нем – две мерцающие звезды.

Отец Яннарос снова закрыл глаза; он вернулся на гору Афон, в келью отца Арсениоса.

Какие спокойные, умиротворенные беседы они вели; сколько дней, пролетевших

νύχτες έμεινε μαζί του, πως πέρασαν σαν αστραπή!

Έτσι σίγουρα θά περνούν οι ώρες, οι μέρες, οι αιώνες στον Παράδεισο. Οι ώρες περνούσαν κι οι δυο ψυχές σεριάντζαν ομπρός από το Θεό και γουργούριζαν σαν περιστέρες.

«Πως ζεις, πως αντέχεις ολομόναχος, πάτερ Αρσένιε;» του 'πε μια μέρα, που κοίταζε ανάμεσα από τις πορτοκαλιές τη θάλασσα ο παπα Γιάνναρος και τον είχε κυριέψει η λαχτάρα να φύγει: «είσαι πολλά χρόνια στη μοναξιά, πάτερ Αρσένιε;»

«Από είκοσι χρονών τυλίχτηκα στο κελί ετούτο, παπα-Γιάνναρε» του αποκρίθηκε '«σαν το μεταξοσκούληκα στο κουκούλι. Τούτο είναι το κουκούλι μου» είπε σε λίγο, κι έδειξε το κελί του.

«Και σε χωράει;»

«Με χωράει, γιατί έχει ένα παραθυράκι και βλέπω τον ουρανό.»

Έρχουνταν η νύχτα, περνούσαν τα μεσάνυχτα και ξαναμμένος άδραχνε ο πάτερ Αρσένιος τα ντελικάτα σύνεργα του κι άρχιζε, αμύλητος πια, σκυμμένος απάνω στο κυπαρισσόξυλο, να σκαλίζει τα θεϊκά οράματα, μην του φύγουν.

Και μια νύχτα που 'χε έρθει ένα καλογεράκι από το Μοναστήρι της Λαύρας να του φέρει μιαν παραγγελιά, εκεί που κάθουνταν και κουβέντιαζαν, άκουσαν πίσω τους καπόιον ν' αναστενάζει. Στράφηκε ο παπα-Γιάνναρος κι είδε το καλογεράκι να κάθεται κουκουβίστο, συνεπαρμένο, να τους ακούει.

«Τι κάθεσαι κι άκούς τι λέμε;» το ρώτησε· «τι καταλαβαίνεις;»

«Τίποτα» αποκρίθηκε το καλογεροπαίδι '«μα μια χάρη ζητώ από το Θεό: να κάθουμαι έτσι στην αιωνιότητα να σας ακούω να μιλάτε· αυτό θα 'ναι η Παράδεισο.»

Η αναπνοή του παπα-Γιάνναρου πιάστηκε. Ξαφνικά τινάχτηκε πάλι μέσα του η

подобно молнии, провели вместе!

Именно так и должны проходить дни, часы, века в Раю. Тянулись часы, а две эти души прогуливались перед лицом Господа, словно воркующие голуби.

«Отец Арсениос, как ты можешь так жить? Как ты выдерживаешь одиночество? - спросил однажды отец Яннарос, глядя из апельсиновой рощи на море и испытывая желание уйти. – Ты много лет прожил в одиночестве?»

«Отец Яннарос, с тех пор, как мне исполнилось двадцать, я укрылся в этой келье, - ответил тот, - словно шелкопряд в коконе. Вот, - сказал он, указывая на свою келью, - вот мой кокон».

«И он достаточно вместителен для тебя?»
«Да, ведь в нем есть окошко, откуда мне видно небо».

С наступлением ночи отец Арсениос вдохновенно брался за свои тонкие инструменты и начинал, безмолвно склонившись над кипарисовым деревом, вырезать божественные видения – пока они не померкли.

Однажды вечером с каким-то посланием пришел молодой монах из монастыря Великой Лавры. Они сидели и беседовали и вдруг услышали, как за их спинами кто-то вздыхает; отец Яннарос обернулся и увидел, как молодой монах, сжавшись, зачарованно прислушивается к их словам.

«Зачем ты нас слушаешь? – спросил его отец Яннарос. – Что ты из всего этого понимаешь?»

«Ничего, - ответил монашек, - но лишь об одном я молю Господа: дозволить мне вечно слушать ваши беседы. Это было бы настоящим Раем».

У отца Яннароса перехватило дыхание. Им вдруг овладело желание уйти – взять с

λαχτάρα να φύγει, να φύγει, να πάρει το Θεό μαζί του και να φύγει!

Εδώ στον Κάστελο η ψυχή του θρύβουνταν, κάθε μέρα κι ένα φτερό της μαδούσε. Πάλευε με τους ανθρώπους, φώναζε από τον άμβωνα της εκκλησίας, από τα σοκάκια, άπ' όπου βρίσκουνταν κι έβλεπε ανθρώπους, φώναζε τόσα χρόνια τι κατάφερε; Σταμάτησε το κακό, λιγόστεψε;

Έριξαν κάτω τα τουφέκια, δε σκοτώνουν πια; Έγινε ένας, ένας μονάχα, καλύτερος; Μια γυναίκα, ένας άντρας; Κανένας. Να φύγει, να φύγει, να πάρει το Θεό μαζί του και να φύγει!

Να πάει να βρει τον Αρσένιο. Ζει τάχατε ακόμα, σκαλίζει ακόμα απάνω στο ξύλο την ψυχή του; Να χτίσει ένα κελί κοντά του, ένα κουκούλι κι αυτός, στην ερημιά, να μη βλέπει από το παραθυράκι του τις πορτοκαλιές μήτε τη θάλασσα, μονάχα ένα κομμάτι ουρανού.

Και κάποτε να πηγαίνει στο κελί του πάτερ Αρσένιου να μιλούν για τα γλυκά δάκρυα που τρέχουν από τα μάτια του ανθρώπου στη μοναξιά... Ήταν ο μόνος φίλος, η μόνη καθαρή, γαληνεμένη συνείδηση που συναπάντησε στο Άγιον Όρος.

Πόσες φορές εδώ στην Κόλαση, στον Κάστελο, τον έφερνε στο νου του, κι η ψυχή του, για μια στιγμή, παρηγοριόταν.

«Οσο υπάρχουν στον κόσμο τέτοιες ψυχές» συλλογίζουνταν «ο κόσμος θα στέκει και δε θα γκρεμιστεί: μια κολόνα είναι ο πάτερ Αρσένιος και κρατάει τον κόσμο απάνω από την άβυσσο...»

Μα εκεί που με κλεισμένα βλέφαρα συλλογίζουνταν ο παπα-Γιάνναρος το φίλο του κι είχε ακουμπισμένα τα χέρια του απάνω στη Δευτέρα Παρουσία που του 'χε χαρίσει και διάνευε μέσα του σαν άγια παλιά τοιχογραφία, φαγωμένη από τον καιρό και την υγρασία, το Άγιον Όρος, ήρθε ο ύπνος και τον πήρε.

Κι είδε όνειρο: Είχε σημάνει, λέει, η σάλπιγγα

с собой Господа и уйти!

Здесь в Кастелло душа его хирела; каждый день из нее выдергивали по перышку. Он сражался с людьми, он взывал с церковного амвона, с узких улочек, взывал отовсюду, где видел людей; он взывал уже много лет, и чего он добился? Разве зло прекратилось? Разве его стало меньше?

Разве люди побросали ружья и перестали убивать? Разве хоть один, хотя бы один человек, стал лучше? Хотя бы одна женщина, один мужчина? Нет, никто. Уйти, уйти, взять с собой Господа и уйти!

Он уйдет и разыщет Арсениоса. Жив ли тот еще, по-прежнему ли вырезает в дереве свою душу? Построить рядом с ним келью, кокон и для себя тоже, уединиться, и смотреть из своего окошка не на апельсиновые рощи или море, а на клочок неба.

И изредка приходить в келью к отцу Арсениосу поговорить о тех святых слезах, что текут из глаз отшельников... Он был его единственным другом, единственной чистой и безмятежной совестью, что встречал он на горе Афон.

Сколько раз здесь, в этом аду, в Кастелло, Арсениос вспоминался священнику и утешал его душу.

«Пока на земле есть такие души, - подумал он, - мир будет стоять и не рухнет. Отец Арсениос – это колонна, что держит мир над бездной».

Он сидел в своей келье с закрытыми веками, положив руки на резную икону, думая о своем друге и видя перед собой гору Афон, подобную старой священной фреске, изъеденной временем и сыростью, когда пришел сон и овладел им.

И приснилось ему, что зазвучала труба

της Δευτέρας Παρουσίας, πήραν τα χώματα να κουνιούνται και να φουσκώνουν και ξεπρόβαιναν, σα σαλιγκάρια μετά τη βροχή, όλο λάσπη ακόμα, αμέτρητες χιλιάδες οι πεθαμένοι.

Ἐπηζαν στον ἥλιο, στερέωναν τα κόκαλα τους, ξανάδεναν οι σάρκες τους, ξαναγέμιζαν οι κόχες τους μάτια, ξανασφηνώνουνταν στο στόμα τους τα λιχνισμένα δόντια και γέμιζαν πάλι τα στήθια τους ψυχή.

Κι όλοι, λαχανιασμένοι, χιμούσαν και παρατάζουνταν, άλλοι δεξά, άλλοι ζερβά, στο Χριστό που κάθουνταν ανάμεσα ουρανού και γης, απάνω σε μια γαλάζια χρυσοκέντητη μαξιλάρα. Στα πόδια του πεσμένη η Παναγιά, δέουνταν.

Στράφηκε ο Χριστός δεξά, χαμογέλασε· κι όλομεμιάς ανοίχτηκε, αλάκερη από σμαράγδι, η πόρτα της Παράδεισος κι άγγελοι ριδοκόκκινοι, με γαλάζιες φτερούγες, αγκάλιαζαν τους δίκαιους και μέσα από ανθισμένα μονοπάτια τους οδηγούσαν τραγουδώντας στο σπίτι του Θεού.

Στράφηκε τότε ο Χριστός ζερβά, μάζεψε τα φρύδια του· θρήνος ευτύς σηκώθηκε κι αρίφνητοι δαιμόνοι, με ουρές και με κέρατα, κρατούσαν πυρωμένα καμάκια και κάρφωναν σα χταπόδια τους αμαρτωλούς να τους ρίξουν στην Κόλαση.

Ακουσε η Παναγιά το θρήνο, στράφηκε, η καρδιά της τους πόνεσε.

«Παιδιά μου» φώναξε «μην κλαίτε, μη φωνάζετε· δεν είναι μονάχα δίκαιος ο γιος μου, είναι και' πολυέσπλαχνος, μη φοβάστε!»

Κι ο Χριστές χαμογέλασε:

«Παιδιά μου» είπε «το 'καμα για να σας τρομάξω· εμπρός, φαρδιά 'ναι η καρδιά του Θεού, χωράει δίκαιους κι αμαρτωλούς, εμπάτε όλοι στην Παράδεισο!»

Οι δαιμόνοι στάθηκαν ξαφνιασμένοι, έπεσαν από τα χέρια τους τα καμάκια κι άρχισαν κι αυτοί το θρήνο.

«Κι εμείς, Κύριε» ούρλιασαν «κι εμείς, τι θ'

Второго Пришествия, земля затряслась и вздыбилась, и из глубин ее выползли мертвые, бесчисленные тысячи мертвых, подобно улиткам, вылезающим из земли после дождя, все покрытые грязью.

На солнце они обсыхали, кости их укреплялись и обрастили плотью, в пустых глазницах появлялись глаза, в их ртах вырастали острые зубы, и тела их вновь обретали душу.

И все они с кряхтением подпрыгивали и вставали – одни справа, другие слева – подле Христа, который восседал между небом и землей на голубой, расшитой золотом подушке, а в ногах Его простиралась молящаяся Богородица.

Христос повернулся направо и улыбнулся; тут же настежь распахнулись огромные изумрудные врата Рая, и розоволикие ангелы с небесно-голубыми крыльями объяли праведных и, напевая, повели их по тропам, обсаженным цветами, к дому Господа.

Затем Христос повернулся налево и нахмурил брови; раздался скорбный плач, и несметные полчища демонов, хвостатых и рогатых, огненными копьями начали пронзать грешников, словно насаживая осьминогов, чтобы швырнуть их в ад.

Богородица услышала этот вопль, Она обернулась, сердце Ее наполнилось болью.

«Дети мои, - воскликнула она, - не плачьте, не кричите; Сын мой не только справедлив, Он еще и милосерден, не бойтесь!»

И Христос улыбнулся:

«Дети мои, - сказал Он, - я лишь хотел вас напугать; вперед, у Бога великое сердце, оно способно вместить и праведников, и грешников – входите же все в Рай!»

Демоны в изумлении остановились, копья выпали из их рук, и они зарыдали.

«А мы, Господи, - выли они, - что теперь

απογίνουμε;»

Ο Χριστός τους κοίταξε με συμπόνια' κι ως τους κοίταζε, ξεριζώνουνταν κι έπεφταν οι ουρές τους, έπεφταν τα κερατά τους, τα μούτρα τους γαλήνευαν, και σγουρές, ανάπαλες ακόμα, γαλάζιες φτερούγες κίνησαν να φυτρώνουν στις πλάτες τους.

«Εμπάτε κι εσείς στο σπίτι του Θεού» είπε ο Χριστός: «Δευτέρα Παρουσία δε θα πει Δικαιοσύνη, θα πει Έλεος.»

Κι εκεί που μιλούσε ο Χριστός, σα να 'πιασε, λέει, ψιλή βροχούλα, κι όλοι, δίκαιοι κι άδικοι, Παράδεισο και Κόλαση και Χριστός, αφανίστηκαν.

Έσυρε φωνή ο παπα-Γιάνναρος, τινάχτηκε απάνω.

- Μήστητι μου, Κύριε, μουρμούρισε και σταυροκοπήθηκε, τι πόρτες ανοίγουν μέσα μας στον ύπνο, τι φτερούγες! Θεέ μου, αν γράφεις στα κατάστιχα σου και τα όνειρα μας, χαθήκαμε!

Είχαν ξυπνήσει οι φωνές της νύχτας, ακούγονταν μακριά, μέσα στη σιγαλιά, τα τσακάλια να 'ρχουνται κατά τον Κάστελο...

«Πλακώνει η νύχτα» μουρμούρισε ο παπα-Γιάνναρος' «αρχίζει και το μακελλειό της νύχτας· τώρα τα ζωντανα, πουλιά, ποντίκια, κάμπιες, τσακάλια, θα ριχτούν το ένα απάνω στο άλλο και θα σκοτώνουνται ή θα φιλιούνται...»

Θεέ μου, τι κόσμος είναι αυτός που έφτιασες, δεν καταλαβαίνω!»

Αξαφνα έδωκε μια δρασκελιά, έφτασε στην πόρτα, γούβωσε την άπαλάμη στο αυτί του, άφουκράστηκε· σα να 'κουσε άξαφνα, μέσα στη νύχτα, πίσω από την εκκλησιά, βαρί αγκομαχητό ανθρώπου.

IV

Πήρε τη μαγκούρα του, πετάχτηκε έξω. Γλυκιά η νύχτα, ήσυχη, όπως όλες οι νύχτες που έρχονται ύστερα από τους πολέμους και τις

станет с нами?»

Христос посмотрел на них с состраданием, и в этот миг у них отвалились рога и хвосты, их лица стали безмятежными, а на спинах начали отрастать волнистые голубые крылья.

«Входите и вы в Дом Божий, - сказал им Христос. – Второе Пришествие означает не справедливость – оно означает милосердие».

И при этих Его словах показалось, будто пошёл мелкий дождь, и всё – праведники и грешники, рай, ад и Христос – исчезло.

Отец Яннарос издал громкий крик и вскочил на ноги.

- О, Боже мой, - пробормотал он и перекрестился, - какие двери открываются нам во сне, какие крылья нам даются! Господи, мы пропали, если Ты и наши сны записываешь в Свои книги!

Пробудились голоса ночи; в тишине издалека доносился лай шакалов, приближающихся к Кастелло...

- Настала ночь, - пробормотал отец Яннарос, - и началась ночной бойня; сейчас звери – птицы, мыши, гусеницы, шакалы – ринутся друг на друга, и станут убивать или спариваться...

Господи, что за мир Ты сотворил? Я не понимаю.

Он вдруг одним махом подскочил к двери и внимательно прислушался; ему показалось, что во тьме, позади церкви кто-то тяжко хрипит.

IV

Он схватил свой посох и выбежал на улицу; ночь была тиха и сладка, как все ночи, что следуют за резней и битвой.

σφαγές των, ανθρώπων.

Τ' ἀστρα είχαν χαμηλώσει απόψε, έτσι φάνηκε του παπα-Γιάνναρου, κρέμουνταν σαν καντήλια στο μάυρον αέρα του Θεού.

«Ας είναι καλά ο ύπνος» συλλογίστηκε ο παπα-Γιάνναρος «μας φέρνει ό.τι ο ξύπνος μας αρνιέται.»

Στην καρδιά του παπα-Γιάνναρου ξαφνικά γλυκό αγεράκι είχε φυσήξει, το μέλι του δνειρου στάλαζε ακόμα στο σπλάχνο του. Να 'ταν, λέει, αλήθεια αυτό που ονειρεύτηκε, να 'ταν, λέει τέτοια η Δευτέρα Παρουσία!

Έλεος, έλεος, όχι δικαιοσύνη! Δεν αντέχει ο κακομοίρης ο άνθρωπος στη δικαιοσύνη· αδύναμος είναι, καλή πολύ και νόστιμη του φαίνεται η αμαρτία, κι οι εντολές του Θεού βαριές· καλή 'ναι η δικαιοσύνη, μα για τους αγγέλους· ο άνθρωπος ο κακομοίρης δεν αντέχει, θέλει έλεος...

Μπήκε στο περιαύλι της εκκλησίας, σα να του φάνηκε πως από κει είχε ακουστεί το αγκομαχητό του ανθρώπου. Δρασκέλισε παλιούς τάφους, εδώ, στο περιαύλι θάβουνταν, από παλιά συνήθεια, οι παπάδες του χωριού.

Εδώ είχε σκάψει κι αυτός, με τα χέρια του, τον τάφο, πελέκησε ταφόπετρα και χάραξε απάνω της με κεφαλαία γράμματα, βαμμένα με κόκκινη μπογιά, τούτα τα λόγια: ΘΑΝΑΤΕ, ΔΕ ΣΕ ΦΟΒΟΥΜΑΙ!

Στάθηκε μια στιγμή πάνω από τον τάφο του ο παπα-Γιάνναρος χαρούμενος, «θάνατε, δε σε φοβούμαι!» μουρμούρισε, κι ένιωσε απότομα μέσα στο νου του πως είναι λεύτερος.

Τι θα πει λεύτερος; Αυτός που δε φοβάται το θάνατο. Χάδεψε ο παπα-Γιάνναρος τα γένια του ευχαριστημένος,

«Θεέ μου» συλλογίστηκε «υπάρχει μεγαλύτερη χαρά στον κόσμο, να μη φοβάσαι το θάνατο; Όχι, δεν υπάρχει.»

Τη στιγμή εκείνη, μακριά ακόμα, πιο βραχνό, ακούστηκε πάλι το αγκομαχητό του

Звезды низко висели в небе и казались отцу Яннаросу свечами в черном воздухе Божьем.

«Да будет благословен сон, - подумал отец Яннарос. – Он приносит нам то, что отрицает явь».

В сердце отца Яннароса вдруг подул слабый ветерок, сладость сна всё еще сочилась в его груди подобно меду. Если бы сон оказался явью, если бы он возвещал Второе Пришествие!

Милосердие, милосердие, а не справедливость! Человек, несчастная душа, не в состоянии вынести справедливость; он слаб, искушаем грехом, а Божьи заповеди тяжелы; справедливость хороша, да только для ангелов – несчастному человеку трудно ее вынести, он жаждет милосердия.

Отец Яннарос вошел во двор церкви; ему показалось, что оттуда доносятся стоны. Он перешагнул через древние могилы – по старинному обычаю тут хоронили деревенских священников.

Отец Яннарос уже вырыл здесь собственноручно себе могилу; он вытесал на могильном камне заглавные буквы и покрасил их в красный цвет: «Смерть, я не боюсь тебя!»

Отец Яннарос на мгновение остановился с ликованием над своей могилой: «Смерть, я не боюсь тебя», - прошептал он и вдруг ощутил себя свободным.

Кто такой человек свободный? Это тот, кто не боится смерти. Отец Яннарос довольно погладил свою бороду.

«Господи, - заключил он, - есть ли в мире большая радость, чем не бояться смерти? Нет, нет».

В этот момент вдалеке снова послышались стоны, на этот раз более хриплые. Отец

ανθρώπου.

Ξεκόλλησε από τον τάφο του ο παπα-Γιάνναρος. «Κάποιος λαβωμένος θα 'ναι που παραπόμεινε και γυρίζει στο χωριό» συλλογίστηκε, δρασκέλισε το κατώφλι και πετάχτηκε στο δρόμο.

Κοίταζε δεξά, ζερβά, μέσα στο σκοτάδι, κάπου κάπου σταμχτούσε, αφου κράζουνταν. Βγήκε από το χωριό, πήρε το μονοπάτι που ανηφόριζε στο βουνό.

Βήματα ακούστηκαν, αργά, κουρασμένα, μια πέτρα να κυλάει' κάποιος κατέβαινε από το βουνό.

Μέσα στο σκοτάδι, ψαχουλεύοντας, σκοντάφτοντας, έτρεξε ο παπα-Γιάνναρος κατά το αγκομαχτό. Κι άξαφνα, εκεί που έψαχνε και σκοντούφλούσε, άκουσε μια χαμηλή φωνή ξεπνεμένη:

- Παπα-Γιάνναρέ, εσύ 'σαι;

Τέντωσε το λαιμό ο γέροντας, προχώρεσε, ξέκρινε, ακουμπισμένο σ' ένα βράχο, έναν άνθρωπο να του απλώνει τα χέρια.

Ζύγωσε με βιάστη ο γέροντας, τον πήρε από το μπράτσο, έσχυψε, τον κοίταξε· φαίνουνταν νέος άχόμα, μελαχρινός, αδύναμος πολύ, όλο κόκαλα· θα 'ταν λαβωμένος, κι είχε βάλει τώρα τα χέρια του στο στήθος κι αναστέναξε· έψαξε ο παπα-Γιάνναρος το στήθος του, τα χέρια του γέμισαν αίματα.

- Ποιος σε λάβωσε; ρώτησε σιγά, σα να τον ρωτούσε κανένα μεγάλο μυστικό.

- Δε ρωτάς ποιος δε με λάβωσε; αποκρίθηκε ο νέος. Κάποιος κομουνιστής, γιατί 'μαι χριστιανός' κάποιος χριστιανός, γιατί 'μαι κομουνιστής' δεν μπόρεσα να ξεχωρίσω.

- Έλα μαζί μου' εδώ κοντά 'ναι το σπίτι μου, πάμε να σου πλύνω την πληγή. Είσαι βαριά λαβωμένος;

- Είσαι ο παπα-Γιάνναρος; ρώτησε πάλι ο νέος.

Яннарос отвернулся от своей могилы. «Наверно это какой-то раненый ползет в деревню», - подумал он, перешагнул уступ и выбежал на дорогу.

Он смотрел по сторонам, шагая в темноте, и часто останавливался, чтобы прислушаться. Дойдя до конца деревни, он направился по тропинке, ведущей на гору.

Послышались медленные усталые шаги, покатился камень – кто-то спускался с горы.

Отец Яннарос побежал на звук стонов, спотыкаясь в темноте, как вдруг услышал низкий запыхавшийся голос:

- Отец Яннарос, это ты?

Вытянув шею, старец сделал несколько шагов навстречу и увидел очертания человека, который, прислонившись к скале, протягивал руки.

Священник поспешил к нему, взял за руку и наклонился, чтобы рассмотреть его лицо – тот казался юным, смуглым, тощим, кожа да кости; похоже, он был ранен; он вдруг схватился за грудь и тяжело задышал. Отец Яннарос ощупал грудь юноши, и руки его оказались все в крови.

- Кто тебя ранил? – тихо спросил священник, словно речь шла о великой тайне.

- Спроси лучше, кто меня не ранил! – ответил юноша. – Какой-то коммунист за то, что я христианин. Какой-то христианин за то, что я коммунист. Я так и не разобрал.

- Идем со мной, я живу неподалеку. Я омою твою рану. Сильно тебе досталось?

- Ты ведь отец Яннарос? - снова спросил

- Ναι, εγώ 'μαι αυτός που λένε παπα-Γιάνναρο οι άνθρωποι' ο Θεός με λέει αμαρτωλό· αυτό το αληθινό μου όνομα. Είσαι βαριά λαβωμένος; ξαναρώτησε.

Ο νέος ῥριξε το μπράτσο στους ώμους του γέροντα κι αυτός τον άναβαστούσε κι άρχισαν να βαδίζουν.

- Ξέρεις καλά, γέροντα μου, αποκρίθηκε ο λαβωμένος, οι λαβωματιές που δίνουν τ' αδέρφια είναι πάντα βαριές.

Σώπασαν μπήκαν στο χωριό, φέγγυρισε απαλά ο ασπρισμένος τρούλος της εκκλησίας· έσπρωξε ο παπα-Γιάνναρος δίπλα από την εκκλησία μια χαμηλή πορτούλα, μπήκαν.

- Κάθισε, παιδί μου, είπε ο γέροντας και τον βοήθησε να καθίσει στο καναπεδάκι.

Αναψε τη λάμπα, φωτίστηκε το χλωμό, πικραμένο κι εκστατικό πρόσωπο του νέου· ο παπα-Γιάνναρος, να το δει, τινάχτηκε τρομαγμένος.

Καπού τον είχε δει τον νέο αυτόν - μα που, πότε; στ' όνειρό του; φορούσε ράσο, ένας σιδερένιος σταυρός κρέμουνταν από το λαιμό του· και τα μάτια του ήταν μεγάλα, καταγάλανα, και κοίταζαν τον κόσμο με κατάπληξη, σα για πρώτη φορά.

Τα μάτια, είχε φανταστεί πάντα ο παπα-Γιάνναρος, τα μάτια του αρχάγγελου Γαβριήλ, όταν κατέβηκε στη γης κι είπε στη Μαρία:

Χαίρε, κεχαρτωμένη!

Κι όλομεμιάς αστραπή έσχισε και φώτισε το νου του παπα-Γιάνναρου, θυμήθηκε. Όταν ο Μητροπολίτης στα Γιάννενα, πρίν από χρόνια, του παράγγειλε έναν Ευαγγελισμό, τέτοιον, απαράλλαχτο σαν το νεαρό καλόγερο ετούτον, με τέτοια μάτια είχε ζωγραφίσει τον αρχάγγελο Γαβριήλ.

Μια στιγμή ο παπα-Γιάνναρος τρόμαξε· τι μυστήριο λοιπόν είναι η ψυχή του άνθρωπου; τι παντοδυναμία που έχει να πλάθει, να ξεπλάθει τον κόσμο!

юноша.

- Да, я тот, кого люди зовут отцом Яннаросом. Господь зовет меня Грешником – таково моё настоящее имя. Крепко тебе досталось? – снова спросил он.

Юноша обнял священника за плечи и медленно зашагал, опираясь на старца.

- Ты прекрасно знаешь, - ответил раненый, - что, когда рану наносит брат, она всегда тяжела.

Молча вошли они в деревню; белоснежный купол церкви мягко сиял. Отец Яннарос толкнул низкую дверцу рядом с церковью, и они вошли внутрь.

- Присядь, дитя моё, - сказал священник и помог раненому устроиться на диванчике.

Он зажег лампу, свет ее упал на бледное, полное горечи и исступления лицо юноши. Отец Яннарос посмотрел на него и в страхе отшатнулся.

Он уже видел это лицо, но где, когда? В своих снах? На юноше была монашеская ряса, с шеи его свисал простой железный крест; большие голубые глаза взирали на мир с изумлением, будто видели его впервые.

Эти глаза... Отец Яннарос всегда представлял себе, что такие глаза были у архангела Гавриила, когда тот спустился на землю и сказал Марии:

«Радуйся, Благодатная!»

И вдруг его разум будто пронзила молния – теперь он вспомнил. Когда-то митрополит Янины заказал ему икону Благовещения, и отец Яннарос написал архангела Гавриила точь-в-точь таким, как вот этот юный монах, с такими же голубыми глазами.

Отец Яннарос на мгновение испугался: неисповедима душа человека! Каким могуществом обладает она, чтобы лепить и переделывать мир!

Σίγουρα είναι η ψυχή από την πυρκαγιά του θεού μια σπίθα και κάθεται μέσα σ' άχερα τα κρέατα και τους βάζει φωτιά.

Έσκυψε στο νεαρό καλόγερο, η φωνή του έτρεμε:

- Ποιος είσαι παιδί μου;
- Μα ο λαβωμένος δάγκασε τα χείλια του.
- Πονώ, είπε κι έκλεισε τα μάτια.

Ντράπηκε ο παπα-Γιάνναρος που είχε ξεχάσει το λάβωμα κι είχε πιάσει να ρωτάει, έτρεξε, πήρε το σταμνάκι το νερό, άνοιξε το ράσο του νέου, έπλυνε καλά καλά την πληγή, πήρε από το ράφι ένα μπάλσαμο για τις πληγές που φύλαγε πάντα για την κακιά την ώρα, άλειψε την πληγή, την έδεσε, ξάπλωσε το νέο στο καναπεδάκι κι ύστερα πήρε ένα σκαμνί και κάθισε δίπλα του.

Αλάφρωσε ο λαβωμένος, άνοιξε τα μάτια, κοίταξε τον παπα-Γιάνναρο και του χαμογέλασε.

- Καλά είμαι, αλάφρωσα, ας είσαι καλά, είπε κι έκλεισε πάλι τα μάτια.
- Θες να κοιμηθείς, παιδί μου;
- 'Οχι· θέλω να περμαζέψω την ψυχή μου, να πάρω δύναμη, να σου μιλήσω.
- Αναπάψου πρώτα· μην κουράζεσαι.
- Δε θέλω να σε ρωτήσω, δε σε ρωτώ ποιος είσαι, τι γυρεύεις εδώ στα κατσάβραχα του Κάστελου· δε θέλω τίποτα, άναπάψου.
- Για ν' αναπαυτώ πρέπει να σου μιλήσω, γέροντα· γι αυτό ήρθα. Έχω ένα μυστικό...
- Ένα μυστικό; έκαμε ο παπα-Γιάνναρος και κοίταξε το νέο με ταραχή· «μπας κι είναι τρελός;» συλλογίστηκε· «τα μάτια αυτά είναι από τα μάτια που βλέπουν τ' αόρατα· μονάχα οι τρελοί κι οι άγγελοι τά 'χουν». Τι μυστικό;

Душа, без сомнения, есть искра божественного огня, которая падает на солому – плоть – и воспламеняет ее.

Он наклонился к юному монаху и спросил дрожащим голосом:

- Кто ты, дитя моё?
- Но раненый лишь закусил губу.

- Мне больно, - сказал он и закрыл глаза.

Отцу Яннаросу стало стыдно, что в своих расспросах он забыл о ране; он побежал за водой, принес кувшинчик, откинул рясу юноши и тщательно омыл рану. Затем он взял с полки бальзам, что держал на черный день, смазал им и перевязал рану и помог юноше лечь, а сам взял табурет и уселся рядом.

Раненому полегчало; он открыл глаза, посмотрел на отца Яннароса и улыбнулся.

- Мне уже лучше, благослови тебя Господь,
- сказал он и снова закрыл глаза.

- Дитя моё, ты хочешь спать?

- Нет, я хочу собраться духом и найти силы поговорить с тобой.

- Сначала отдохни, не утомляй себя. Я не буду спрашивать ни кто ты, ни что ты делаешь в окрестностях Кастелло. Мне ничего от тебя не нужно, отдохай.

- Чтобы отдохнуть, я должен сперва поговорить с тобой, отец, для этого я и пришел. Я владею одной тайной...

- Тайной? – спросил отец Яннарос, с беспокойством поглядев на юношу. «Может, он сумасшедший? – подумал он. – Его глаза похожи на те, что видят Невидимое; такие бывают только у сумасшедших и у ангелов». – Какой тайной?

Ο νέος ξεροκατάπιε· σώπασε μια στιγμή· και σε λίγο:

- Ένα ποτήρι νερό, είπε, ξεράθηκε ο λαιμός μου· συμπάθα με, γέροντα.

Ήπιε, δροσίστηκε· λύθηκε μια στάλα η γλώσσα του.

- Όταν με λάβωσαν, παρακάλεσα το Θεό, έβαλα όλη μου τη δύναμη· να προφτάσω να 'ρθω να σου το πω, να σου το μπιστευτώ πρίν να πεθάνω· γιατί μπορεί να πεθάνω, γέροντα.

- Μη λες τέτοια λόγια, παιδί μου, έκαμε ο παπα-Γιάνναρος κι ένιωσε ανείπωτη τρυφερότητα για το νέον αυτόν που χαροπάλευε, που θεοπάλευε μπροστά του.

- Φοβάσαι το θάνατο, παπα-Γιάνναρε;
Ο παπα-Γιάνναρος χαμογέλασε.

- Όχι, είπε:
- Το λοιπόν;

Ο παπα-Γιάνναρος δεν αποκρίθηκε· ήθελε να πει τον φοβόταν το θάνατο, δεν τον ήθελε, μα όταν έπαιρνε τους νέους άπάνω στον ανθό τους και δεν τους έδινε καιρό να δέσουν, να κάμουν καρπό' μα δε μίλησε.

- Κι εγώ μια φορά τον φοβόμουν, γέροντα· όταν ήμουν πιο νέος. Μα ένας άγιος ασκητής μου 'πε μια μέρα ένα λόγο, κι από τότε πια φίλιωσα με το θάνατο.

- Ποιο λόγο; Θέλω κι εγώ να τον ακούσω.

- «Το σημείο όπου ο Θεός αγγίζει τον άνθρωπο λέγεται θάνατος» να, αυτό μου 'πε.

Νιώθω απάνω στην καρδιά μου, γέροντα, ένα αόρατο χέρι να με αγγίζει. Γι αυτό βιάζουμαι.

Γι' αυτό έβαλα όλη μου τη δύναμη να 'ρθω να σε βρω και να σου μπιστευτώ το μυστικό μου· να μην πεθάνει μαζί μου.

- Σέ μένα; Έμενα βρήκες; Είμαι εβδομήντα

Юноша сглотнул, на мгновение умолк, а затем заговорил:

- Стакан воды, отец. Прости, у меня пересохло в горле.

Он выпил, и это его освежило.

- Когда меня ранили, я помолился и собрал все свои силы, чтобы поскорее найти тебя, рассказать тебе это, доверить тебе мою тайну прежде, чем умру, ибо я возможно умру, отец.

- Не говори так, дитя моё, - ответил отец Яннарос, ощущив неописуемую нежность к этому юноше, который сражался со смертью, который сражался с Богом, здесь, перед ним.

- Отец Яннарос, ты боишься смерти?
Священник улыбнулся:

- Нет, - ответил он.
- Что же так?

Отец Яннарос не ответил; он хотел сказать, что его страшит смерть, лишь когда она забирает молодых, в расцвете юности, прежде чем они могли бы созреть, прежде чем они могли бы дать плоды; но он промолчал.

- Отец, когда-то я боялся смерти, когда был моложе. Но один святой отшельник однажды кое-что сказал мне, и с тех пор я примирился со смертью.

- И что он сказал тебе? Я бы тоже хотел послушать.

- Он сказал: «Смерть это та точка, где Бог соприкасается с человеком».

Отец, я ощущаю невидимую руку, что прикасается к моему сердцу. Вот почему я спешу.

Вот почему я собрал все свои силы, чтобы разыскать тебя и доверить свою тайну, дабы она не умерла вместе со мной.

- Доверить мне? Почему мне? Мне

<p>χρονών.</p> <p>- Είσαι είκοσι χρονών, παπα-Γιάνναρε. Έχω πολλά ακούσει για σένα, παπα- Γιάνναρε· ο πάτερ Αρσένιος...</p> <p>Ο παπα-Γιάνναρος τινάχτηκε.</p> <p>- Ποιος; ο πάτερ Αρσένιος από τη Σκήτη...</p> <p>- Ναί, της Άγιας Άννας· ο Θεός σχωρέσει τον.</p> <p>- Πέθανε;</p> <p>- Όχι, τρελάθηκε.</p> <p>- Τρελάθηκε!</p> <p>Τα μάτια του παπα-Γιάνναρου βούρκωσαν.</p> <p>- Τρελάθηκε από την πολλή νήστια, από την πολλή παρθενιά, από την πολλή κουβέντα του με το Θεό.</p> <p>Δε βάσταξε· σηκώθηκε η καταπαχτή, βγήκαν από μέσα του όλοι οι κρυμμένοι δαιμόνοι. Δε σκάλιζε πια στο ξύλο Παναγιές και Χριστούς· σηκώνουνταν τη νύχτα, άναβε το λυχνάρι και σκάλιζε δαιμόνους και γυμνές γυναίκες και γουρούνια...</p> <p>- Όχι, όχι! ξεφώνισε ο παπα-Γιάνναρος και τινάχτηκε από το σκαμνί όπου κάθουνταν δεν είχε μεσάτου ο πάτερ Αρσένιος δαιμόνους, είχε αγγέλους· μη μολεύεις τη μνήμη του!</p> <p>- Είχε δαιμόνους και γυμνές γυναίκες και γουρούνια, έκαμε ο νέος· όλοι μας, παπα-Γιάνναρε, έχουμε μέσα μας δαιμόνους και γυμνές γυναίκες και γουρούνια.</p> <p>Ο παπα-Γιάνναρος δε μίλησε' έσκυψε μέσα του, είδε· ζύγωσε απάνω στο τραπέζι τη Δευτέρα Παρουσία, Έκαμε το σταυρό του, έσκυψε, την προσκύνησε.</p> <p>Κάμποση ώρα την κοίταζε συλλογισμένος· για μια στιγμή είχε ξεχάσει το λαβωμένο νέο και το μυστικό τάχα που του 'φερνε, γέμισε η καρδιά του πάτερ Αρσένιο... «Δαιμόνοι, γυναίκες και γουρούνια...» μουρμούρισε «ώχού, θαρρώ ο νέος αυτός πως έχει δίκιο...»</p> <p>Θυμήθηκε μια μέρα που ρώτησε τον πάτερ</p>	<p>семьдесят лет.</p> <p>- Отец Яннарос, тебе двадцать лет. Я много о тебе слышал. Отец Арсениос...</p> <p>Священник подскочил.</p> <p>- Кто? Отец Арсениос? Из скита...?</p> <p>- Да, из скита святой Анны, упокой Господь его душу.</p> <p>- Он умер?</p> <p>- Нет, сошел с ума.</p> <p>- Сошел с ума! – глаза отца Яннароса наполнились слезами.</p> <p>- Он сошел с ума от длительных постов, от длительного целомудрия, от длительных разговоров с Господом.</p> <p>Он больше не мог этого выносить; открылся лаз, откуда высвободились все таившиеся в нем демоны. Он больше не вырезал в дереве Богородиц и Христов; он вставал ночью, зажигал светильник и вырезал демонов, обнаженных женщин и свиней...</p> <p>- Нет, нет! – воскликнул отец Яннарос, вскакивая с табурета, – в отце Арсениосе не таилось никаких демонов, в нем пребывали одни только ангелы! Не пятнай его память!</p> <p>- Демонов, обнаженных женщин и свиней, - повторил юноша. – Каждый из нас, отец Яннарос, каждый из нас укрывает в себе демонов, обнаженных женщин и свиней.</p> <p>Отец Яннарос промолчал; он заглянул в себя. Подойдя к резной иконе Второго Пришествия, он перекрестился и отдал земной поклон.</p> <p>В задумчивости смотрел он на нее и на мгновение забыл про раненого монаха и тайну, которую тот якобы принес; сердце его наполнилось отцом Арсениосом.</p> <p>- Демоны, женщины и свиньи... - пробормотал он. – Увы, думаю, этот юноша прав.</p> <p>Он вспомнил день, когда спросил отца</p>
--	---

Αρσένιο για την καρδιά του αμαρτωλού, τι να 'χει μέσα της.

Κι αυτός έσκυψε τα μάτια στη γης. «Τι με ρωτάς» αποκρίθηκε με πνιμένη φωνή «τι με ρωτάς για την καρδιά του αμαρτωλού; Εγώ κατέχω την καρδιά του ενάρετου, κι είναι όλοι οι δαιμόνοι μέσα.»

Πόσα χρόνια έμεναν κρυμμένοι, αλυσοδεμένοι από το φόβο του Θεού μέσα του οι δαιμόνοι!

Γι αυτό σκάλιζε με τόση άνύπνωτη αγωνία αγίους, γι' αυτό φοβόταν τα όνειρατα και δεν ήθελε να κοιμηθεί.

Μπορούσε, ως το τέλος της ζωής του να 'μεναν καταπλακωμένες από την προσευχή οι πιο κρυφές του λαχτάρες και να πέθαινε άγιος¹ μ* αναστκώθηκε λίγο η καταπαχτή, λάσκαρε λίγο το μυαλό, βρήκαν άραλίκι και τινάχτηκαν στο φως οι φυλακισμένοι δαιμόνοι.

Ο ιδρώτας έτρεχε κρουνός από το μέτωπο του παπα-Γιάνναρου. Του φάνηκε ξάφνου πως καίγονταν, κάψα πολλή, πήγε στην πόρτα, την άνοιξε, στάθηκε στο κατώφλι.

Ο νυχτερινός αγέρας του φύσηξε, δροσίστηκε, θυμήθηκε πως είχε απόψε μουσαφίρη, έκλεισε την πόρτα, κάθισε πάλι στο σκαμνί, πλάι στο λαβωμένο.

- Μίλα μου ακόμα για τον πάτερ Αρσένιο, είπε· μη με λυπάσαι, να μου τα πεις όλα.

- Πονάς τόσο για μιαν ψυχή, είπε ο νέος αυστηρά, σα να τον μάλωνε, γιατί δεν πονάς για όλες. Κι εγώ που θαρρούσα... και γι' αυτό ήρθα.

- Είμαι άνθρωπος· έκαμε ο παπα-Γιάνναρος πεισματωμένος, είμαι άνθρωπος, ακόμα δεν είμαι άγγελος, μαθές, μήτε κι είμαι πια θεριό· άνθρωπος, πονώ και για μιαν ψυχή ακόμα... Τι απόγινε ο πάτερ "Αρσένιος; Θέλω να μάθω.

- Σιγά σιγά η τρέλα του φούντωνε, άρχισε να βγαίνει έξω ολόγυμνος, να περπατάει κάτω από τις πορτοκαλιές, να πέφτει κάτω να

Αρσενιοса, что пребывает в сердце грешника.

И тот потупил свой взор и ответил сдавленным голосом: «Зачем ты меня спрашиваешь, отец Яннарос? Зачем ты спрашиваешь меня про сердце грешника? У меня добродетельное сердце, и всё равно оно полно демонов».

Сколько лет эти демоны таились в нем, скованные богобоязненностью!

Вот почему он в своем бессонном исступлении вырезал святых, вот почему так боялся снов и отказывался спать.

Его тайные страсти могли бы оставаться дремлющими на протяжении всей его жизни, и он мог бы умереть святым. Но открылась лазейка: разум его пошатнулся – и пребывавшие в заточении демоны вырвались на свет.

Пот заструился по лбу отца Яннароса; он ощутил страшный жар – словно он весь горит – пошел к двери, открыл ее и встал на пороге.

Ночной воздух освежил его, он вспомнил о своем госте, закрыл дверь и снова уселся на табурет рядом с раненым.

- Расскажи мне еще про отца Арсениоса, - сказал он. – Не надо меня щадить, расскажи все.

- Ты так переживаешь за одного, - сказал юноша сурово, будто с упреком, - почему же ты не переживаешь за всех людей? И я подумал... поэтому я и пришел...

- Я человек, - возразил отец Яннарос, – еще не ангел, хоть уже не зверь. Человек... Пока что я переживаю за одну душу. Что стало с отцом Арсениосом? Я хочу знать.

- Постепенно его безумие усиливалось; он стал разгуливать голым по апельсиновой роще, падать на землю с криками, и как-то

σκληρίζει' και μιαν Κυριακή μπήκε τσίτσιδος στην εκκλησιά...

Τον έβαλε κάτω ένας γέρος ασκητής, του διάβασε την ευκή να ξορκίσει το δαίμονα, μα ο δαίμονας δεν έβγαινε· έλυσαν οι καλόγεροι τις πέτσινες ζώνες τους και τον χτυπούσαν άνελύπτη, έβγαινε το αίμα μα ο δαίμονας δεν έβγαινε.

Τον κλείδωσαν λοιπόν στο κελί του και του 'φερναν κάθε πρωΐ ψωμί και νερό, μα δέν τ' άγγιζε· τώρα θα 'χει πεθάνει.

- Φτάνει! Φτάνει! φώναξε ο παπα-Γιάνναρος. Αυτο 'ταν το μυστικό σου;

- Όχι, δεν είναι αυτό το μυστικό μου, παπα-Γιάνναρε· μα με ρώτησες, αποκρίθηκα. Κάμποσους μήνες έζησα κι εγώ σ' ένα κελί κοντά στο κελί του' ψυχανεμίζουνταν όλους ετούτους τους μαύρους δαιμόνους μέσα του και βιάζουνταν να πεθάνει' να πεθάνει, προτού να βρουν την πόρτα ανοιχτή και πεταχτούν έξω.

Κι είμαι σίγουρος, την ώρα που σκάλιζε αγίους κι αγγέλους στο ξύλο, θα έστηνε το αυτί του και θ' άκουγε, στον κάθε χτύπο της καρδιάς του, το Χάρο το λυτρωτή να ζυγώνει. Και χαμογελούσε ευτυχισμένος.

«Γιατί, πάτερ Αρσένιε» τον ρώτησα μια μέρα «χαμογελάς πάντα και λάμπει το πρόσωπό σου;

- Και πως να μη χαμογελώ, αδελφέ μου Νικόδημε» μου αποκρίθηκε «πως να μη χαμογελώ, αφού κάθε ώρα, κάθε στιγμή, ακούω το θάνατο να ζυγώνει;»

Το πρόσωπο του νεαρού καλόγερου έλαμπε ασάλευτο· η φωνή του ήσυχη μα γεμάτη πάθος συγκρατημένο και τα μάτια του γυάλιζαν σα ν' άναβε από πίσω τους μεγάλη πυρκαγιά.

Ο παπα-Γιάνναρος τον κοίταζε ανήσυχος· ετούτη η γαλήνη του προσώπου δεν του άρεσε, μήτε η φωνή. Μια βάτος ήταν ετούτη η ψυχή φλεγόμενη και μη καιόμενη.

раз в воскресенье голышом зашел в церковь.

Другой отшельник повалил его, прочел над ним молитвы, чтобы изгнать демона, но демон не уходил; монахи немилосердно стегали его своими кожаными ремнями – показалась кровь, но не демон.

И потому они заперли его в келье и приносили ему хлеб и воду по утрам, но он ни к чему не прикасался; должно быть, он уже умер.

- Хватит! Хватит! – закричал отец Яннарос.
– Это твоя тайна?

- Нет, отец Яннарос, но ты спросил меня сначала про отца Арсениоса – я тебе ответил. Я несколько месяцев жил в соседней с ним келье. Он ощущал внутри себя всех этих черных бесов и спешил умереть – умереть раньше, чем они найдут выход и вырвутся наружу.

И я уверен, что в тот час, когда он вырезал святых и ангелов, он навострял уши и слышал в каждом ударе своего сердца приближение Смерти-освободительницы. И радостно улыбался.

«Отец Арсениос, - спросил я его однажды, - почему ты всегда улыбаешься, и почему твоё лицо всегда сияет?»

«Да как же мне не улыбаться, брат Никодимос, - ответил он, - как же мне не улыбаться, когда каждый час, каждый миг я слышу приближение Смерти?»

Невозмутимое лицо молодого монаха сияло; голос его был спокоен, но полон сдержанной страсти; глаза сверкали, словно за ними бушевал пожар. Отец

Яннарос наблюдал за ним с тревогой; столь безмятежное лицо ему не нравилось, как и голос. Эта душа была подобна купине, объятой пламенем и неопалимой.

Ο νέος άπλωσε το χέρι του, άγγιξε αλαφριά τον ώμο του παπα-Γιάνναρου.

- Άκου τα στερνα λόγια του πάτερ Αρσένιου, γέροντα, πρίν να πηδήξουν από μέσα του οι δαιμόνοι:

«Γρήγορα θα πεθάνεις, αδελφέ Νικόδημε- αες να βρεις τον παπα- Γιάνναρο, τόσες φορές σου 'χω μιλήσει γι' αυτόν, άε να τον βρεις και μπιστέψου το το μυστικό σου.

Αυτός μπορεί να το σηκώσει, εσύ δεν μπορείς.

Και πες του πως ζω ακόμα, παλεύω ακόμα από πάνω με το Θεό, από κάτω με τους δαιμόνους- αυτοί 'ναι οι δυο μυλόπετρες μου και μέ αλέθουν. Αυτά να του πεις.»

Έσκυψα, απίθωσε τα δυο χέρια του απάνω στο κεφάλι μου και με βλόγησε, σα να με αποχαιρετούσε· ύστερα κατάλαβα- με αποχαιρετούσε.

Σώπασε μια στιγμή, κοίταξε γύρα το φτωχικό κελί, χαμογέλασε.

- Κι ήρθα, είπε. Και σε λίγο:

- Ήρθα να σε σώσω' ο πάτερ Αρσένιος μ' έπεψε να σε σώσω. Ο παπα-Γιάνναρος χαμογέλασε πικρά.

- Το κορμί μου; την ψυχή μου; Ποιο από τα δυο;

- Και τα δυό' το ξέρεις, παπα-Γιάνναρε, όσο ζούμε τα δυο αυτά θεριά δε χωρίζουν.

- Εγώ τα χωρίζω! έκαμε ο γέροντας με πείσμα.

- Γι αυτό παραδέρνεις - γι' αυτό δεν ξέρεις κατά που να πας. Μη μαζεύεις τα φρύδια σου, παπα-Γιάνναρε, έχω πολλά ακουστά για σένα, τίμιος είσαι, λέει, φτωχός, άγριος μα καλός, γερός πολεμιστής, λυπάσαι το λαό κι όμως ακόμα δεν πήρες απόφαση. Παραδέρνεις.

- Μπορεί αυτό ίσια ίσια να 'ναι το χρέος μου εμένα, να παραδέρνω, αντιμίλησε ο

Μοναχ protyanul ruku и легко тронул отца Яннароса за плечо:

- Послушай последние слова отца Арсениоса прежде, чем из него выпрыгнули демоны.

«Ты скоро умрешь, брат Никодимос – так разыщи отца Яннароса, я много раз рассказывал тебе о нем, разыщи его и доверь ему свою тайну.

Ему она по плечу, тебе же – нет.

И скажи ему, что я всё ещё жив, и всё ещё сражаюсь с Богом, что наверху, и с демонами, что внизу – это те два жернова, что перемалывают меня. Передай ему это».

Я наклонился, он возложил свои руки мне на голову и благословил меня, будто прощаясь со мной. Позднее я понял: он на самом деле прощался со мной.

На мгновение монах умолк; затем он обвел взглядом скромную келью и улыбнулся.

- И я пришел, - сказал он и добавил. – Я пришел спасти тебя; отец Арсениос прислал меня спасти тебя.
Отец Яннарос горько улыбнулся.

- Что спасти – моё тело или мою душу?

- И то и другое; ты же знаешь, отец Яннарос, что пока мы живы, эти два зверя нераздельны.

- Я их разделяю, - упрямно сказал священник.

- И поэтому ты мечешься, поэтому не знаешь, какой путь выбрать. Не хмурься, отец Яннарос, я многое про тебя слышал. Говорят, что ты честен, беден, суров, но добр, что ты храбрый воин; что ты испытываешь сострадание к людям, но пока не можешь принять решения. Ты мечешься.

- Возможно, метание – и есть мой долг, - возразил священник, - возможно, это пост,

παπα-Γιάνναρος· μπορεί αυτό το πόστο να μου μπιστεύτηκε ο Θεός· δε θα το προδώσω.

- Αλίμονο στην ψυχή που πεθάνει, άπηλογήθη ο νέος, χωρίς να πει καθαρά, τίμια, το ναι ή τ' όχι.

Σε άλλους καιρούς μπορούσες να σεριανας απέξω χωρίς να μπεις στο χορό - τώρα φοβεροι καιροι πλάκωσαν, παπα-Γιάνναρε δεν το νογάς; Φοβεροι καιροι, κι είναι ντροπή να κάθεσαι σταυρό τα χέρια.

Είχε κουραστεί να μιλάει, ήπιε πάλι μια γουλιά νερό, ακούμπησε στη μαξιλάρα και σώπασε.

Ο παπα-Γιάνναρος σηκώθηκε· γέμισε ένα ποτήρι κρασί, πήρε δυο παξιμαδάκια που του 'χαν απομείνει, ζύγωσε το νέο:

- Έλα, του 'πε, θα πεινάς - βούτηξε το παξιμαδάκι αυτό στο κρασί, να στερεώσουν τα κόκαλα σου- να κάμεις δύναμη, παιδί μου, να μιλήσεις.

Ξανακοίταξε πάλι με τρυφεράδα το νέο, που 'χε χλωμιάσει' βούτηξε το παξιμαδάκι στο κρασί, τον τάισε σα μάνα - σα να τον μεταλάβαινε - σα να 'ταν αλήθεια το κρασί και το ψωμί το σώμα και το αίμα του Θεού' κι ως μπουνε μέσα στο κορμί του ανθρώπου γίνονται δύναμη. Κοκκίνισαν ανάλαφρα τα μάγουλα του νέου.

- Ευχαριστώ, γέροντα μου, είπε - δυνάμωσα. 7υνάμωσες κι εσύ, παπα-Γιάνναρε, μπορείς ν' ακούσεις; Γιατί κι εσύ 'σαι λαβωμένος, πιο βαριά από μένα, μην το ξεχνάς.

- Δεν το ξεχνώ' μα ό.τι κι αν πεις, αντέχω να το ακούσω -λέγε.

- Με ρώτησες ποιος είμαι - Θά σου τα πω όλα σύντομα' βιάζουμαι να φτάσω στο σκοπό μου.

Ήμουν διάκος σ' ένα Δεσπότη, ήμουν σπουδασμένος, πήγαινα κι εγώ για Δεσπότης.

Μα είδα, είδα, άνοιξε το μυαλό μου, κατάλαβα. Εξευτελίστηκε ο λόγος του

вверенный мне Господом, который я не оставил.

- Горе той душе, что умирает прежде, чем ясно и честно ответит «да» или «нет», - парировал юноша.

— Было время, когда ты мог позволить себе оставаться в стороне, отец Яннарос, но настали тяжелые времена – неужели ты этого не понимаешь? Тяжелые времена, когда стыдно сидеть сложа руки.

Он устал говорить, глотнул воды, откинулся на подушку и умолк.

Отец Яннарос встал, налил стакан вина, взял два оставшихся куска черствого хлеба и вернулся к юноше.

- Давай, - сказал он, - ты, должно быть, голоден, сын мой, обмакни этот хлеб в вино, дабы обрести силы и продолжить свой рассказ.

Он с нежностью посмотрел на бледного юношу, затем обмакнул хлеб в вино и начал кормить его, как мать кормит своё дитя, словно причащая его, как будто хлеб и вино в самом деле были телом и кровью Христовой, что, войдя в тело юноши, придадут ему сил. На щеках монаха появился слабый румянец.

- Спасибо тебе, отец, - сказал он, - теперь я чувствую себя сильным. Ты тоже сильный, отец Яннарос. Теперь ты можешь меня выслушать? Ибо ты ранен гораздо глубже меня – помни это!

- Я это помню, но я в состоянии выдержать всё, что ты мне скажешь. Продолжай.

- Ты спросил меня, кто я, и скоро я всё тебе расскажу, мне не терпится дойти до сути.

Я был дьяконом при одном епископе, был образован, сам намереваясь принять сан епископа.

Но я слишком многое увидел – мои глаза открылись, я понял. Слово Христово

Χριστού, έσβησαν τ' ἀγια ἄχνάρια του απάνω στη γης, ακολουθούμε τις τραγίσιες πατημασιές που αφήνουν στη λάσπη τα πόδια του Σατανα. ..

Αναποδογυρίστηκαν τα λόγια του Χριστού:

Μακάριοι οι αλαζόνες τω πνευματι, ότι αυτών εστίν η βασιλεία της γής'

μακάριοι οι σκληροτράχηλοι, ότι αυτοί κληρονομήσοναι την γήν'

μακάριοι οι πεινώντες και διψώντες την ἀδικίαν'

μακάριοι οι ἀνελεημονές,

μακάριοι οι ἀκαθαρτοι τη καρδία'

μακάριοι οι προκαλούντες πόλεμον.

Να ποιοι σήμερα λέγονται χριστιανοι.

- Το ξέρω, το ξέρω... έγρουξε ο παπα-Γιάνναρος· όλα αυτά τα ξέρω, παρακάτω!

- Ξετίναξα τον κουρνιαχτό της επισκοπής από τα πόδια μου' ἐφυγα, κατέφυγα στο Άγιον Όρος. Μα βρήκα κι εκεί, στη λεγόμενη ἀγια μοναξιά, όλα τα πάθη του κόσμου· και πιο ἀγρια, πιο ύπουλα, γιατί δε βολεί να φανερωθούν, να ξεσκάσουν.

Το ξέρεις, τριών λογιών είναι οι ἀνθρωποι: ἀντρες, γυναίκες και καλόγεροι - βράζουν όλα τα πάθη κρυφά, χωρίς ελπίδα, μέσα στα σπλάχνα του καλόγερου.

Γιατί, το ξέρεις, παπα Γιάνναρε, αλίμονο σε όποιον ζει στην έρημο και θυμάται του κόσμου. Κλείστηκα λοιπόν στο κελί μου και διάβαζα κρυφά βέβηλα βιβλία που είχα φέρει μαζί μου.

- Βιβλία; Πήγες το λοιπόν και του λόγου σου στη μοναξιά, κουβαλώντας όλους τους δαιμόνους του κόσμου μαζί σου;

- Έχεις δίκιο, παπα-Γιάνναρε, ύστερα το κατάλαβα· αλήθεια, δεν πήγα στο Μοναστήρι για ν' ασκητέψω, παρά για να

обесценилось, Его следы стёрлись с лица земли; мы лишь ступаем по тем следам, что оставил в грязи Сатана.

Слова Христовы перевернуты с ног на голову:

Блаженны высокомерные духом, ибо их есть Царство Земное.

Блаженны жестокие, ибо они наследуют землю.

Блаженны алчущие и жаждущие несправедливости.

Блаженны немилостивые.

Блаженны нечистые сердцем.

Блаженны войнотворцы.

- Вот кто сегодня зовутся христианами.

- Знаю, знаю... - прорычал отец Яннарс. – Я всё это знаю, продолжай!

- Я отряхнул со своих ног прах епархии и удалился на гору Афон. Но и там, в так называемом святом уединении, я узрел все страсти мира, только еще более низкие, коварные, потому что невыгодно вытаскивать их на свет.

Ты знаешь, что есть три вида людей: мужчины, женщины и монахи – внутри монаха тайно, безнадежно, кипят все возможные страсти.

Ибо, как тебе известно, отец, горе тому, кто живет в отшельничестве и грезит о мирском. Итак, я закрылся в своей келье и тайно читал мирские книги, что взял с собой.

- Книги? И ты сам ушел в монашество, волоча за собой всех мирских демонов?

- Ты прав, отец, позднее я это понял; на самом деле я шел в монастырь не для того, чтобы стать аскетом – скорее, чтобы

συγκεντρώσω την ψυχή μου που είχε κατασκορπίσει' να βρω που να σταθώ, να σταθώ κι από κει να πάρω φόρα. Γιατί δεν μπορώ, γέροντα, δεν μπορώ να ζω χωρίς βεβαιότητα.

- Μήτε εγώ, μήτε εγώ... αναστέναξε ο παπα-Γιάνναρος: γι αυτο υποφέρω.

Μα ο νέος δεν τον άκουσε' τα μάτια του και τ' αυτίά του, γυρισμένα προς τα μέσα, θωρούσαν κι άφουκράζουνταν την ψυχή του μονάχα.

Κι ύστερα βιάζουνταν, γιατί η πληγή του πάλι άρχισε να τον πονάει και δεν ήξερε αν θα πρόφταινε να τα ξομολογηθεί όλα στον ασπρομάλλη γέροντα μπροστά του.

- Δεν μπορώ να ζω χωρίς βεβαιότητα, ξανάπε' μέσα μου, από τη μια μεριά η πίστη μου στους αντιπρόσωπους του Χριστού επί της γης κλονίστηκε, κι από την άλλη ο πόνος του αδικημένου ανθρώπου είχε γεμίσει το σπλάχνο μου αγανάχτηση.

Που να σταθώ; Στο Χριστό, όπως τον εκατάντησαν οι δεσποτάδες, για σε κείνους, που θέλουν να στερεώσουν ένα κόσμο καινούριο, πιο δίκαιο, χωρίς Χριστό;

Πήγαινα στην εκκλησιά, νήστευα, προσεύχομουν, φώναζα το Θεό, μα καμιά ανακούφιση' ο Θεός δεν απαντούσε.

Με τον καιρό το κατάλαβα· δεν είναι η προσευχή, δεν είναι η μοναξιά ο δρόμος· ήταν μια φορά, έφερναν από τη γης στον ουρανό, τώρα πια δεν είναι' μας αλαργαίνει από τη γης και δε μας πάει στον ουρανό.

Μας αφήνει μεσόστρατα στον αέρα. Πρέπει ν' ανοίξω, έλεγα, πρέπει ν' ανοίξω καινούριο δρόμο' μα δεν μπορούσα. Δεν μπορούσα, και παράδερνα σαν την αγιοσύνη σου κι εγώ, απελπισμένος.

- Μα εγώ δεν είμαι απελπισμένος! άντινάχτηκε ο παπα-Γιάνναρος κι είχε αρχίσει να θυμώνει' εγώ έχω, φίλε μου, που να σταθώ, στο Χριστό, και δε σκοτίζουμαι τι κάνουν οι Δεσποτάδες. Δε σου φτάνει ο Χριστός, την αφεντιά σου;

собрать воедино свою душу, найти свое место, и оттуда устремиться вперед, ибо я не могу жить в неопределенности, отец.

- Я тоже, я тоже... - вздохнул отец Яннарос.
– Потому я и страдаю.

Но юноша его не услышал, обратив свой взор и слух внутрь себя, присматриваясь и прислушиваясь лишь к своей душе.

Затем он продолжил, торопливо, ибо у него снова разболелась рана, и он не был уверен, успеет ли во всем исповедаться этому седовласому старцу.

- Я не могу жить в сомнении, - повторил он, - моя вера в представителей Бога на земле пошатнулась, а боль за тех людей, с которыми обошлись несправедливо, наполняет меня негодованием.

К кому примкнуть? К Христу, такому, каким его сделали епископы, или же к тем, кто хочет построить новый мир, более справедливый, без Христа?

Я ходил в церковь, постился, молился, взвывал к Богу, но не находил облегчения; Господь не отвечал.

Со временем я понял, что ни молитвы, ни отшельничество – не выход и не прибежище, они были таковыми некогда; прежде они могли возносить от земли к небесам – но не теперь.

Теперь они удаляют нас от земли, но не возносят на небо – они оставляют нас на полпути, в воздухе. Я сказал себе, что должен найти новый путь – но я не смог. Не смог и заметался, отчаялся, как и ты.

- Но я не отчаялся, - в гневе возразил отец Яннарос. – Мне, друг мой, есть куда примкнуть – к Христу, и мне безразличны дела епископов. Или тебе, ваша милость, Христа недостаточно?

- Μη θυμώνεις, γέροντα, έκαμε ο καλόγερος κι άγγιξε παρακλητικά το γόνατο του παπα-Γιάνναρου,

δε με φτάνει, όπως τον κατάντησαν με χρυσά ρούχα και με παλάτια να κάθεται και το βράδυ να τρώει και να πίνει με τους άρχοντους του κόσμου ετούτον' ένα Χριστό φτωχό πεθύμησα, γέροντα μου, ξυπόλυτο, πεινασμένο, αδικημένο. Σαν κείνον που συνάντησαν οι δύο ταπεινοί μαθητές οδεύοντας στον Εμμαούς' το Χριστό του Εμμαούς, αυτον ζητούσα και δεν τον έβρισκα· και γι' αυτο πονούσα.

Κατάλαβες, παπα- Γιάνναρε; Ο παπα- Γιάνναρος άπλωνε τώρα το λαιμό κατά το χλωμό πρόσωπο του καλόγερου, η καρδιά του χτυπουσε δυνατά· «ποιος είναι ετούτος ο ξαφνικός μουσαφίρης» συλλογίζουνταν «ποιος μου τον έστειλε; ο Θεός; ή ο Σατανάς; δεν ξεχωρίζω» ό.τι έλεγε, το'νιωθε κι αυτός μέσα του, βαθιά, να του ξεσκίζει τα σπλάχνα.

- Μπας και θαρρείς πως είμαι γέρος και δεν καταλαβαίνω; έκαμε πεισματωμένος· έχω κι εγώ, πρέπει να ξέρεις, ας είμαι κι εβδομήντα χρονών, όλα τα βάσανα της νιότης.

Μη σταματάς! Τον βρήκες το Χριστό αυτόν που ζητούσες, πως τον βρήκες; Αυτο 'ναι το μυστικό σου;

- Τώρα βιάζεσαι του λόγου σου, γέροντα, αποκρίθηκε ο νέος και χαμογέλασε, μα εγώ...

Δεν άποσωσε το λόγο' διψούσε, του 'φερε πάλι ο παπα-Γιάνναρος μιαν κούπα νερό, ήπιε, δροσέρεψε η γλώσσα του.

- Πήρα λοιπόν, γέροντα μου, εξακολούθησε, τα βλάστημα αυτά βιβλία και κατέφυγα μαζί τους στη μοναξιά.

«Τι κάνεις, πάτερ Νικόδημε, κι όλη τη νύχτα έχεις αναμμένο το λυχνάρι σου;» με ρωτούσαν οι πατέρες. «Προσεύχουμαι» απόκρινουμουν.

«Και δεν μπορείς μέσα στο σκοτάδι;

- Не гневайся, отец, – сказал монах умоляюще, – прикоснувшись к его колену.

– Нет, недостаточно, во всяком случае, такого, до которого его низвели – в золотых одеждах, во дворцах, где он сидит и夜里 напролет ест и пьет с сильными мира сего. Я жаждал бедного, нищего Христа, отец, который бос, голоден и поносим – того, кого встретили два скромных ученика, путешествующих в Эммаус – Христа в Эммаусе – вот кого я искал и не нашел, и вот почему сердце моё обливалось кровью.

Теперь ты понимаешь, отец Яннарос? Священник придинулся к мертвенно-бледному лицу монаха, сердце его сильно колотилось. «Кто этот нежданный гость, – спрашивал он себя, - кто прислал его ко мне? Бог или дьявол? Кто? Я не могу разобрать». Слова монаха разбередили отцу Яннаросу душу.

- Ты думаешь, я стар и не понимаю? – упрямно спросил он. – Знай же, что я тоже претерпеваю все муки юности, пусть мне и семьдесят лет.

Не останавливайся! Ты нашел того Христа, что искал? Как ты Его нашел? В этом твоя тайна?

- Теперь спешишь ты, отец, - ответил юноша и улыбнулся, - но я...

Он не закончил свою мысль, ему снова захотелось пить. Отец Яннарос принес еще воды; монах попил и почувствовал облегчение.

- Так что я взял, отец, эти мирские книги, - продолжил монах, - и ушел в отшельничество.

«Что ты делаешь? – спрашивали меня монахи. – Почему у тебя всю ночь горит лампа, отец Никодимос?» «Я молюсь», - отвечал я.

«А ты не можешь молиться в темноте?»

- Φοβούμαι» απόκρινουμουν πάλι· «ευτύς ως σβήσω το φως, έρχονται οι δαιμόνοι.» Καπόν κάπου μονάχα έβλεπα τον πάτερ Αρσένιο κι άλλαζα δυο λόγια μαζί του.

Αυτός μου μιλούσε για το ξύλο που σκάλιζε και μου 'λεγε δεν ήταν ξύλο, ήταν η ψυχή του' κι εγώ του μιλούσα για το Χριστό τον ξυπόλυτο... Κι άξαφνα, μια νύχτα, ας είναι βλογημένη, μια νύχτα...

- Είδες το φως το αληθινό; έκαμε ο παπα-Γιάνναρος σκυμμένος απάνω στο πρόσωπο του νέου.

- Πώς το ξέρεις, γέροντα μου;

- Το βλέπω στα μάτια σου, παιδί μου. Λοιπόν;

- Είδα το φως το αληθινό. Και τότε βγήκα από το κελί μου, ήταν Πάσχα, μαζεμένοι οι καλόγεροι στην Τράπεζα, έτρωγαν κρέας, έπιναν διπλές κούπες κρασί.

Εγώ άναμέρισα το πιάτο μου, έχυσα το κρασί. «Σηκωθεῖτε» φώναξα «τι κάθεστε σταυρό τα χέρια, ο κόσμος χάνεται!

Δε θέλω λιβάνια και προσευχές, λέει ο Κύριος, δε θέλω κρέατα, εμπάτε στο δρόμο! Ας κουνηθεί το Μοναστήρι σαν τις φορητές θαματουργές εικόνες· δε φτάνει η προσευχή σήμερα, ανοιχτέ τα κελάρια του Μοναστηρίου, μοιράστε ψωμί στους φτωχούς... Ας μοιραστούμε τις στράτες· ας κηρύξουμε το λόγο του Χριστού: αγάπη, ειρήνη, δικαιοσύνη.

- Και τότε;

- Με άρπαξαν δυο χεροδύναμοι καλόγεροι, ο Βενέδικτος κι ο Άββακούμ, με πήραν σηκωτό και με κλείδωσαν στο κελί μου. Την άλλη μέρα μ' έβαλαν σε μια βάρκα και μ' έδιωξαν από το Αγιον Όρος.

Ο παπα-Γιάνναρος έσφιξε το χέρι του νέου.

- Έχε την ευκή μου, είπε· καλά που δε σε σταύρωσαν. Κι ύστερα;

- Μην τρομάξεις, παπα-Γιάνναρε.

«Мне страшно, - отвечал я, - ибо как только я тушу свет, приходят демоны». Изредка я видел отца Арсениоса, и мы обменивались парой слов.

Он рассказывал о дереве, на котором он вырезал, и говорил мне, что это не дерево, но его душа; а я рассказывал ему о босом Христе... И вдруг как-то ночью, будь она благословенна...

- Ты узрел истинный свет? – прошептал отец Яннарос, склонившись над лицом монаха.

- Как ты догадался, отец?

- Я вижу его в твоих глазах, дитя мое. Итак?

- Я узрел истинный свет. И тогда я вышел из своей кельи, была Пасха, монахи собрались в трапезной, ели мясо и пили вино большими чашами.

Я оттолкнул свою тарелку, вылил вино. «Встаньте! – крикнул я им. – Что вы сидите здесь, сложа руки, когда мир погибает!

Господу неугоден ладан и молитвы, Ему неугодно мясо. Отправляйтесь в дорогу, говорит Господь. Пусть монастырь двинется в путь подобно переносным чудотворным иконам; молитвы сегодня недостаточно, откройте монастырские погреба, раздайте хлеб бедным... Так вперед же – проповедовать слово Христово: любовь, мир, справедливость.

- И что тогда?

- Тогда два сильноруких монаха – Венедиктос и Аввакум – схватили меня, оттащили в мою келью и там заперли. На следующий день меня посадили в лодку и изгнали с горы Афон.

Отец Яннарос сжал руку юноши.

- Прими мое благословение, - сказал он, - хорошо, что тебя не распяли. Продолжай!

- Не пугайся, отец Яннарос.

- Δεν τρομάζω όταν Ι Χριστός κατεβαίνει από το κόνισμά του και μου μιλάει, και τώρα θα τρομάξω; λέγε. Και τότε...

- Και τότε επήρα το βουνό, γέροντα μου.
- Αντάρτης! κομουνιστής! ξεφώνισε ο παπα-Γιάνναρος κι απότραβήχτηκε στο σκαμνί του, ξαφνιασμένος.

- Βλέπεις; τρόμαξες, έκαμε ο νέος πικραμένος ναί, είδα το φως το αληθινό, πήρα το βουνό κι έσμιξα με τους αντάρτες.

- Μα αυτοί δεν πιστεύουν στο Θεό, φώναξε ο παπα-Γιάνναρος. Έβγαλαν από το θρόνο το Θεό και θέλουν να καθίσουν αυτοί· μα χωρίς Θεό κόσμος δεν πλάθεται μηδέ κυβερνιέται...

Και πήγες μαζί τους! Αυτο 'ναι, λοιπόν, το μεγάλο μυστικό που ήρθες να μου φανερώσεις; Πάλι καλύτερα να παραδέρνω.

Ο καλόγερος πήρε το χέρι του παπα-
Γιάνναρου, το φίλησε.

- Γέροντα μου, είπε, μη βιάζεσαι, μη θυμώνεις... Πήγα, ναί, με τους αντάρτες· το ξέρω, κόσμος χωρίς Θεό δε θεμελιώνεται· μα και κόσμος χωρίς δικαιοσύνη δεν κυβερνιέται.

Δώσε προσοχή, αυτό που θα σου πω είναι το μεγάλο μυστικό· Έσωσε εμένα, θα σώσει και την αγιοσύνη σου, μπορεί και κόσμο πολύ· μπορεί και την ιδέα που για χάρη της πολεμούν και σκοτώνουνται οι αντάρτες.

Γαλήνεψε την ψυχή σου, παπά-
Γιάνναρε, κάνε υπομονή, άκουσε με...

- Καλά, καλά, ακούω, έκαμε ο παπα-
Γιάνναρος που ένιωθε ακόμα απάνω στο χέρι
του τη φλόγα από τα χείλια του καλόγερου.

Το πρόσωπο του νέου ξάφνου είχε αναψει· η φωνή του βγήκε τώρα από τα σπλάχνα του, βαθιά, συγκινημένη· είχε φτάσει η κρίσιμη στιγμή, η πιο δύσκολη, της ξομολόγησης

- Θυμάσαι, γέροντα, είπε σιγά, θυμάσαι, ο Χριστός πρίν ανέβει στον ουρανό έδωκε μια

- Я не пугаюсь, даже когда Христос сходит с иконы и разговаривает со мной, не испугаюсь и сейчас. Продолжай. Что дальше?

- А дальше, отец, я ушел в горы.
Ошеломленный отец Яннарос вскочил со своего места.

- Мятежник! Коммунист! – закричал он.

- Видишь, ты испугался, - с горечью сказал юноша. – Да, я узрел истинный свет; я ушел в горы и присоединился к мятежникам.

- Но они не верят в Бога, - кричал священник. – Они сбросили Его с трона, на который хотят сесть сами. Нельзя без Бога переделывать мир и управлять им.

И ты к ним присоединился! Эту великую тайну ты пришел мне поведать? Да я лучше вечно буду колебаться.

Монах взял руку отца Яннароса и поцеловал ее.

- Не торопись, отец, - сказал он, - не гневайся... Да, я присоединился к мятежникам. Верно, мир без Бога не имеет устоев. Но и без справедливости миром управлять нельзя.

Теперь слушай внимательно – то, что я тебе скажу есть великая тайна. Она спасла меня, и она также спасет и тебя; возможно, она спасет многих. Возможно, она даже спасет ту идею, за которую сражаются и умирают мятежники.

Усмири свою душу, отец Яннарос, будь терпелив, выслушай меня...

- Хорошо, хорошо, я слушаю, - ответил отец Яннарос, всё еще чувствуя на своей руке пламя губ монаха.

Лицо юноши вдруг вспыхнуло; его голос, проникновенный и страстный, шел из самых глубин его существа; настал важный миг, самый трудный в его исповеди.

- Ты помнишь, отец, - медленно сказал он, - ты помнишь то великое обещание, что

μεγάλη υπόσχεση στους Αποστόλους, που έκλαιγαν, για να τους παρηγορήσει:

Όταν έλθη ο Παράκλητος, ον εγώ πέμψω υμίν... Όταν έλθη εκείνος, το πνευμα της αληθείας, οδηγήσει υμάς εις πασαν την αλήθειαν...

Ο καλόγερος σταμάτησε, κόπηκε η ανάσα του· έσκυψε, κοίταξε μέσα στα μάτια τον παπα-Γιάνναρο.

- Θυμάσαι; είπε πάλι.
- Ποιος δε θυμάται; έκαμε ο παπα-Γιάνναρος νευριασμένος· που θες να φτάσεις;

Γεμάτη τρόμο, γεμάτη άναγάλλιαση, βγήκε τώρα η φωνή από τα σωθικά του καλόγερου· έσκυψε στο αυτί του παπα-Γιάνναρου.

- Λοιπόν, άκου, παπα-Γιάνναρε, να το μεγάλο μυστικό, σου το μπιστεύουμαι...

Ο παπα-Γιάνναρος ανατρίχιασε· άθελα του τον κυρίεψε τρόμος.

- Ο Παράκλητος ήρθε!

Ο παπα-Γιάνναρος τινάχτηκε προς τα πίσω, σα να πρόβαλε μπροστά του ένα λιοντάρι.

- Ήρθε; ήρθε απάνω στη γης; ξεφώνισε.
- Ήρθε απάνω στη γης, με σώμα ανθρώπου, με όνομα ανθρώπου.
- Πώς τον λεν;

Έσκυψε ο καλόγερος ακόμα πιο πολύ, τα χείλια του άγγιξαν τη μαλλιαρήν αυτούκλα του παπα-Γιάνναρου.

- Λένιν.

Έπιασε και με τα δυο του χέρια ο παπα-Γιάνναρος το κεφάλι του, έσφιγγε δυνατά τα μελίγγια του και τα κρατούσε σφιχτά και δεν τ' άφηνε να σπάσουν.

- Λένιν; έκαμε τέλος κι απότράβηξε αργά τις απαλάμες από το πρόσωπο του· Λένιν;

Κοίταξε με τρόμο τον καλόγερο, που είχε ξαφνικά σηκωθεί και στέκουνταν από

Христос дал Своим Ученикам, утешая их, когда они рыдали перед Его Вознесением на небеса?

Когда же приидет Утешитель, Которого Я пошлю вам от Отца, Дух истины, Который от Отца исходит...

Монах запнулся; дыхание его оборвалось; он подался вперед и заглянул в глаза отцу Яннаросу.

- Ты помнишь? – снова спросил он.
- Разумеется, помню! – нетерпеливо огрызнулся отец Яннарос. - К чему ты клонишь?

И снова голос монаха раздался из глубин его души – полный трепета и торжества; он наклонился к уху отца Яннароса:

- Утешитель пришел!

Отец Яннарос отпрянул, словно увидев перед собой хищного зверя.

- Пришел? На землю? – вскричал он.
- Да, пришел на землю в обличье человека, с именем человека.
- И как его зовут?

Монах придвигнулся еще ближе, губы его коснулись большого волосатого уха отца Яннароса.

- Ленин.

Отец Яннарос схватился за голову, сильно сжал виски, чтобы не дать им лопнуть.

- Ленин? – спросил он наконец, медленно отнимая ладони от своего лица. – Ленин?

Он с ужасом взирал на монаха; тот вдруг встал и склонился над ним с улыбкой,

πάνω του και του χαμογελούσε. Σαν τον αρχάγγελο Γαβριήλ.

- Λένιν, είπε αυτός πάλι, ήσυχα. Άνοιγε ο παπα-Γιάνναρος το στόμα του ν' αντιμιλήσει, μα ο καλόγερος άπλωσε παρακαλεστικά το χέρι:

- Μη βιαστείς να δώσεις απόκριση, γέροντα, είπε - άκουσε με πρώτα· όμοια, σαν και την αγιοσύνη σου τώρα, ξαφνιάστηκα κι εγώ όταν με χτύπησε το φως...

Έτσι είναι πάντα το φως, δεν το ξέρεις; Λόγχη είναι και ξεσκίζει την καρδιά του ανθρώπου. Λαβώθηκα, τινάχτηκα απάνω, ήθελα να υπερασπίσω ό.τι ως τώρα πίστευα· μα το φως σιγά σιγά ανέβηκε στο νου μου, κατάλαβα...

Μα ο παπα-Γιάνναρος δεν τον άφήκε να προχωρέσει.

- Ο Λένιν είναι ο Παράκλητος; φώναξε και τα ρουθουνία του φούσκωναν από θυμό· αυτός θα μας σώσει; Αυτός;

- Αυτός, γέροντα μου, μη φωνάζεις βλέπω, σε βάρεσε και σένα το φως σα λόγχη... Άκουσε με, θα σου μιλήσω ήσυχα, καθαρά, και θα δεις.

Έζησα με Δεσποτάδες και με καλόγερους, έζησα ολομόναχος, έζησα με τους αντάρτες· έκαμα άλάκερο τον κύκλο...

- Και βρήκες τον Παράκλητο στους αντάρτες; έκαμε ο παπα-Γιάνναρος σαρκαστικά.

- Βρήκα στους αντάρτες τον Παράκλητο, αποκρίθηκε ήσυχα ο καλόγερος, μα αυτοί δεν ξέρουν ποιος τον στέλνει και τον λένε Λένιν.

Δεν ξέρουν και γιατί τον στέλνει· θαρρούν πως ήρθε να δημιουργήσει κόσμο καινούριο, πιο δίκαιο· δεν ήρθε να δημιουργήσει, ήρθε να γκρεμίσει. Να γκρεμίσει τον κόσμο τον παλιό, για να ετοιμάσει το δρόμο σε αυτόν που έρχεται...

- Ποιόν;

подобно архангелу Гавриилу.

- Ленин, - тихо повторил монах. Отец Яннарос открыл было рот, чтобы возразить, но юноша умоляюще протянул руку.

- Не торопись отвечать, отец, - сказал он. – Сначала выслушай меня, я тоже сперва испугался – точно так же, как твое преподобие сейчас – когда меня поразило светом.

Но разве ты не знаешь, свет всегда таков. Это копье, что пронзает человеческое сердце. Мне было больно, я восстал защитить все то, во что прежде верил. Но свет медленно прояснял мой разум, и я наконец понял...

Отец Яннарос не дал ему продолжить.

- И Ленин это Утешитель? – закричал он, и ноздри его раздувались от гнева. – Он нас спасет? Ленин?

- Да, отец, он, не кричи. Я вижу, что свет пронзил и тебя подобно копью... Выслушай меня, я буду говорить ясно, спокойно, и ты поймешь.

Я жил бок о бок с епископами и монахами, я жил в одиночестве, я жил с мятежниками, я совершил полный круг...

- И ты нашел Утешителя среди мятежников? –sarcastically спросил отец Яннарос.

- Я нашел Утешителя среди мятежников, - тихо ответил монах, - но они не знают, кто послал его, и они зовут его Ленин.

Они даже не знают, зачем он был послан, они думают, он пришел создать новый мир, более справедливый. Но он пришел не созидать, он пришел разрушить. Разрушить прежний мир и подготовить дорогу Тому, кто грядёт.

- Кому?

- Το Χριστό. Γιατί θα 'ρθει, θα 'ρθει, παπα-Γιάνναρε, να μπει μπροστάρης στους αντάρτες. Και δε θα σταυρωθεί πια, δε θα φύγει πια από τη γης, να μας αφήσει αρφανούς να ξαναπέσουμε πάλι στην άδικια. Ούρανός και γης, παπα-Γιάνναρε, θα γίνουν ένα.

- Αύτο θέλω κι εγώ, αυτό ζητώ κι εγώ σε όλη μου τη ζωή· ουρανός και γης να γίνουν ένα· μα δεν ξέρω το δρόμο, γι' αυτό βασανίζουμαι.

- Γι' αυτό κι εγώ ήρθα, γέροντα, να σου δείξω
το δρόμο· συχώρεσε με, εγώ ο τόσο
νέος να σου γίνω οδηγός· μα δεν είμαι εγώ που
σε οδηγώ, είναι η νιότη· η νιότη μπήκε
απόψε στο κελί σου και σου γνέφει: Έλα μαζί
μας!

Ο παπα-Γιάνναρος έσκυψε το κεφάλι, μουγκαλίστηκε στιγά, ανεμοκύκλισε το αίμα του, μα δε μίλησε.

Ο νέος έσκυψε από πάνω του· ένιώσε ο γέροντας τη ζεστην αναπνοή στο σβέρκο του και στο ριζάντι.

- Έλα μαζί μας, είπε ο καλόγερος με ήσυχη μαυλιστική φωνή· είμαστε ακόμα λίγοι, έτσι είναι πάντα το προϊόντος, μια φούγχτα· μα αυτό θα φουσκώσει τη ζύμη αλάκερη και θα γίνει το ψωμί.

Ο παπα-Γιάνναρος ανασήκωσε το κεφάλι:

- Τα κήρυξες αυτά στους αντάρτες;

- Στην αρχή σώπαινα· ντρεπουμούν, φοβόμουν μπρος σ' όλους να φανερώσω το μυστικό μου. Ζούσα μαζί τους, πολεμούσα μαζί τους, σκότωνα κι εγώ, μάχουμουν να γκρεμίσω ό.τι μπορώ, ένα πετραδάκι από τον κόσμο τούτον, να ετοιμάσω κι εγώ, όσο μπορώ, το δρόμο του Κυρίου.

Μα δε μιλούσα- κρατούσα μέσα μου το
μυστικό, κι ας μου ξέσκιζε το σπλάχνο. Μα
μια μέρα, ένα πρωΐ, μια φωνή σηκώθηκε μέσα
μου: «Αυτοί μισούν» μου φώναξε
«σκοτώνουν, σκοτώνουνται, ελπίζουν και δεν
ξέρουν γιατί: εσύ ξέρεις. Σήκω και μίλησε

- Христу! Ибо Он придет, отец Яннарос, придет, чтобы повести мятежников. И Он больше не будет распят, на этот раз Он не покинет землю, не оставит нас сиротами, не даст нам снова впасть в несправедливость. Земля и небо, отец Яннарос, станут единым целым.

- Этого хочу и я, этого жажду и я всю свою жизнь – чтобы земля и небо стали единым целым – но я не вижу пути, и потому мучаюсь.

- Поэтому я и пришел, отец, чтобы указать тебе путь. Прости, что какой-то юнец пытается тебя направить, но это не я веду тебя, а молодость, сегодня в твою келью вошла молодость, и она манит тебя: Идем с нами!

Отец Яннарос опустил голову и тихо застонал; его кровь бурлила, но он молчал.

Монах склонился над ним, и старец
почувствовал его горячее дыхание на своем
загривке, на мочке своего уха.

- Идем с нами, - повторил монах тихим чарующим голосом, - нас сейчас немного; вначале нужна лишь горстка дрожжей, но тесто скоро поднимется и станет хлебом.

Отец Яннарос поднял голову:

- Это ты проповедовал мятежникам?

- Сначала я молчал, я стыдился, боялся открыть свою тайну. Я жил и сражался бок о бок с ними, я убивал, стремился уничтожить всё, что только мог – лишь камешек в этом мире, изо всех сил помогающий выстроить Божий путь.

Но я молчал, держа свою тайну в себе, даже если она разрывала мне внутренности. Но однажды, ранним утром, во мне раздался голос. «Эти люди полны ненависти, - говорил он, - они убивают, умирают, надеются, сами не зная почему. Но ты-то

τους.»

Σηκώθηκα. Ανέβηκα σε μιαν πέτρα, μαζεύτηκαν γύρα μου μια πενηνταριά παλικαράδες, με τουφέκια, με φυσεκλίκια, αρβύλες, γενειάδες· έκαμα το σταυρό μου, ν' αρχίσω· έσπασαν στα γέλια. Έκαμα κόμπο την καρδιά μου, άρχισα να μιλώ» να τους φώτισαν μα δεν πρόλαβα ν' αραδιάσω δυο λόγια και ξέσπασαν τα γέλια, τα σφυρίγματα, οι βρισιές.

«Είναι βαλτός» φώναξαν «ή θρησκεία, το όπιο του λάου!

- Πουλημένε! Προδότη!

- Έξω! Έξω! Μ' έσπασαν στο ξύλο, καταγκρεμίστηκα, έφυγα... Πήγα σε άλλο βουνό, τα ίδια, μ' έδιωξαν κι από κει· πήγα σε άλλο, γύριζα από βουνό σε βουνό, μ' έδερναν» μ' έβριζαν, μου 'στηναν χωσιές, ξέφευγα· ο Θεός με βοηθούσε και ξέφευγα.

Μα απόψε... Ο ιδρώτας έτρεχε από το κούτελο του παπα-Γιάνναρου. Σηκώθηκε, πήγε στο παραθυράκι του κελιού, ακούμπησε το κεφάλι στο σιδερένιο κάγκελο να δρύσιστεί.

Νύχτα βαθιά, σκοτεινό βουητό, ένα νυχτοπουλί κουφοπέταξε, ένα τσακάλι στο βουνό ουρλιασε σιγά, ευχαριστημένο· είχε φάει και χόρτασε.

Σήκωσε ο παπα-Γιάνναρος τα μάτια· είδε μια λουρίδα ουρανό, με τρία μεγάλα άστρα· το φεγγάρι είχε ανέβει κι όλα τα μικρά αστέρια χάθηκαν.

- Το λοιπόν; ρώτησε ο καλόγερος.
Η λάμπα είχε χαμηλώσει, δε θα 'χε πια πετρέλαιο, η κάφτρα του φιτιλιού τσίριξε.
Το κελί σκοτείνιασε* μονάχα το καντήλι έκαιγε ακόμα ομπρός στο κόνισμα του Αγιου Κωσταντίνου, του Πυροβάτη, και φώτιζε τα πόδια που χόρευαν κι από κάτω τ' αναμμένα κάρβουνα.

Ο παπα-Γιάνναρος το κοίταξε, στερεώθηκε η καρδιά του' ξαφνικά, εκεί που το

знаешь. Встань и поговори с ними».

Я встал, взобрался на камень, вокруг меня собралось с полсотни молодцов – бородатых, с винтовками и патронташами. Прежде чем заговорить, я перекрестился; они взорвались хохотом. И, уняв своё сердце, я начал, надеясь просветить их. Но не успел я и двух слов произнести, как они разразились свистом, бранью, издевательским смехом.

«Он подослан! – кричали они. – Религия – опиум народа!

Предатель, ты продал нас!

Вон! Пошел вон!» Они немилосердно меня избили, и я заковылял прочь. Я пошел на другую гору, там произошло то же самое – меня и оттуда прогнали. Я пошел на третью, я ходил от горы к горе, меня везде побивали, проклинали, устраивали на меня засады, которых я с Божьей помощью избегал, но сегодня...

Пот выступил на лбу отца Яннароса; он встал, подошел к маленькому оконцу своей кельи и прислонился головой к холодным железным прутьям, чтоб освежиться.

Темная ночь и темные звуки окружили его; тихо пролетела сова, на холме глухо выл шакал, довольный тем, что пожрал и насытился.

Отец Яннарос поднял свой взор; он увидел полоску неба и три большие звезды; луна стояла высоко, и звезды помельче исчезли.

- Ну так? – спросил монах.
Лампа угасала, в ней заканчивалось масло, и фитиль ее затрещал. В келье стало темнее; горела лишь лампадка перед иконой святого Константина-огненходца, освещавшая его ноги, что плясали над раскаленными углями.

Отец Яннарос посмотрел на икону, и сердце его укрепилось; вдруг тяжесть упала с его

<p>κοίταζε, ένα βάρος σηκώθηκε από το στήθος του· αλάφωσε· γέλασε:</p>	<p>груди, ему полегчало. Со смехом он указал на икону:</p>
<p>- Πυροβάτης είσαι και του λόγου σου, αδελφέ Νικόδημε, είπε και του 'δειξε το κόνισμα· καβούρια είμαστε όλοι μας απάνω στη θράκα και τραγουδούμε. Τραγουδούμε η κλαίμε; δεν καταλαβαίνω. Εσύ το λες φως, εγώ το λέω κάρβουνο αναμμένο· το ίδιο κάνει.</p>	<p>- Ты тоже огненеходец, брат Никодимос, - сказал он. – Мы все – крабы на раскаленных углях. И мы поём. Поём или плачем? Я не вполне понимаю. Ты зовешь это светом, я зову это раскаленными углами – это одно и то же.</p>
<p>Μα ο νέος μάζεψε τα φρύδια· περίμενε απάντηση, κι ο παπα-Γιάνναρος, έτσι του φάνηκε, έπαιζε μαζί του.</p>	<p>Юноша насупился; он ожидал ответа, а отец Яннарос вместо того словно посмеялся над ним.</p>
<p>- Δεν είσαι καλός, γελάστηκε ο καλόγερος, δεν είσαι καλός, παπα-Γιάνναρε, δε λυπάσαι τους ανθρώπους.</p>	<p>- Ты недобрый, - сказал монах. – Ты недобрый человек, отец Яннарос, тебе не жалко людей.</p>
<p>Ο παπα-Γιάνναρος θύμωσε.</p>	<p>Священник вспыхнул гневом.</p>
<p>- Ε, νεαρέ, ποιο θαρρείς πως είναι το ανώτατο αγαθό ή καλοσύνη;</p>	<p>- Э, юноша, что ты считаешь высшим благом? Доброту?</p>
<p>- Ναί, η καλοσύνη.</p>	<p>- Да, доброту.</p>
<p>- Όχι, η λευτεριά. ή, πιο σωστά: ο αγώνας για τη λευτεριά.</p>	<p>- Нет, это свобода. Или, если точнее, борьба за свободу.</p>
<p>- Όχι η αγάπη;</p>	<p>- Не любовь?</p>
<p>Ο παπα-Γιάνναρος κόμπιασε.</p>	<p>Отец Яннарос запнулся.</p>
<p>- Όχι, έκαμε τέλος· ο αγώνας για τη λευτεριά.</p>	<p>- Нет, - сказал он наконец, - борьба за свободу.</p>
<p>- Γιατί λοιπόν κηρύχνεις: Αγάπη! Αγάπη!</p>	<p>- Тогда почему ты проповедуешь: Любовь! Любовь!</p>
<p>- Η αγάπη είναι η αρχή, δεν είναι το τέλος. Φωνάζω: Αγάπη! Αγάπη! γιατί ο λαός από κει πρέπει να κινήσει· μα όταν μιλώ μονάχος μου, ή με το Θεό, δε λέω Αγάπη! λέω: Αγώνας για τη λευτεριά!</p>	<p>- Любовь это начало, но не конец. Я восклицаю: «Любовь! Любовь!», потому что люди должны с нее начинать; но разговаривая с самим собой или с Господом, я не говорю «Любовь», я говорю «Борьба за свободу».</p>
<p>- Να λευτερωθείς κι από την αγάπη; Ο παπα-Γιάνναρος δίστασε πάλι· το αίμα ανέβηκε στα μελίγγια του.</p>	<p>- Свободу и от любви тоже? Отец Яннарос вновь запнулся; кровь прилила к его вискам.</p>
<p>- Μη με ρωτάς! φώναξε. Μα ντράπηκε που δεν τολμούσε ν' αποκριθεί, αποκρίθηκε:</p>	<p>- Не спрашивай меня! – воскликнул он. Но ему стало стыдно, что не осмелился он дать ответ.</p>
<p>- Κι από την αγάπη... είπε σιγά. Ο καλόγερος</p>	<p>- И от любви тоже... - тихо добавил он.</p>

<p>ανατρίχιασε, τρόμαξε.</p> <p>- Μα τότε, τι τη θες τη λευτεριά; Τι σκοπό;</p> <p>- Η λευτεριά, αποκρίθηκε ο παπα-Γιάνναρος κι η φωνή του έτρεμε, η λευτεριά δεν έχει σκοπό. Μήτε βρίσκεται στη γης ετούτη· στη γης βρίσκεται μονάχα ο αγώνας για τη λευτεριά. Αγωνιζόμαστε για τ' άφταστα, και γι' αυτό ο άνθρωπος έπαψε να 'ναι ζώ.</p> <p>- Μά φτάνει πια! Είπες, είπες, φτάνει! Παράκλητος, Λένιν, Χριστός ξυπόλυτος, Χριστός άρχηγός στους αντάρτες, μπερδεμένα πράματα, δε βρίσκει άκρα ο νους μου.</p> <p>- Μήτε ή καρδιά;</p> <p>- Ασ' την καρδιά τη σουσουράδα, μην την ανακατεύεις στις δύσκολες δουλειές· αυτή πάντα πάει κόντρα στο νου, κι όποιος την άκλουθαί πρέπει να 'χει κότσια γερά, κι εγώ δεν έχω.</p> <p>Σώπασε. και σε λίγο:</p> <p>- Όλα αυτά, «Επι τέλος, θα τ' αναφέρω στο Θεό· να δούμε τι θα πει κι αυτός.</p> <p>- Εγώ, έκαμε ο καλόγερος, του τ' ανάφερα' είναι σύμφωνος.</p> <p>- Ο Θεός ζυγιάζει ξέχωρα την κάθε ψυχή και σε καθεμιά δίνει την απόκριση που θα τη σώσει· να δούμε τι θα πει και σε μένα, τον παπα-Γιάνναρο.</p> <p>Όταν θα βρω κι εγώ το δρόμο μου, ορκίζουμαι, θα τον πάω ως την άκρα.</p> <p>- Ως τη λευτεριά! είπε ο καλόγερος πειραχτικά.</p> <p>- Ως τη λευτεριά, έκανέ ο παπα-Γιάνναρος κι ένιωσε πάλι τον ιδρώτα να τρέχει από το κούτελο του. Θέλω να πω: ως το θάνατο! Ο καλόγερος βλεφάρισε κατά την πόρτα.</p> <p>- Θα φύγω, είπε.</p>	<p>Монах содрогнулся, его охватил страх.</p> <p>- Тогда зачем тебе нужна свобода? Для какой цели?</p> <p>- Свобода, - дрожащим голосом ответил отец Яннарос, - свобода не имеет цели. И на этой земле ее не найти, тут мы можем найти только борьбу за свободу. Мы боремся, чтобы достичь недостижимого – вот что отличает человека от животного.</p> <p>Но довольно! ты наговорил достаточно! Утешитель, Ленин, босой Христос, Христос лидер мятежников – мой разум отказывается что-либо понимать в этом сумбуре.</p> <p>- А твоё сердце?</p> <p>- Оставь в покое глупое непостоянное сердце, не впутывай его в сложные вопросы; оно всегда идет против разума, и тот, кто следует своему сердцу, должен обладать крепким здоровьем, а у меня его нет.</p> <p>Он умолк, но вскоре продолжил:</p> <p>- Я поведаю всё это Господу, и посмотрим, что Он на это скажет.</p> <p>- Я уже поведал это Ему, - ответил монах, - и Он со мной согласен.</p> <p>- Господь взвешивает каждую душу отдельно, - сказал отец Яннарос, - и каждой Он дает подходящий ответ для ее спасения. Посмотрим, что Он скажет мне, отцу Яннаросу.</p> <p>Когда я тоже найду свою дорогу, то клянусь, что пойду по ней до конца.</p> <p>- К свободе! – добавил монах, подтрунивая.</p> <p>- К свободе, – согласился отец Яннарос и почувствовал, как на его лбу снова выступил пот. – То есть, к смерти! Монах взглянул на дверь.</p> <p>- Я ухожу, - сказал он.</p>
--	--

Ο παπα-Γιάνναρος τον κοίταξε· τα μάτια του γυάλιζαν μεγάλα, κατάμπλαβα, στο μεσόφωτο· είχε απιώσει το ζερβό χέρι του στην πληγή, θα πονούσε.

Ο παπα-Γιάνναρος ένιωσε πάλι τρυφεράδα, συμπόνια, θαμασμό για το νεαρό μπροστά του πυροβάτη.

«Ετούτος, ετούτος» συλλογίστηκε «έπρεπε να 'ναι ο γιος μου, όχι άλλος;»

- Που θα πάς;
- Δεν ξέρω· όπου με βγάλει η στράτα.

- Σέ διώχνουν από τα μοναστήρια, σε διώχνουν από τα βουνά, σε κυνηγούν στον κάμπο, που θα πας;

- Έχω ένα κάστρο άπαρτο, γέροντα· εκεί μέσα κατοικώ.

- Ποιο κάστρο;
- Το Χριστό.

Ο παπα-Γιάνναρος κοκκίνισε· ντράπηκε που ρώτησε ποιο 'ταν το κάστρο' σα να 'χε ξεχάσει το Χριστό.

- Πρέπει, λοιπόν, να φοβούμαι; έκαμε ο καλόγερος γελαστός κι άπλωσε το χέρι στο μάνταλο της πόρτας.

- Όχι, αποκρίθηκε ο παπα-Γιάνναρος.

Έσκυψε ο νέος, φίλησε το χέρι του παπα-Γιάνναρου, άνοιξε την πόρτα κι εξαφανίστηκε μέσα στη νύχτα.

Όρθιος στο κατώφλι του κελιού του ο παπα-Γιάνναρος έβλεπε τον καλόγερο να λιώνει και να χάνεται μέσα στο σκοτάδι.

Δε συλλογίζουνταν τίποτα· ανάπνεε βαθιά το νυχτερνό αέρα, δεν ήθελε να κοιμηθεί, Μεγάλη Τετάρτη απόψε, δεν είχε αγρυπνία, ήταν λεύτερος.

Είχε στήσει το αυτί του κι άφουκράζουνταν τα βήματα του καλόγερου απάνω στις πέτρες ν' άλαργαίνουν όλοένα και να χάνουνται.

Отец Яннарос посмотрел ему в глаза – большие, голубые, они сияли в полумраке; левой рукой юноша прикрывал свою рану – похоже, ему было больно.

Священник снова ощутил нежность, сочувствие, восхищение к этому юному огнеходцу, что стоял перед ним.

«Вот кто, - подумал он, - вот кто должен был стать мне сыном, а не тот другой».

- Куда ты пойдешь?
- Не знаю. Куда меня приведет дорога.

- Тебя прогоняют из монастырей, тебя прогоняют с гор, на тебя охотятся в долинах – куда ты пойдешь?

- У меня есть крепость, которую им не покорить.

- Что за крепость?
- Христос.

Отец Яннарос покраснел; он устыдился своего вопроса – как будто он забыл о Христе.

- Как по-твоему, стоит мне бояться? - спросил монах, улыбаясь и поднимая дверной засов.

- Нет, - ответил отец Яннарос.

Монах согнулся, поцеловал священнику руку, открыл дверь и ушел в ночь.

Стоя на пороге своей кельи, отец Яннарос смотрел, как монах растворяется и исчезает во тьме.

Ни единая мысль не тревожила его разум; он глубоко вдыхал ночной воздух, ему не хотелось спать; был вечер Великой Среды – всенощная в церкви не проводилась – он был свободен.

Он прислушался: шаги монаха по камням всё удалялись и наконец затихли.

Κι άξαφνα ένα μαχαίρι μπήκε στην καρδιά του· έκαμε να φωνάξει: 'Υπάγε οπίσω μου, Σατανά! μα το στόμα του είχε στεγνώξει, κατάξερο. Φριχτή υποψία φιδόζωσε το μυαλό του: Μπας κι ήταν ετούτος ο Πειρασμός;

Πολλές μορφές, το ἔερε ο παπα-Γιάνναρος, παίρνει ο Πονηρός να ξεγελάσει τον άνθρωπο. Τον είχε δει μια φορά στο Αγιον Όρος αγόρι στρουμπουλό να τριγυρίζει τα Μοναστήρια και να θέλει να μπει· κι άλλη φορά; έδω στον Κάστελο, σαν όμορφη γυναίκα να πηγάνει στο πηγάδι, με το σταμνί στον ώμο...

Πέρασε ο καιρός που παρουσιάζουνταν στους ανθρώπους με το αληθινό του πρόσωπο, με κέρατα, με ουρά, με φλόγες· πονηρεύτηκαν οι άνθρωποι, πονηρεύτηκε κι αυτός· κι απόψε, να, μπήκε στο κελί του σαν αγνός, θεοπαρμένος καλόγερος, με σιδερένιο σταυρό στο στήθος...

Ανάστατος, θυμωμένος, αναμαυλούσε τα λόγια του: Ο Λένιν είναι ο Παράκλητος· τη στιγμή που ξεχείλισε στον κόσμο η ανομία, αυτόν έστειλε ο Θεός να προετοιμάσει το δρόμο. Πως; γκρεμίζοντας τον άνομο ετούτον κόσμο. Έτσι θ' ανοίξει ο δρόμος, να μπει και να βαδίσει ο μελλούμενος Χριστός...

- Όχι, όχι, δεν το δέχουμαι! ξεφώνισε ο παπα-Γιάνναρος μέσα στο σκοτάδι· πολύ πιτήδεια ανακατεύει ο Πονηρός την αλήθεια με την ψευτιά, για να μας ξεγελάσει· άνομος, ναι, παράνομος ο κόσμος ετούτος· έφυγε από τα χέρια του Θεού, έπεσε στα χέρια του Σατανά· πρέπει, πρέπει να γκρεμιστεί.... Μα ποιος θα τον γκρεμίσει;

Αρχισε πάλι ο ιδρώτας σπειρωτός να τινάζεται από το καταζαρωμένο του κούτελο.

- Δεν μπορώ, αναστέναξε, δεν μπορώ να βρω άκρα· το μυαλό μου γέρασε, η σάρκα μου γέρασε, δεν αντέχω' ας πάει να βρει ένα νιότερό μου ο πόνος του κόσμου!

И вдруг, словно нож вошел в его сердце – им овладело страшное подозрение; он едва не закричал: «Отыди, Сатана!», но губы его были сухие и запекшиеся. Не могло ли это быть Испытанием?

Отец Яннарос знал, что Лукавый принимает множество образов, чтоб обольстить человека. Он видел его как-то раз на Святой Горе пухленьким мальчиком, который бродил вокруг монастырей, пытаясь войти внутрь; а в другой раз, здесь в Кастелло, красивой женщиной, что шла к колодцу с кувшином на плече...

Давно прошли те времена, когда он появлялся пред людьми в своем истинном обличье – с рогами, хвостом и в языках пламени; люди теперь стали хитрее, хитрее стал и Сатана, и сегодня вошел в его келью непорочным богодухновенным монахом с железным крестом на груди...

Рассерженный и сбитый с толку, отец Яннарос тихо бурчал слова монаха. «Ленин есть Утешитель; когда мир переполнился беззаконием, Господь послал Ленина, дабы подготовить путь Христу. Каким образом? Разрушив этот прогнивший мир. Так откроется путь, по которому пойдет грядущий Христос...»

- Нет, нет, я не приму этого! – кричал во тьме отец Яннарос. – Лукавый искусно смешивает правду с ложью, чтобы нас обольстить. Да, мир сегодня нечист и несправедлив, он покинул руки Господа и упал в лапы Сатаны. Он должен, должен быть разрушен... Но кто его разрушит?

Капли пота снова выступили на его морщинистом лбу.

- Я не могу сообразить, что тут к чему, - вздохнул он. – Не могу! Мой разум состарился, моя плоть состарилась, мне это уже не под силу, пусть боль этого мира найдет кого-то помоложе меня!

Έλαμψε μπροστά του στον αέρα, σαν παλιά αγιογραφία, το Άγιον Όρος. Ο ουρανός από πάνω ήταν όχι γαλάζιος παρά ολόχρυσος και κάτω ένας πράσινος κάμπος, γημάτος άσπρες μικρούλες μαργαρίτες, σαν άστρα:

και μέσα στην άστροκεντημένη πρασινάδα ασκώνουνταν ένα Μοναστήρι κάτασπρο με τέσσερεις πύργους: στον κάθε πύργο μια σημαία κυμάτιζε στον αέρα¹ στη μια σημαία ήταν ζωγραφισμένος ένας άγγελος, στην άλλη ένας αϊτός, στην τρίτη ένα άσπρο ταυρόπουλο, στην τέταρτη ένα λιοντάρι.

Και στο περιαύλι του Μοναστηριού ένα δέντρο ανθισμένο, και κάτω από το ανθισμένο δέντρο, όρθιος, ένας ασκητής με κλεισμένα ματόφυλλα, με σηκωμένο το κεφάλι, άφουκράζονταν.

Τι, σε κάθε ανθισμένο κλαρί κάθουνταν κι ένα πουλί κάτασπρο, με κόκκινο στηθάκι κι όλα μαζί είχαν ανοιχτό το ραμφί και κελαηδούσαν.

Τι κελαηδούσαν το 'βλεπες γραμμένο σε μιαν κορδέλα γαλάζια, που ξετυλίγουνταν από τα ραμφιά τους: «Μοναξιά, Μοναξιά, Μοναξιά, Μοναξιά, Μοναξιά...» Τίποτα άλλο.

Σταύρωσε τα χέρια ο παπα-Γιάνναρος και μουρμούρισε κι αυτός χωρίς να το νογάει: Μοναξιά, Μοναξιά, Μοναξιά... κι αναστέναξε. Τι γλύκα, τι γαλήνη, τι συμφιλίωση!

Έρχεται ο Θεός, τον βλέπεις και καθίζει δίπλα σου, σα μακροξενιτεμένος πατέρας, που να, τώρα γύρισε από την ξενιτιά κι είναι τα χέρια του γεμάτα δώρα...

Έκλεισε τα μάτια ο παπα-Γιάνναρος να μην του φύγει τ' όραμα. Ήσυχία, ησυχία, γλύκα μεγάλη...

Τέτοιος πρέπει να 'ναι ο Θεός, τέτοια η ζωή του ανθρώπου. Γιατί να ρωτούμε; γιατί ν' αγωνιούμε;

Δεν είναι από πάνω μας ο Θεός; Δεν κρατάει αυτός το τιμόνι του κόσμου; Αυτός ξέρει ποιο

Гора Афон вспыхнула перед ним словно древняя икона. Небо над головой больше не было синим, оно стало золотым, а под ним раскинулась зеленая долина, полная маленьких белых маргариток, подобных звездам.

И в расширенной звездами зелени высился белый монастырь с четырьмя башнями; на каждой башне развевался флаг; на одном флаге был изображен ангел, на другом орел, на третьем маленький белый бычок, а на четвертом лев.

А во дворе монастыря – цветущее дерево, а под цветущим деревом, прикрыв веки, подняв голову и прислушиваясь, стоял отшельник.

А на каждой цветущей ветви сидела белая птица с красной грудкой, и клювы у всех у них были открыты, ибо они пели.

И песню, которую они пели, можно было увидеть на синей ленте, что разворачивалась из их клювов: «Уединение, Уединение, Уединение, Уединение, Уединение...» И ничего больше.

Отец Яннарос скрестил руки и бессознательно зашептал вместе с птицами: «Уединение, уединение, уединение...», - и вздохнул. Какое блаженство, какое спокойствие, какое умиротворение!

Господь приходит, ты видишь Его, и Он садится рядом с тобой словно отец, что вернулся из дальних стран, нагруженный подарками...

Священник закрыл глаза, дабы это видение не исчезло. Покой, покой, великое блаженство...

Таким должен быть Бог, такой должна быть человеческая жизнь. К чему нам вопрошать? к чему терзаться?

Не Бог ли над нами? Разве не Он управляет миром? Он знает, какой путь нам избрать и

δρόμο παίρνουμε και που πάμε. Δεν είσαι συνεργάτης του Θεού, ἀνθρωπε, είσαι δούλος ἀκλούθα!

Μα ως κουνήθηκε μέσα του ο λογισμός αυτός, ο παπα-Γιάνναρος τίναξε το κεφάλι με θυμό:

- Υπάγε οπίσω μου, Σατανα, φώναξε κι ἔφτυσε τον αέρα, Εδώ, στον Κάστελο, είναι το πόστο μου, εδώ θα πολεμήσω ἀνθρωπος κι εγώ μαζί με τους ανθρώπους· πέρασε ο καιρός που μπορούσε ο ἀνθρωπος να σωθεί στην έρημο· η σημερινή θηβαίδα μας είναι ο κόσμος· κουράγιο, λοιπόν, παπα-Γιάνναρε, αγωνιστής είναι ο Θεός, αγωνιστής κι ο ἀνθρωπος, πολέμα μαζί του!

куда направиться. Человек, ты не соратник Бога, а Его раб – следуй за Ним!

Но как только эти мысли закружились в нем, отец Яннарос в гневе тряхнул головой.

- Отыди, Сатана, - крикнул он и плюнул в воздух. – Мой пост здесь, в Кастелло, и здесь я буду сражаться, человек среди людей! Прошли те времена, когда человек мог обрести спасение в отшельничестве; наша сегодняшняя Фиваида – весь мир. Мужайся, отец Яннарос, Господь есть воин, и человек есть воин; сражайся же бок о бок с Ним!